

ÅRSREDOVISNING 2013

HÄRRYDA
KOMMUN

Västsveriges bästa företagsklimat

I maj står det klart att vi har länets bästa företagsklimat och det nionde bästa i landet – enligt Svenskt Näringslivs undersökning. Det är femte året i rad som Härryda placerar sig topp femton bland landets 290 kommuner.

Ny gång- och cykelbana till Göteborg

I augusti invigs den nya gång- och cykelbanan längs Boråsvägen mellan Mölnlycke och Göteborg. Resultatet av det goda samarbetet med grannkommunerna gör det enklare och säkrare att cykla och promenera över kommungränserna.

Fler bostäder till fler Härrydabor

Under året färdigställs 233 lägenheter och småhus i kommunen. I till exempel Älmhult, det nya bostadsområdet i Hindås, står 42 hyresrätter inflyttningsklara under sommaren.

Önnerödsskolan byggs ut

Lagom till terminsstarten står den nya flygeln på Önnerödsskolan i Landvetter klar. Hit flyttar Lunnaskolans 4:or och 5:or och Önneröd blir därmed en 4–9-skola med plats för cirka 450 elever.

Nysatsningar x 3 i Rävlanda

I mars flyttar bibliotek och kulturskola in i nyrenoverade lokaler i Rävlandas gamla fina skola. I augusti står också skolans nya matsal färdig och några veckor senare hålls nästa invigningskalas då öppna förskolan slår upp dörrarna.

Resultat: +50 miljoner kronor

2013 års resultat är 9 miljoner kronor bättre än budgeterat och motsvarar 2,3 procent av kommunens omsättning som är 2,2 miljarder kronor.

För 2013 planerades ett positivt resultat på 41 miljoner kronor. En återbetalning från AFA försäkring på 28 miljoner kronor förbättrar resultatet ytterligare. Återbetalningen beror på att bolaget i efterhand beslutat sig för

att sänka och återbetala premier för 2005 och 2006. Alla kommuner gynnas av detta beslut. Intäktsökningen äts bland annat upp av en engångskostnad för uppräknig av pensionskulden.

Soliditeten, som visar hur stor andel av kommunens tillgångar som finansierats genom vinster, har stärkts med två procentenheter till 19 procent.

Vi är 35 732 invånare

Vid årsskiftet uppgick befolkningen till 35 732 personer. Under året ökade befolkningen med 1,4 procent, vilket är något mer än förra året. Invånarnas medelålder var 38 år, att jämföra med rikets 41 år.

Arbetslösheten i kommunen var relativt låg: 3,9 procent jämfört med 6,8 procent i riket.

► [Läs mer på sidan 14](#)

► [Läs mer på sidan 6](#)

Upprustad vildmarksled firas

I november har hälften av den 38 kilometer långa vandringsleden mellan Hindås och Skatås rustats upp med hjälp av EU-bidrag. Att leden gjorts mer tillgänglig och fått nya skyltar firas i höstrusket med promenad, ärtsoppa och musik.

Lennart Kvarnström får en egen plats

I samband med höstmarknaden i Mölnlycke invigs den nya platsen mellan Råda torg och Biblioteksgatan. Lennart Kvarnström, som gett namn åt platsen, var arkitekt och har bland annat ritat höghuset på Råda torg.

Bårhultsmotet står klart

I december invigs det nya motet på riksväg 40 mellan Mölnlycke och Landvetter. Trafikverkets mot är ett första steg mot en förbättrad anslutning till E20 men innebär också att områdets tillgänglighet och utvecklingsmöjligheter ökar.

Så här fördelas 2,2 miljarder kronor

Befolkning och verksamheter växer i takt

Härreda är en av landets kommuner där invånarantalet ökar mest, procentuellt sett. Det är lätt att se i våra större orter, men även de mindre utvecklas med fler bostäder och planer för centrumutveckling. Kommunen bygger inte själv, men styr i högsta grad var, vad och hur mycket det byggs. Det gör att vi växer i lagom takt och hinner med att bygga till exempel förskolor, skolor och annan infrastruktur.

I en starkt växande kommun är hållbar utveckling extra viktigt. Under 2013 har vi tagit fram ett gemensamt miljöledningssystem. Alla arbetsplatser, från förskolor till äldreboenden, har tagit fram en handlingsplan för att kunna arbeta så bra som möjligt med miljöfrågorna på sin enhet.

Under året har vi också ökat antalet e-tjänster och invigt vårt kontaktcenter; två centrala delar i vår fortsatta strävan efter att bli mer tillgängliga. Det viktiga arbetet fortsätter under 2014.

Karina Djurner
kommundirektör

Vi har 2 594 anställda

Antalet tillsvidareanställda var vid årsskiftet 2 594 personer, varav 83 procent var kvinnor. 54 procent arbetade inom sektorn för utbildning och kultur och 30 procent inom socialtjänsten. Personalkostnaderna utgjorde 57 procent av kommunens kostnader.

► Läs mer på sidan 23

Vi tar ansvar

God ekonomisk hushållning är viktigt för oss. Med det menar kommunfullmäktige att vi ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet. Sex av de sju målen för detta har uppfyllts.

► Läs mer på sidan 8

Vi investerar

Under året investerade vi 201 miljoner kronor, framför allt i förskolor, skolor, äldreboende, energieffektivisering och infrastruktur.

► Läs mer på sidan 15 och 58

Årsredovisningen är kommunstyrelsens rapport till kommunfullmäktige för verksamhetsåret 2013. Den vänder sig också till externa intressenter i form av kommuninvånare, kreditgivare, leverantörer och andra offentliga myndigheter. Den produceras av sektorn för administrativt stöd och behandlas av kommunstyrelsen för att godkännas av kommunfullmäktige.

INLEDNING

Kommunstyrelsens ordförande Annette Eiserman-Wikström om 2013	3
Fem år i sammandrag	4
Kommunkoncernens organisation	5

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Förvaltningsberättelsen är en sammanfattning med fokus på väsentliga delar av kommunens ekonomi och verksamhet.

KOMMUNEN

Omvärlden och Härryda kommun	6
Målstyrning	8
– Mål för god ekonomisk hushållning	8
– Verksamhetsmål per sektor	11
Finansiell analys, kommunen	14
Drift och investeringar	22
Kommunen som arbetsgivare	23
SAMMANSTÄLLD REDOVISNING – ÖVERSIKT	26

VERKSAMHETSREDOVISNING

Verksamhetsredovisningen omfattar förvaltningens sektorer. Inom varje sektor beskrivs årets viktigaste händelser, målpåfyllelse samt ekonomi. Här finns även dotterbolagen.

Politisk organisation	28
Utbildning och kultur	30
Socialtjänst	34
Samhällsbyggnad – skattefinansierad verksamhet	37
Samhällsbyggnad – affärsdrivande verksamhet avfall	39
Samhällsbyggnad – affärsdrivande verksamhet vatten	40
Samhällsbyggnad – exploatering av mark och bostäder	41
Teknik- och försörjningsstöd	42
Administrativt stöd	44
Härryda Energi	46
Förbo	47

RÄKENSKAPER

Upplysningar om redovisningsprinciper	48
Resultaträkning och kassaflödesanalys	50
Balansräkning	51
Noter	52
Va-verksamhetens resultaträkning, balansräkning och noter	57
Större investeringar	58
Exploatering	60

ÖVRIGT

Miljö	62
Folkhälsa	64
Kvalitet	66
Härryda kommuns styrelse	67
Revisionsberättelser	68

På sista uppslaget
finns Dina pengar
– en kortversion av
årsredovisningen – som
också skickas ut till alla
hushåll och företag i
Härryda kommun.

Kommunstyrelsens ordförande Annette Eiserman-Wikström om 2013

Så kan vi lägga 2013 bakom oss och återigen glädjas åt ett positivt resultat. Positiva resultat stärker balansräkningen och gör att soliditeten, d v s återbetalningsförmågan på lång sikt, är god. Vi når de finansiella målen som är en del i verktygslådan för att mäta hur det går.

Befolkningen ökar i den tänkta takten och medelåldern i kommunen är ca 38 år. Det beror på att vi har många barn i kommunen som antingen föds här eller är inflyttade. Alla våra små invånare är lika välkomna och vi fortsätter att utöka barn- och skolomsorgen i den takt behovet ökar, vilket innebär att vi påbörjade byggnationen av ett par nya förskolor i Mölnlycke.

Vi har under året bland annat satt spaden i marken för nya bostadsområden i Landvetter; dels Anna-Lisas gård med hyresrätter och odlingslotter och dels sju så kallade plusenergihus, det vill säga husen genererar mer energi än vad de själva behöver. I Hindås släpps det tomter och byggs hyresrätter. Kulturhusbygget i Landvetter är påbörjat och när det är klart kommer fullmäktigemötena att förläggas där. Biblioteket i Rävlanda färdigställdes och invigningen lockade många nyfikna och glada invånare. I Mölnlycke invigdes Lennart Kvarnströms plats med en liten park och ett konstverk som föreställer ungar som slår kullerbytta som ett trevligt inslag.

Bårhultsmotet har invigts och förändrat trafikströmmarna på ett mestadels positivt sätt. Dessutom har Trafikverket meddelat att vi inte behöver förskottera 170 miljoner för investeringen eftersom deras egna medel räcker. Det innebär i sin tur att vår låneskuld har minskat. Satsningar kring flygplatsinfarten med trafikant-service är klart och är ett bra stopp på vägen för de

resenärer som behöver service. Vill man cykla mellan Mölnlycke och Göteborg utefter gamla riksväg 40 går det bra på den nya gång- och cykelvägen som anlagts där.

Härryda kommun har alla förutsättningar att fortsätta att vara en spännande kommun som utvecklas till glädje för oss som verkar och bor här. Att våra ungdomar ger sig av för studier eller arbete är förståeligt men än roligare är det att kunna välkomna dem tillbaka när det kanske är dags för att bilda familj. För det krävs det förmåga att hålla vår utveckling i en lugn och stabil takt och medverka till en uthållig utveckling. Arbetet med kollektivtrafik är långt ifrån färdigt och kommer att bli en av våra stora utmaningar så att hela kommunen kan leva. Det arbetet sker tillsammans på många nivåer och över partipolitiska gränser – än har vi inte lyckats men skam den som ger sig!

Utan våra duktiga medarbetare hade verksamheten inte kunnat leverera det som invånare behöver. Tack alla ni som under dygnets alla timmar och årets alla dagar medverkar till att samhället hålls igång oavsett vad ert uppdrag är – ni är guld värda.

Annette Eiserman-Wikström (M)
kommunstyrelsens ordförande

Fem år i sammandrag

För att få en bild av kommunens och koncernens ekonomiska ställning, redovisas över en femårsperiod mått från resultaträkning, kassaflödesanalys samt balansräkning.

Mkr, där inget annat anges	2013	2012	2011	2010	2009
KOMMUNEN					
Folkmängd	35 732	35 223	34 854	34 463	34 007
Skattesats till kommun (%)	20,62	20,62	21,05	21,05	21,05
Skatteintäkter, utjämnin g m	1 728,5	1 640,1	1 605,6	1 542,2	1 459,9
MÅTT FRÅN RESULTATRÄKNINGEN					
Årets resultat	50,0	36,1	-16,2	94,8	21,9
Verksamhetens nettokostnader	-1 578,0	-1 555,3	-1 537,7	-1 432,2	-1 398,9
varav avskrivningar	-91,9	-87,6	-80,6	-73,4	-69,8
Nettokostnadsandel inkl finansnetto	97 %	98 %	101 %	94 %	98 %
<i>Nettokostn inkl finansnetto/skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämnin g</i>					
MÅTT FRÅN KASSAFLÖDESANALYSEN					
Självfinansieringsgrad	71 %	65 %	31 %	80 %	80 %
<i>Resultat efter finansnetto exkl avskrivningar/nettoinvesteringar</i>					
MÅTT FRÅN BALANSRÄKNINGEN					
Kassalikviditet <i>Likvida medel + kortfristiga fordringar/ kortfristiga skulder</i>	72 %	50 %	59 %	55 %	72 %
Balanslikviditet <i>Omsättningstillgångar/(kortfristiga skulder + avsättningar)</i>	24 %	20 %	22 %	23 %	29 %
Totala tillgångar	1 989,3	1 912,7	1 748,7	1 648,7	1 583,6
Soliditet. <i>Eget kapital/totala tillgångar</i>					
– inkl pensionsförpliktelser före 1998	19 %	17 %	16 %	18 %	13 %
– exkl pensionsförpliktelser före 1998	54 %	52 %	53 %	55 %	52 %
Total skuldsättningsgrad <i>(Totala skulder + avsättningar/totala tillgångar)</i>	81 %	83 %	84 %	82 %	87 %
Tillgångar per invånare, kr	55 672	54 301	50 171	47 840	46 568
Skulder per invånare					
– inkl pensionsförpliktelser före 1998	45 294	45 192	42 003	39 107	40 507
– exkl pensionsförpliktelser före 1998	25 843	26 330	23 009	21 685	22 135
Eget kapital per invånare, kr	10 378	9 109	8 169	8 733	6 061
Borgensåtagande per invånare, kr	2 776	2 116	2 278	2 182	2 254
KONCERNEN					
Årets resultat	69,5	78,7	3,3	111,0	32,4
Verksamhetens nettokostnader	-1 533,8	-1 507,1	-1 489,1	-1 388,6	-1 361,1
Totala tillgångar	3 094,4	2 947,4	2 771,0	2 654,1	2 530,1
Totala skulder	1 503,9	1 483,6	1 407,5	1 365,3	1 372,9
Nettoinvesteringar	315	283,0	253,0	290,0	171,0
Soliditet	24 %	23 %	21 %	22 %	18 %
Summa eget kapital	730,8	664,8	587,8	587,8	447,4

EKONOMISKA BEGREPP

Finansnetto Skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader, huvudsakligen räntor.

Självfinansieringsgrad Anger hur mycket av årets investeringar som finansieras av egna medel.

Likviditet Beskriver betalningsberedskapen på kort sikt, exempelvis kassa och bankmedel.

Soliditet Eget kapital i relation till de totala tillgångarna. Avspeglar kommunens finansiella styrka på lång sikt.

Kommunkoncernens organisation

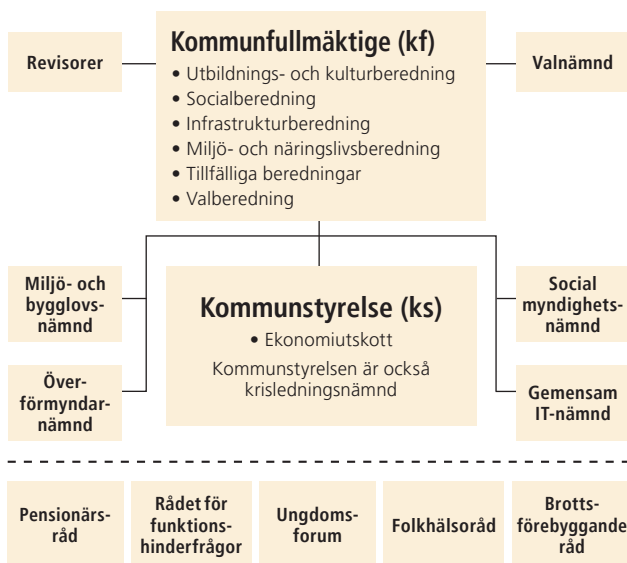
Politisk organisation

Kommunfullmäktige är det högsta beslutande organet i kommunen. Ledamöterna, som representerar olika partier, utses genom allmänna val för en period på fyra år. Kommunfullmäktiges fasta beredningar arbetar inom var sitt område med att formulera och följa upp politiska inriktningsmål. Härryda kommun har en politisk organisation där kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för all verksamhet.

Ovanstående val av politisk organisation syftar till att:

- utveckla demokratin
- lyfta fram och göra rollen som politiker tydligare
- aktivera, förnya och förstärka fullmäktige
- ge en helhetssyn på de politiska frågorna.

Politisk organisation

Mandatfördelning kommunfullmäktige

	2011–2014	2007–2010
Centern	3	3
Folkpartiet liberalerna	6	6
Kommunpartiet	3	3
Kristdemokraterna	2	3
Miljöpartiet de gröna	4	3
Moderaterna	16	13
Socialdemokraterna	11	15
Sportpartiet	1	–
Sverigedemokraterna	3	1
Vänsterpartiet	2	2
Totalt	51	49

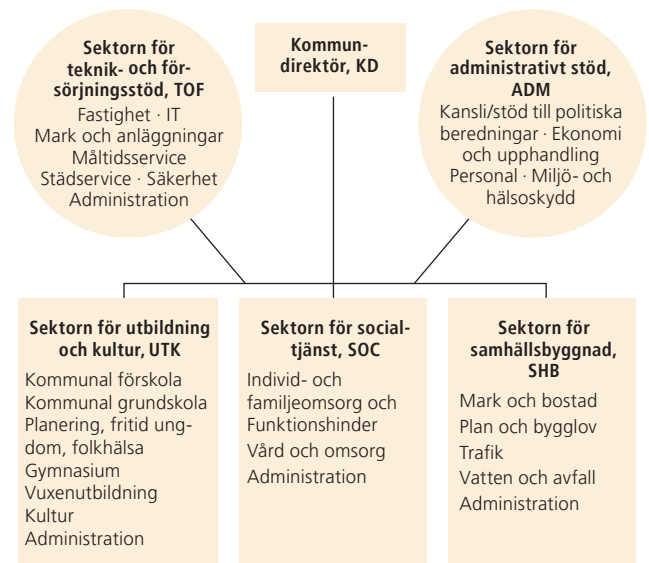
Förvaltningsorganisation

Härryda kommun har en gemensam förvaltning med fem sektorer. Tre verksamhetssektorer och två sektorer som stöder verksamhetssektorerna och kommunledningen. Kommundirektören är förvaltningschef och kommunens högsta tjänsteman. Varje sektor leds av en sektorschef.

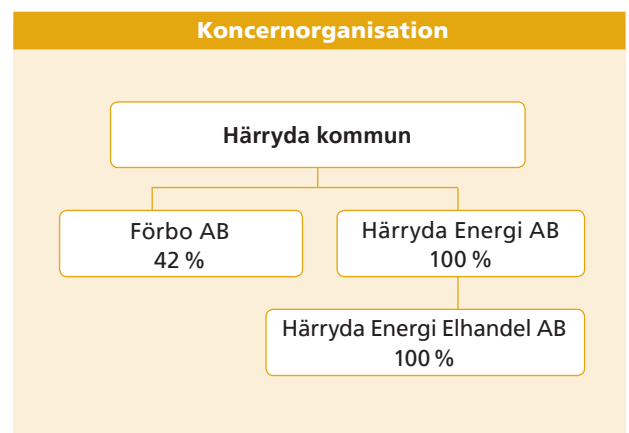
Kommunalägda bolag

- Förbo AB, 42 procent, allmännyttigt bostadsföretag.
- Härryda Energi AB, HEAB, 100 procent, nätbolag.
- Härryda Energi Elhandel AB, helägt dotterbolag till HEAB.

Förvaltningsorganisation

Koncernorganisation

Omvärlden och Härryda kommun

Härryda kommun är, precis som andra kommuner, beroende av omvärlden för sin verksamhet. Det som händer i omvärlden påverkar både förväntningar, behov och möjligheter för den kommunala verksamheten.

Världen, Europa och Sverige

Oro, framförallt i Afrika och Mellanöstern, har bidragit till den flyktingström som söker sig till Europa och Sverige. Mycket tyder på att dessa händelser kommer att sätta avtryck även i Sverige och Härryda kommun.

Den akuta finanskrisen som inleddes för fem år sedan förefaller närma sig sitt slut. USA:s ekonomi växer, men en latent oro för skuldsättning och osäkerhet kring lånetak gör att tillväxten beräknas bli måttlig. Osäkerheten smittar också av sig på resten av världsekonomin.

Även euroområdet förefaller ha hämtat sig från den värsta krisen. De sociala konsekvenser och motsättningar som syns i delar av området och som är en följd av krisen, är dock oroande. Dels dras nationer isär av motsättningar, dels minskar möjligheterna i Europa till ett bra mottagande av de grupper som flyr från oroligheter i andra delar av världen. Den långsamma tillväxten i världsekonomin påverkar Sverige i hög grad och tillväxten har inte tagit fart som tidigare prognoser indikerat.

Näringsliv och arbetsmarknad

I december 2013 fanns det 3 380 företag i Härryda kommun. De största branscherna är konsulter inom juridik, ekonomi och teknik, därefter kommer handel och byggverksamhet.

Utvecklingen av näringslivet var fortsatt god och under året registrerades 260 nya företag. Den största arbetsgivaren är Härryda kommun och den största arbetsplatsen är Göteborg Landvetter Airport. I kommunen finns det flera privata företag med fler än 200 medarbetare, till exempel Atlet, Elanders och SAS. Efterfrågan på industrimark är fortsatt stor och ett par större etableringar har skett under året. Härryda kommun har det bästa företagsklimatet i Göteborgsregionen. Det

framgår av Svenskt Näringslivs nya rankning av företagsklimatet i landets alla 290 kommuner där Härryda kommun hamnade på en nionde plats.

Av rikets 809 branscher, finns 431 representerade i Härryda kommun, vilket ger en branschbredd på 53 procent. Det är cirka 12 200 personer som pendlar ut från kommunen och ungefär 8 200 personer som pendlar till Härryda kommun. Arbetslösheten i kommunen är jämförelsevis låg. Den öppna arbetslösheten bland kommunens invånare är relativt låg, 3,9 procent, varav två procent befann sig utanför den ordinarie arbetsmarknaden.

Befolkning och boende

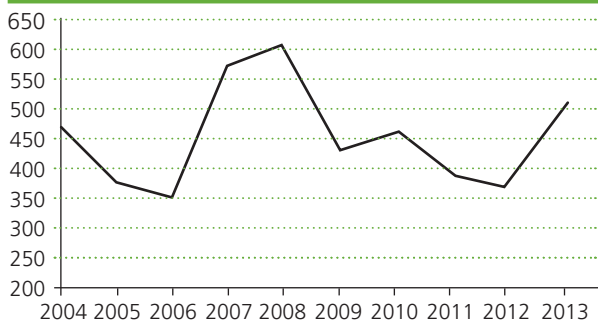
Härryda kommuns befolkning uppgick till 35 732 vid årsskiftet 2013/2014. Under 2013 ökade befolkningen med 509 personer. Befolkningstillväxten har under den senaste femårsperioden legat på en årlig ökning med cirka 1,3 procent. 2013 var befolkningsökningen 1,4 procent, vilket är 0,3 procentenheter högre än föregående år. Orsaken är huvudsakligen att bostadsbyggandet varit något högre än föregående år. Ökningen är cirka 50 procent högre än i riket och även högre än i regionen. Årets befolkningsökning fördelas mellan flyttnings- och födelsenetto, 337 respektive 172 invånare.

Härryda kommun är en förortskommun med relativt ung befolkning. Andelen invånare i åldersgrupperna 0–19 år är sex procentenheter högre än rikssnittet, samtidigt som andelen över 65 år är cirka fyra procentenheter lägre. Invånarnas medelålder är 38 år, jämfört med 41 år i riket. Skillnaderna i åldersstruktur gör bland annat att kommunen har högre kostnader per invånare för förskola och utbildning men lägre kostnader för hemtjänst och äldreboende än genomsnittet.

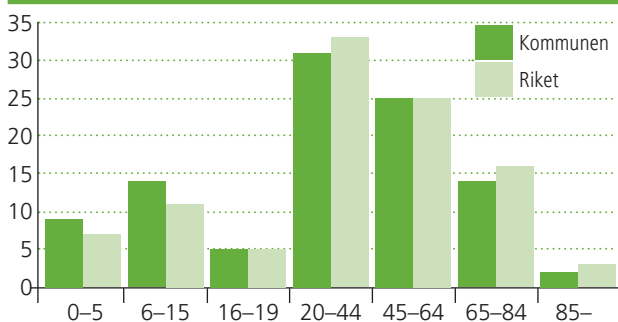
Under femårsperioden 2009–2013 har det byggts 576 bostäder som omfattar cirka 308 småhus och 268 i flerbostadshus. Under året färdigställdes 233 bostäder fördelade på kommunens samtliga tätorter. Enligt bostadsförsörjningsprogrammet kommer det under kommande femårsperiod 2014–2018 att byggas cirka 1 300 bostäder, varav 60 procent i flerbostadshus.

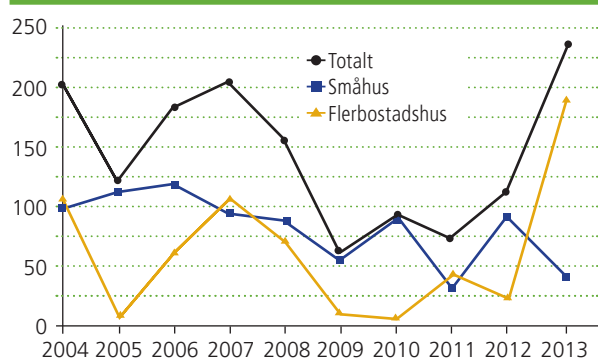
Årlig ökning av invånarna 2004–2013

Ålderstruktur i procent, 2013

Antalet färdigställda bostäder 2004–2013

Kommunens invånare är välutbildade. 89 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år har gymnasial utbildning. Hälften av dessa, 44 procent, av invånarna mellan 20 och 64 år har dessutom en eftergymnasial utbildning, medan riksnittet ligger på 38 procent. Medborgarnas inkomster är också cirka 10 procent högre än genomsnittet för resten av landet och högst i Västra Götalandsregionen.

Omvärldsanalys – tendenser

Härryda kommun är en attraktiv kommun och många barnfamiljer väljer att flytta till kommunen, vilket ställer stora krav på kommunal service och tillgänglighet. Detta innebär fortsatt stora investeringar för kommunen. En måttlig och jämn ökning av invånarantalet har bedömts som önskvärd både ur ett regionalt och ur ett kommunalt perspektiv.

Omvärldsanalysen är en del i kommunens långtidsplanering och utgör ett av underlagen till kommunfullmäktiges allmänpolitiska debatt. Förvaltningen ser nedanstående tendenser som mest tydliga för Härryda kommun under de kommande fem till sju åren.

Det pågår en förtätning mot allt färre centrum där Göteborgsregionens befolkningstillväxt delvis sker på bekostnad av att landsbygden avfolkas. Göteborg som arbetsmarknadsregion kommer att bli större och mer inriktad på yrken som kräver eftergymnasial utbildning. Invånarna i Härryda kommun har goda förutsättningar för att kunna dra fördel av detta.

Teknikutvecklingen och digitaliseringen bidrar till förenkling och rationalisering, men också till ökad komplexitet. Detta märks inte minst i de äldres situation, men även i omsorgsycket och i undervisningen i skolan. Användningen av sociala medier leder till ökat samarbete och samutnyttjande av varor och tjänster. Kontaktytorna blir fler mellan unga och vuxna. Det finns dock risk för nätmobbning, ett exponerat privatliv och stress av att vara ständigt uppkopplad.

I förhållandet mellan medborgare och kommun finns tendenser att invånare i allt större utsträckning ser sig som kunder och att det är naturligt att kunna välja mellan flera alternativ. Förväntningarna på en meningsfull tillvaro vad gäller boende och fritid förmodas öka hos personer med funktionsnedsättning. Den nya pensionärgenerationen antas ha högre krav på tjänster än dagens.

Medvetenheten om ekologisk hållbarhet och hälsosamma levnadsvanor fördjupas och når ut till fler i befolkningen. Det kommer att leda till ökat kollektivt resande och lägre ohälsotal. Antalet äldre ökar. Det innebär sannolikt att även antalet äldre sjuka ökar. Bland utsatta grupper, främst unga utan arbete, finns en risk för ökad psykisk ohälsa.

Målstyrning

Målstyrning är ett av flera sätt som kommunfullmäktige använder sig av för att styra den kommunala verksamheten. Modellen är anpassad till lagstiftningen om god ekonomisk hushållning.

Styrning sker dels genom att följa kommunallagens krav om att anta mål för god ekonomisk hushållning och dels genom en modell för politisk målstyrning som fastställts för Härryda kommun. Systemet bygger på kedjan politiska inriktningsmål – politiska verksamhetsmål – indikatorer.

Härrydamodellen

Politiska inriktningsmål fastställs av kommunfullmäktige. Dessa mål är av övergripande karaktär och anger ett önskvärt framtida tillstånd. Kommunstyrelsen upprättar politiska verksamhetsmål utifrån de antagna politiska inriktningsmålen. Till varje verksamhetsmål finns ett antal indikatorer. De ska visa om verksamheterna är på rätt väg för att uppnå målen och visa hur långt de

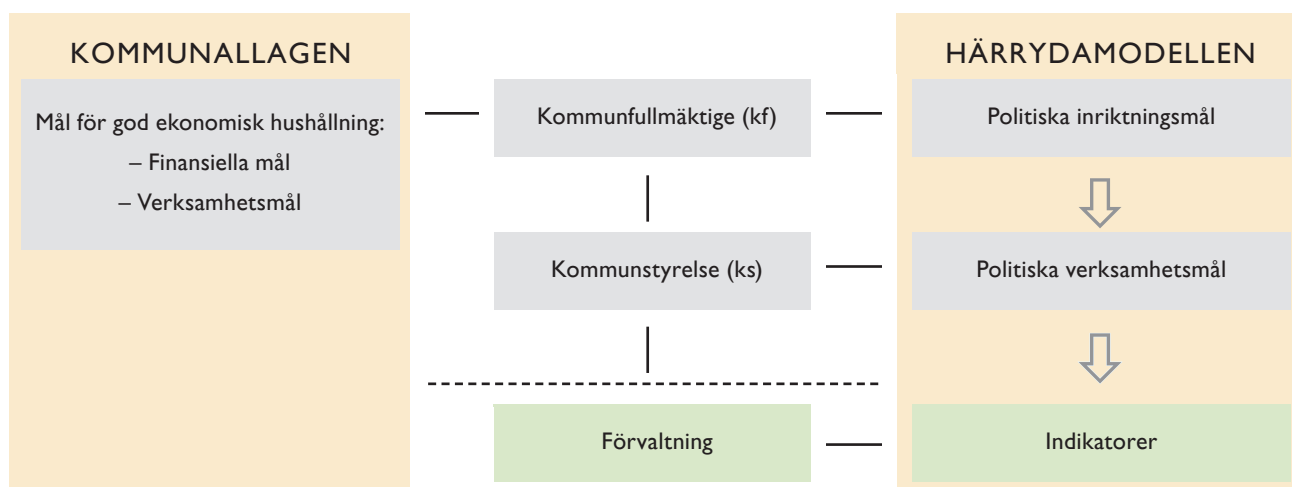
kommit. Indikatorerna ger dock inte alltid en heltäckande bild av måluppfyllelsen, utan kompletteras därför med andra beskrivningar av resultat och i analyser. Fastställd budget är överordnad målen. Målen följs upp tre gånger per år.

Mål för god ekonomisk hushållning

Målen för god ekonomisk hushållning i Härryda kommun ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

I kommunallagen anges att det för verksamheten ska anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige har fastställt tre finansiella mål och fyra verksamhetsmål. Samtliga finansiella mål uppnås. Av fyra verksamhetsmål uppnås tre helt och ett delvis.

Målstyrning i Härryda kommun

Mål för god ekonomisk hushållning

● Uppfyllt ▲ Delvis uppfyllt ■ Ej uppfyllt

Finansiella mål. Måluppfyllelsen mäts och analyseras årligen i rullande fyraårsperioder

Det egna kapitalet värdesäkras enligt omsorgsprisindex (OPI). ●

Sedan år 2010 har OPI ökat med 10 procent medan kommunens egna kapital ökat med 23 procent.

Soliditetsnivån är lägst på den nivå som gällde vid periodens början. ●

Soliditetsnivån har under perioden ökat från 13 procent till 19 procent.

För att säkerställa de finansiella målen är det redovisade resultatet minst 1,5 procent av verksamhetens nettokostnader. ●

Det genomsnittliga resultatet under fyraårsperioden är 41 mkr per år vilket motsvarar 2,7 procent av nettokostnaderna.

Ovanstående analys grundar sig på utfall inklusive jämförelsestörande poster.

Indikatorer för mätning av måluppfyllelse	Bokslut 2013	Budget 2013	Avvikelse 2013	Bokslut 2012	Bokslut 2011	Bokslut 2010	Bokslut 2009
Eget kapital inkl pensionsskuld intjänad före 1998, mkr	371	362	9	321	285	301	206
Soliditet inkl. pensionsskuld intjänad före 1998, %	19	16	3	17	16	18	13
Nettokostnader i förhållande till skatteintäkter, utjämning mm, %	97	98	0	98	101	94	98
Resultat inklusive pensionskostnader, mkr	50,0	40,8	9,2	36,1	-16,2	94,8	21,9

Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på cirka 1,5 procent kan mötas med bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer. ●

Befolkningstillväxten har i snitt under de senaste fem åren varit 1,2 procent, med en tillväxt på 1,1 till 1,4 procent per år. Sedan 1990 har genomsnittsökningen varit 1,4 procent, vilket är samma som 2013.

Kommunens befolkning uppgick till 35 732 invånare vid årsskiftet. Det är en ökning med 509 personer. Ökningen beror på en nettoinflyttning på 337 personer och ett födelseöverskott på 172 personer.

Under 2013 färdigställdes 233 lägenheter, varav 46 småhus och 187 flerfamiljshus, fördelade på 92 hyresrätter, 95 bostadsrätter och 46 äganderätter. Bland annat har bostadsrätter byggts i Landvetter och Mölnlycke centrum och hyresrätter i Mölnlycke och Landvetter samt i Hindås och äganderätter i Långetjärnshöjd i Mölnlycke, Norra Önneröd i Landvetter och Älmhult i Hindås. Sammanlagt bestod bostadsbeståndet till 69 procent av äganderätt, 10 procent bostadsrätt och 21 procent hyresrätt.

Antalet påbörjade lägenheter är av stor betydelse för kommande års måluppfyllelse. Avvikelsen i antalet påbörjade lägenheter 2013 i förhållande till bostadsförsörjningsprogrammet beror i huvudsak på försenad byggstart i Landvetter centrum.

Full behovstäckning inom förskoleverksamheten och föräldrar kan välja verksamhetsform. ●

Samtliga barn har erbjudits plats inom fyra månader och föräldrarna har kunnat välja verksamhetsform mellan förskola och familjedaghem. Även vårdnadsbidrag erbjuds.

forts. >

forts. Mål för god ekonomisk hushållning ● Uppfyllt ▲ Delvis uppfyllt ■ Ej uppfyllt

forts. Verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

Alla elever har efter slutförd grundskola eller gymnasieutbildning tillräcklig kompetens för arbete eller fortsatta studier. Grundskolan och gymnasiet ses som en sammanhållen enhet. ▲

Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan efter genomgången grundskola har ökat med nästan 2 procentenheter och ligger på en fortsatt hög nivå. Efter en nedgång i behörigheten till gymnasiet 2012 vände resultaten återigen upp 2013.

Samarbetet mellan grundskolan och Hulebäcksgymnasiet har förstärkts genom olika samarbetsformer. För att öka grundskoleelevernas förståelse och intresse för gymnasieskolans yrkesprogram har det samarbetsområde som utvecklades 2012 fortsatt under 2013. 92 procent av eleverna går ut med slutbetyg från gymnasiet vilket är betydligt över riksgenomsnittet som är på 85 procent.

Samtliga elever har inte slutbetyg och samtliga ungdomar som avbryter sina gymnasiestudier har inte tillräcklig kompetens för fortsatta studier eller får tillträde till arbetsmarknaden.

Det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov. ●

Under 2013 har alla äldre med beslut om särskilt boende erbjudits en lägenhet inom 3 månader.

Alla som har fått ett beslut om bostad för funktionsnedsatta har blivit erbjudna en plats inom tre månader. Alla beslut har dock inte verkställts utan alternativa lösningar har erbjudits.

Politiska inriktningsmål

De politiska inriktningsmålen antas av kommunfullmäktige efter förslag från respektive beredning. Det är också beredningarna som med hjälp av bland annat utfallet av de politiska verksamhetsmålen utvärderar måluppfyllelsen.

Politiska verksamhetsmål

I samband med årsbokslutet bedömer samtliga sektorer måluppfyllelse för kommunstyrelsens verksamhetsmål. Härryda kommun publicerar verksamhetsberättelser för samtliga fem sektorer samt en kommunövergripande. Den sammanlagda måluppfyllelsen bedöms bli god då 89 procent av kommunstyrelsens 152 verksamhetsmål

bedöms vara uppfyllda eller delvis uppfyllda. Motsvarande siffra för 2012 var 90 procent. Av målen beräknas 101 verksamhetsmål bli uppfyllda, 34 beräknas bli delvis uppfyllda och 17 mål beräknas ej bli uppfyllda eller i något fall inte kunnat bedömas.

Till höger redovisas en sammanställning för kärnverksamheternas måluppfyllelse. Av de följande 93 sammanställda mål har 74 procent uppfyllts, 21 procent delvis uppfyllts och 5 procent har ej uppfyllts eller ej kunnat bedömas.

I avsnittet verksamhetsredovisning på sidorna 30–45 kommenteras måluppfyllelsen övergripande.

Verksamhetsmål per sektor

● Uppfyllt

▲ Delvis uppfyllt

■ Ej uppfyllt

UTBILDNING OCH KULTUR

Förskola	Verksamheten utvecklar formerna för samverkan och stöd för vårdnadshavarna.	●
	Förskolan och den pedagogiska omsorgens utformning och innehåll anpassas efter varje barns förutsättningar och behov.	●
	Öka vårdnadshavarens möjlighet att få omsorg genom ett flexibelt öppethållande (kväll, natt, helg).	●
	I dokumentationen av barns utveckling och lärande är barn och vårdnadshavare delaktiga.	●
Grundskola	Eleven är delaktig i och har inflytande över alla processer som berör den.	▲
	Dokumentation utvecklas för att bättre synliggöra elevens lärande och utveckling.	▲
	Förskoleklass, grundskolan och fritidshemmet samarbetar gränsöverskridande för utveckling och lärande under elevens hela dag.	●
	Stimulans och stöd utformas inom ordinarie verksamhet i allt högre grad.	●
	Alla elever i F-9 har tillgång till ett individuellt IKT-verktyg.	●
	Samverkan mellan grundsärskolan och grundskolan utvecklas med betoning på lärande.	▲
	Alla elever stimuleras och utmanas i frågeställningar kring hållbar utveckling.	●
Gymnasium	Skolan arbetar för att motverka stereotypa könsroller och könsmönster. Verksamheten ger aktivt och medvetet utrymme för eleven att pröva och utveckla förmåga och intresse oberoende av könstillhörighet.	▲
	Antal elever som lämnar Hulebäcksgymnasiet utan fullständiga betyg minimeras.	●
	Pedagogiskt utvecklingsarbete stimuleras.	●
	Elevens inflytande både övergripande och direkt i utbildningen genomsyrar verksamheten.	▲
	En god fysisk och psykosocial arbetsmiljö finns för eleverna på Hulebäcksgymnasiet.	●
	Undervisningens utformning och innehåll på Hulebäcksgymnasiet anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov.	●
	Tillgången till IT är hög på Hulebäcksgymnasiet.	●
Vuxenutbildning	Metoder för att utvärdera skolgången för kommunens elever både på Hulebäcksgymnasiet och i andra gymnasieskolor tas fram och utvecklas.	▲
	Vuxenutbildningen ska erbjuda utbildning till kommuninvånarna och övriga behöriga sökande inom skilda utbildningsområden och utbildningsnivåer.	●
	Vuxenutbildningen öppnar nya vägar till arbetsmarknaden och fortsatta studier för individen.	●
	Genom samverkan inom Göteborgsregionen får kommuninvånarna tillgång till ett vidgat utbildningsutbud framförallt inom yrkesutbildningar.	●
	Vuxenutbildningen ansöker om och genomför Yrkeshögskoleutbildningar.	●
Kultur	Undervisningsformer och tider ska möjliggöra det livslånga lärandet genom anpassning till de studerandes behov och möjligheter.	■
	Kulturverksamheten erbjuder kulturprogram, utställningar och aktiviteter.	●
	Kulturverksamheten prioriterar barn och unga t o m 20 år.	●
	Kulturhuset och biblioteken är attraktiva genom god tillgänglighet.	●
	Ny teknik används för att tillgängliggöra kulturarvet.	▲
	Kön till kulturskolan ska minska.	●
Fritid	Kulturskolan arbetar aktivt genom projekt, korta kurser och lovaktiviteter för att nå nya grupper i hela kommunen.	●
	Ungdomar har tillgång till trygga, drogfria mötesplatser.	●
	Fritid samverkar med föreningslivet så att alla ungdomsföreningar har en policy avseende hälsa och livsstil.	■
	Tidfördelningen inom föreningslivet i lokaler och anläggningar ska vara jämställd mellan könen.	●
	Ungdomar 12–16 prioriteras på s.k. attraktiva tider, dvs. i huvudsak mellan 18–20 vardagskvällar.	▲
	Breddidrott/vardagsverksamhet prioriteras vid tidfördelning i lokaler och anläggningar.	●
	Hänsyn tas till elitverksamhetens behov och förutsättningar.	●
	Ungdomar ges möjligheter att genomföra sina idéer med stöd av Fritids personal.	●
	Kommunens omklädningsrum ska ha en godtagbar standard avseende tillgänglighet, städning och finish.	●
Kommunens lokaler och anläggningar för idrott ska tillsammans med föreningslivet svara mot önskemål och behov från idrotten.	●	

forts. >

forts. Verksamhetsmål per sektor

● Uppfyllt ▲ Delvis uppfyllt ■ Ej uppfyllt

SOCIALTJÄNST

Ledning	LSS-handläggningens utformning och innehåll ska försäkra medborgare med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor.	●
	Målgruppen ska vara informerad om de tjänster och det utbud som finns inom Vård och omsorg.	▲
Vård och omsorg	Vård- och omsorgsarbetet inriktas på att skapa trygghet i livet, god service och omsorg.	●
	Stödja anhöriga.	●
	Utveckla metoder som förebygger personsador hos brukaren.	●
	Att ge barn och unga som Individ- och familjeomsorgen har kontakt med tillgång till vuxna som de kan förlita sig på.	▲
Individ- och familjeomsorg	Stöd i boende för personer med missbruk och psykisk ohälsa för att klara sin vardag och öka möjligheten att ingå i en social gemenskap.	▲
	Samverkansavtal upprättas med den psykiatriska slutenvården och öppenvården som garanterar den enskilde ett samlat stöd för behandling och socialt stöd.	●
	Med förebyggande insatser undviks att den enskilde hamnar i ekonomisk utsatthet och en skuldsatt situation.	●
	Färre ungdomar och vuxna blir långtidsberoende av försörjningsstöd.	▲
	Personer med behov av försörjningsstöd och en komplex problematik ges möjlighet till samordnade insatser för en återgång till egen försörjning.	■
	Det totala antalet bidragsmånader/hushåll ska inte överstiga 6 månader.	●
	Via avtal med arbetsförmedlingen används olika former av skyddade anställningar/arbetsträning för att öka den enskildes möjlighet till arbete.	●
	Verksamheterna beskriver och utvärderar varje år de samverkansformer som används.	●
	11 grupper genomförs för barn och unga i utsatta hemmiljöer.	●
	Metoder för tidig upptäckt av normbindande beteende används i kommunens samtliga förskolor.	■
	Gemensamma seminarier med UTK i modellen.	■
	Föräldrautbildning och föräldrastöd erbjuds utsatta barn och ungas föräldrar via socialtjänstens Individ- och familjeomsorg.	●
	Personal inom skola och socialtjänst genomför gemensamma utbildningsinsatser i evidensbaserade metoder minst en gång per år.	▲
	Funktionshinder	Stöd ges i boendet för personer med missbruk och psykisk ohälsa för att klara sin vardag och öka möjligheten att ingå i en social gemenskap.
Verksamheten ska verkställa biståndsbeslut på sådant sätt att brukarna upplever att de fått sina behov tillgodosedda.		●
Målet är att den enskilde får möjligheter att leva som andra.		●
Att daglig verksamhet utformas på sådant sätt att den tillgodoser behovet av daglig sysselsättning och stimulans för personer med funktionsnedsättning inom kommunen. Verksamhetens inriktning ska syfta till att förbereda för förvärvsarbete.		●
Inom ram för budgeterade medel ska verksamhetens utformning och innehåll tillförsäkra medborgarna med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor.		●
Verksamheten ska eftersträva att beviljat LSS-beslut verkställs inom kommunen.		▲

forts. **Verksamhetsmål per sektor**

● Uppfyllt ▲ Delvis uppfyllt ■ Ej uppfyllt

SAMHÄLLSBYGGNAD

Miljösam- ordning	Hur medborgarna ser på tillgången till parker, grönområden och natur enligt SCB:s medborgarundersökning ska vara högre än medelvärdet bland deltagande kommuner i SCB:s medborgarundersökning.	●
	Härryda kommun ska vara bland de 10 främsta kommunerna i landet avseende mätning av lokalt företagsklimat.	●
Näringsliv	Härryda kommun ska aktivt arbeta tillsammans med Business Region Göteborg för att utveckla identifierade affärsområden.	●
	Härryda kommun ska kontinuerligt tillhandhålla relevant information till företagen.	●
	Härryda kommun ska ha ett nära samarbete med de lokala företagarnätverken.	●
	Härryda kommun ska varje år genomföra en näringslivsdag.	●
	Härryda kommun har en aktiv roll i samarbetet med skolan och regionala organisationer som arbetar med näringslivsfrågor.	●
	Härryda kommun jobbar aktivt med omvärldsbevakning.	●
Mark och bostad	Merparten av producerade bostäder ska ske på av kommunen ägd mark.	●
	I större utbyggnadsområden erbjuds olika upplåtelseformer.	●
	I nya bostadsområden erbjuds bostäder för olika åldersgrupper och hushållssammansättningar till rimliga kostnader.	●
	Byggandet av bostäder anpassas till en befolkningsökning på cirka 1,5 % per år.	●
	Arkitekturen i bostadsområden har hög kvalitet, är estetiskt tilltalande och har en god utformning. Nya bostadsområden anpassas till platsens förutsättning och ges en egen identitet.	●
Plan och bygglov	Verksamheten ska ha en snabb och korrekt handläggning.	▲
	Verksamheten ska ha god beredskap för att ta fram erforderliga planer.	▲
Gator och park	Cykeltrafiken ska öka.	●
	Medborgare ska känna att kommunen arbetar aktivt för trygga och säkra trafik- och parkmiljöer som ska upplevas tillgängliga, inbjudande och väl skötta.	●
	95 % av alla lägenheter eller arbetsplatser ska ha en "huvudgata" inom 300 m.	●
	Inga lägenheter ska utsättas för buller från kommunala vägar som överstiger naturvårdsverkets riktlinjer för trafikbuller.	▲
Kollektivtrafik	80 % av nyproducerade lägenheter ska ha tillgång till ett befintligt eller blivande kollektivtrafikstråk med fler än 40 avgångar per vardagsmedeldygn inom 600 meter fågelvägen.	●
	År 2025 ska 90 % av kollektivtrafikresenärerna ha tillgång till en på- eller avstigningshållplats som är anpassad för personer med funktionsnedsättningar.	●
	Antalet pendelparkeringar för motorfordon och cyklar i anslutning till kollektivtrafikhållplatser ska öka.	▲
	Enligt lag om färdtjänst har kommunen ansvar för att anordna färdtjänst med god kvalitet.	●
Vatten och avfall	Vad medborgarna tror eller tycker om tillgängligheten till återvinningscentralerna i kommunen ska nå minst medelvärde för samtliga deltagande kommuner i SCB:s medborgarundersökning.	●
	Hushållsavfallsmängden per person som uppstår i regionen ska år 2020 vara lägre än 2008. 2008 var avfallsmängden 199 kg/per.	●
	Andelen material som samlas in för materialåtervinning ska öka och resultera i en materialkvalitet som kan ersätta jungfruliga material.	●
	Vad medborgarna tror eller tycker om dricksvattnet i kommunen ska vara högre än medelvärdet för deltagande kommuner i SCB:s medborgarundersökning.	●
	Att minska läckaget och spolvatten från ledningsnätet.	▲
	Mängden ovidkommande vatten till spillvattenledningarna ska minska.	●

Finansiell analys, kommunen

Syftet med den finansiella analysen är att visa om kommunen upprätthåller en god ekonomisk hushållning, genom att redovisa kommunens finansiella utveckling och ställning över tiden.

Kommunfullmäktige har för ändamålet antagit finansiella mål för kommunen. *Läs på sidan 9.* Målen speglar kommunfullmäktiges definition av en god ekonomisk hushållning. De ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet, och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

Den finansiella analysen utgår ifrån tre finansiella aspekter: det finansiella resultatet, riskförhållanden och kontroll över den finansiella utvecklingen.

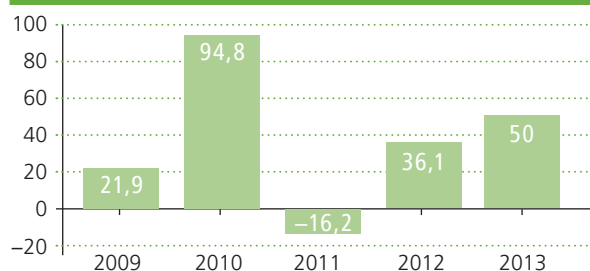
Resultat

Positivt resultat 50 mkr – uppfyller mål för god ekonomisk hushållning

Härryda kommun redovisade ett positivt resultat på 50 mkr, vilket är 9,2 mkr bättre än budgeterat. Resultatet motsvarar 2,3 procent av kommunens omsättning, som är cirka 2,2 miljarder kronor. För 2013 planerades ett positivt resultat på 40,8 miljoner kronor. För andra året i rad beslutade AFA Försäkring om återbetalning av premier. Under året återbetalades 27,9 mkr som avser premier för åren 2005 och 2006. Återbetalningen är klassificerad som en jämförelsestörande post. Sänkning av diskonteringsräntan har medfört ökade pensionskostnader på 64,1 mkr, även den är klassificerad som en jämförelsestörande post. *Ytterligare budgetavvikelser finns att läsa om på sidan 22.* Resultat för 2013 är 13,9 mkr bättre än föregående år.

Årets resultat uppfyller kommunfullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning. Analysen grundar sig på bokfört resultat inklusive jämförelsestörande poster.

Resultatutveckling 2009–2013, mkr

Resultat efter justering med jämförelsestörande poster +86,2 mkr

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. I kommunens resultat förekommer det två jämförelsestörande poster: återbetalning av premier med 27,9 mkr för åren 2005 och 2006, och sänkning av diskonteringsräntan med 0,75 procentenheter innebär ökad finansiell kostnad för pensionsskulden om 64,1 mkr. Efter justering med jämförelsestörande poster uppgår resultatet till plus 86,2 mkr. Med detta justerade resultat uppnås kommunfullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning.

Justering av jämförelsestörande poster, mkr

	2013	2012	2011
Redovisat resultat	50,0	36,1	-16,2
Återbetalning AFA premier	-27,9	-30,2	0,0
Sänkt diskonteringsränta	64,1	0,0	54,8
Resultat efter justering	86,2	5,9	38,6

Balanskravet uppnås

Enligt kommunallagen har kommunerna ett balanskrav, det vill säga att intäkterna ska täcka kostnaderna. Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet regleras och det redovisade egna kapitalet återställas under de närmast följande tre åren. Vid avstämning av balanskravet för Härryda kommun justeras det redovisade resultatet med

två poster: realisationsvinster och kostnader som avser avsättningar för pensionsförpliktelser som är intjänade före 1998. Efter justeringar uppgår resultatet till 91,4 mkr. Kommunen klarar därmed lagens minimikrav på god ekonomisk hushållning.

Avstämning av balanskrav, mkr			
	2013	2012	2011
Redovisat resultat enligt fullfonderingsmodellen	50,0	36,1	-16,2
Pensionsförpliktelser före 1998	43,5	2,3	61,6
Redovisat resultat enligt blandmodellen	93,5	38,4	45,4
Realisationsvinster	-2,1	-0,2	-2,2
Balanskravsresultat	91,4	38,2	43,2

Härryda kommun tillämpar inte Resultatutjämningsreserv, RUR.

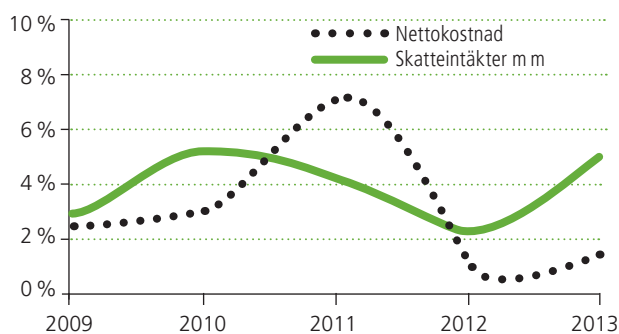
Intäkter och kostnader

Verksamhetens intäkter är 427,1 mkr vilken är en marginell ökning med 6,8 mkr jämfört med 2012. Jämförelsestörande poster för återbetalning av avgifter från AFA ingår i utfallet för 2013 med 27,9 mkr och för 2012 med 30,2 mkr. I bokslutet för 2013 ingår också en vinst för exploatering på 9 mkr. Verksamhetens kostnader har ökat med 25,2 mkr och är 1 913,2 mkr. Det är en ökning med 1,3 procent. Kostnader avseende avskrivningar har ökat med 4,3 mkr till 91,9 mkr, vilket beror på den höga investeringsnivån.

Verksamhetens nettokostnader och skatteintäkter

Verksamhetens nettokostnader bör vara lägre än kommunens skatteintäkter samt utjämningsbidrag. Ett mått på detta är nettokostnadernas andel av skatteintäkter och utjämningsbidrag, som visar hur stor del av skatteintäkterna som går till den löpande verksamheten. Nettokostnadsandelen är 97 procent, vilket är en förbättring med en procentenhet jämfört med föregående år. Verksamhetens nettokostnader uppgick till 1 578,0 mkr, och skatteintäkter och utjämningsbidrag uppgick till 1 728,5 mkr.

Förändring av nettokostnader och skatteintäkter 2009–2013

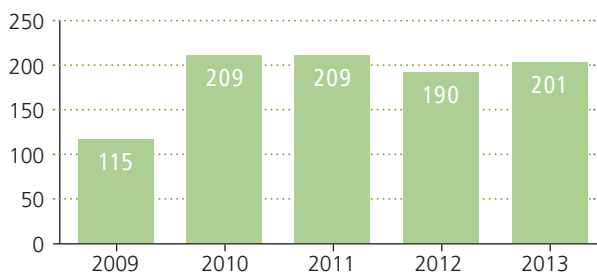

Enligt de finansiella målen ska intäkterna överstiga kostnaderna med minst 1,5 procent av nettokostnaderna, då en stor del av investeringarna ska finansieras med skatteintäkter. År 2013 översteg intäkterna kostnaden med dryga två procent. För 2013 har nettokostnaden ökat med 1,5 procentenheter, och skatteintäkter och utjämningsbidrag har ökat med 5,4 procentenheter. Förändringen bör ses över längre tid, och i genomsnitt har kommunen under den senaste fyraårsperioden en marginell skillnad i ökningstakt mellan nettokostnad respektive skatteintäkter och utjämningsbidrag. Nettokostnaderna har i genomsnitt stigit med 3,1 procentenheter, och skatteintäkter och utjämningsbidrag har stigit med 4,3 procentenheter under perioden.

Investeringar på 201 mkr och en självfinansieringsgrad på 71 procent

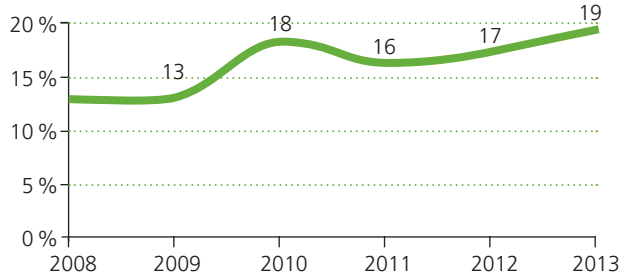
Kommunen strävar efter en investeringsverksamhet med god planering och framförhållning, och med jämn investeringsnivå över tiden. Årets investeringar uppgår till 201,2 mkr och årets investeringsbudget är 345,1 mkr, varav 95,7 mkr avser ombudgetering från bokslut 2012. Investeringsnivån är 143,9 mkr lägre än vad som är budgeterat. Orsaken är främst försenade bygg- och projektstarter. Investeringar har i huvudsak gjorts i skolor och förskolor, äldreboenden, gator, energieffektivisering samt vattenledningar. *Läs vidare på sidorna 58–59.* Av årets nettoinvesteringar kunde 71 procent finansieras via årets resultat och avskrivningar, vilket är en förbättring med 6 procentenheter jämfört med föregående år. Nettoinvesteringarna är 12 procent av skatteintäkter och utjämningsbidrag, vilket är i nivå med 2012. Kommunen hade under perioden 2010–2012 en

Nettoinvesteringar 2009–2013, mkr

total investeringsvolym som var högre jämfört med kommunerna i Västra Götaland och riket. Det förklaras av att befolkningstillväxten under den senaste femårsperioden legat på en årlig ökning med cirka 1,3 procent, vilket medför behov av nya förskolor, skolor med mera. Investeringsnivån kommer att ligga kvar på en fortsatt hög nivå framöver. Som framgår av diagrammet nedan ligger investeringsnivån på en likartad nivå som de senaste åren. Investeringarna följer också planen, och ombudgeteringarna ska huvudsakligen ses som resultatet av mindre förseningar.

Soliditetsutveckling 2008–2013, %

Soliditet 19 procent – ökning med två procentenheter

Soliditeten är ett mått för att beskriva kommunens ekonomiska styrka på lång sikt, och visar hur stor del av kommunens tillgångar som kommunen själv finansierat, det vill säga kommunens eget kapital i förhållande till det bokförda värdet på tillgångarna. Faktorer som påverkar soliditeten är resultatutvecklingen samt tillgångarna och skuldernas förändring. När det görs en bedömning av den ekonomiska situationen, är det soliditetens utveckling snarare än den absoluta nivån som är mest intressant.

För 2013 uppgår soliditeten till 19 procent, vilket är en förbättring med två procentenheter jämfört med föregående år. Förbättringen beror framförallt på ett positivt resultat och minskning av de långfristiga skulderna.

Tillgångarna är 1 989 mkr

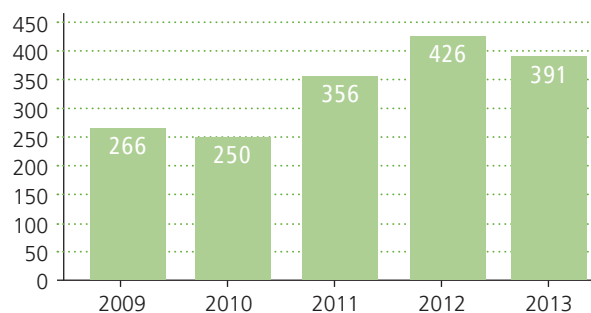
De totala bokförda tillgångarna är 1 989,3 mkr, vilket är en ökning med 76,6 mkr jämfört med 2012. Av anläggningstillgångarna som uppgår till 1 691 mkr avser 1 670 mkr kommunens inventarier, anläggningar och byggnader och resterande finansiella anläggningstillgångar. Kommunens strategi är att huvudsakligen äga de lokaler man har för avsikt att använda långsiktigt, och av kommunens använda lokalyta på 193 000 m² äger kommunen 88 procent.

En nedskrivning har gjorts med 4,2 mkr för en tillgångspost som tidigare fanns i balansräkningen. Posten avsåg kommunens inträde i kommunalförbundet för räddningstjänst i Storgöteborg. Tillgångsposten bedöms inte som realiserbar. Kommunen har tillämpat försiktighetsprincipen i samband med nedskrivningen. Om inträde skett idag hade någon andel inte bokförts som en tillgång i kommunens balansräkning. Nedskrivningen har belastat resultatet. Posten bedöms med hänsyn till det låga värdet inte som jämförelsestörande.

Långfristiga skulder är 391 mkr

Låneskulden vid årsskiftet var 391,1 mkr varav 325 mkr avser banklån och resterande 66,1 mkr avser en bokförd skuld till va-kollektivet för anläggningsavgifter för vatten och avlopp. Den långfristiga låneskulden är 35,4 mkr lägre än föregående år. Under året amorterades 40 mkr av banklån. Inga nya banklån har under året upptagits, medan skulden till va-kollektivet ökat med 5,9 mkr. Kommunen har budgeterat med en långfristig upplåning på 550 mkr vilket är 225 mkr mer än vad som behövts användas, exklusive anslutningsavgifter.

Långfristiga skuldernas utveckling 2009–2013, mkr

Låneskulden per invånare 2013 var 10 945 kr och 2012 var den 12 109 kr, vilket motsvarar en sänkning med 9,6 procentenheter. Genomsnittet 2012 i riket

var högre, 18 761 kr per invånare. Den totala skuldsättningsgraden, som även omfattar avsättningar, är 81 procent och är två procentenheter lägre än 2012. För 2014 har Härryda kommun fattat beslut om att godkänna nyupplåning med ytterligare maximalt 250 mkr.

Kommunalskatt

Den totala kommunalskatten i Härryda kommun var under år 2013 i genomsnitt 31,92 kr per intjänad hundralapp för en person som inte var medlem i Svenska kyrkan, varav 20,62 kronor för kommunen. Kommunens skattesats är oförändrad 2014. Kommunen har haft en mer stabil skattesats än genomsnittet i riket, och skatten har varit oförändrad sedan år 2008.

Risk

Likviditet på 141 mkr

Den kortfristiga likviditeten, det vill säga kassalikviditeten, uppgick till 140,8 mkr vilket är en ökning med 100 mkr. Orsakerna är att förskottering av Bårhultsmotet upphört, en återbetalning av AFA-premier och att en placering på 50 mkr i fonder har likviderats. Vidare har kommunens beslut om markinköp på 31,2 mkr överklagats, och har inte vunnit laga kraft. Kassalikviditeten (likvida medel + kortfristiga fordringar/kortfristiga skulder) uppgick till 72 procent, vilket kan jämföras med 50 procent föregående år. Kommunen har en likviditetsreserv i form av en kreditlimit på kommunens koncernkonto på 100 mkr, varav 20 mkr kan utnyttjas av Härryda Energi AB.

Pensionsskuld på 835 mkr

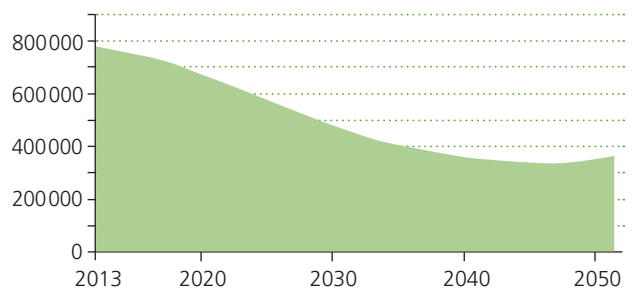
Härryda kommuns totala pensionsskuld redovisas som avsättning, och var 835,1 mkr år 2013, varav 85 procent avser pensioner intjänade före 1998. Skulden beräknas av KPA.

Jämfört med budgeterat är pensionskostnaderna 60,8 mkr högre. Huvudsakligen beror det på sänkningen av diskonteringsräntan som innebar en engångskostnad med 64 mkr. Pensionsutbetalningarna inklusive löneskatt uppgick till totalt 35 mkr, varav pensionsutbetalningar intjänade före 1998 uppgick till 30 mkr. Långtidsprognosen för pensionsskulden visar att utbetalningarna under 40 år kommer att bli cirka 400 mkr högre än kostnaden enligt fullfonderingsmodellen. Långtidsprognosen innebär i genomsnitt ett ökat likvi-

Pensionsskuldens utveckling 2013–2052, tkr

	2013	2012	2011
Avsättningar, pensionsförpliktelser före 1998	707,9	664,4	662,0
Avsättningar pensionsförpliktelser intjänade efter 1998	125,5	105,8	87,4
Särskild avtalspension	1,8	2,8	3,5
Finansiella placeringar pensionsutbetalningar	0,0	0,0	0,0
Summa återlånade medel	835,1	773,0	752,9

Pensionsskuldens utveckling 2013–2052, tkr

ditetsbehov på cirka 10 mkr årligen. För att möta detta har kommunfullmäktige i november 2013 fastställt nya och högre finansiella mål.

Borgensåtaganden på 99,2 mkr

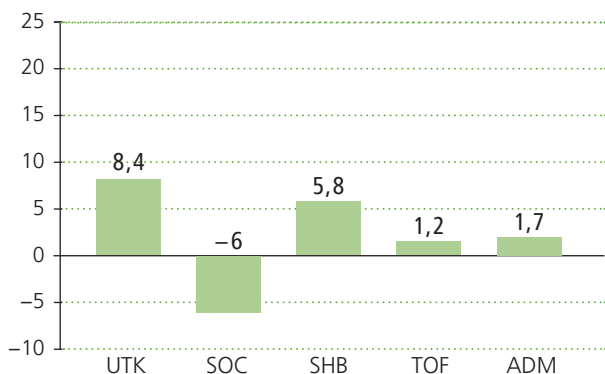
Kommunens borgensåtaganden för år 2013 uppgick vid årets slut till 99,2 mkr, vilket är en ökning jämfört med föregående år. Ökningen avser utökad borgen för Härryda Energi AB, med 25 mkr. Kommunens borgensåtagande består till 89 procent av förpliktelser mot egna eller delägda bolag. Åtaganden för föreningar som verkar inom kommunen är 10 procent. Resterande del är borgensåtaganden som avser uppförande av egna hem före år 1992, så kallade förvärvslån, som fortsatt att minska. Utöver beskrivna borgensåtaganden, har kommunen ett åtagande för Kommuninvest AB:s förpliktelser. För närvarande bedöms inte kommunens borgensåtaganden utgöra någon väsentlig risk.

Kontroll

Resultat jämfört med budget

Den ekonomiska uppföljningen ingår som en del i kommunens planerings- och styrsystem. Hur budget och utfall stämmer överens, är ett mått på den kontroll som kommunens beslutsfattare har över den egna ekonomiska utvecklingen. Under året görs fem uppföljningar med

Budgetavvikelse per sektor, mkr

prognoser inklusive delårsbokslut per den 31 augusti, samt ett årsbokslut.

Kommunens resultat är 9,2 mkr bättre än budgeterat. Sektorernas sammanlagda budgetavvikelse visar en positiv avvikelse om 11,1 mkr, som kan jämföras med föregående års budgetavvikelse på minus 4 mkr.

Inom sektor för utbildning och kultur redovisar gymnasiet ett underskott på 6,2 mkr, vilket beror på högre kostnad per köpt plats inom gymnasiet och gymnasieskolan. I budgetarbetet inför 2015–2017 kommer sektorn att särskilt beakta underskottet inom gymnasiet.

Inom sektor för socialtjänst har hemtjänsten inte kunnat hålla fastställt timpris, utan gör ett negativt resultat på 4,9 mkr. Under året har ett intensivt arbete pågått för att åstadkomma kostnadsminskningar. Arbetet fortsätter även under 2014. Även Individ- och familjeomsorgen uppvisar ett negativt resultat, vilket till största del beror på en förändrad modell för periodisering av intäkterna avseende ensamkommande flyktingbarn, som påverkar resultatet negativt med 4,4 mkr. Orsaken är ändrade bedömningar av ersättning från Migrationsverket.

Inom sektor för samhällsbyggnad visar bostadsanpassningen ett underskott på 2,1 mkr jämfört med budget. Verksamheten har 2014 fått en utökad budget som antagligen delvis kommer täcka de högre kostnaderna för anpassningarna.

Budgetavvikelser finns sammanställt på sida 22 och kommenteras under respektive sektors redovisning.

Sammanfattande finansiell analys

Tabellen beskriver en sammanfattning av kommunens finansiella ställning utifrån aspekterna, resultat, risk och kontroll.

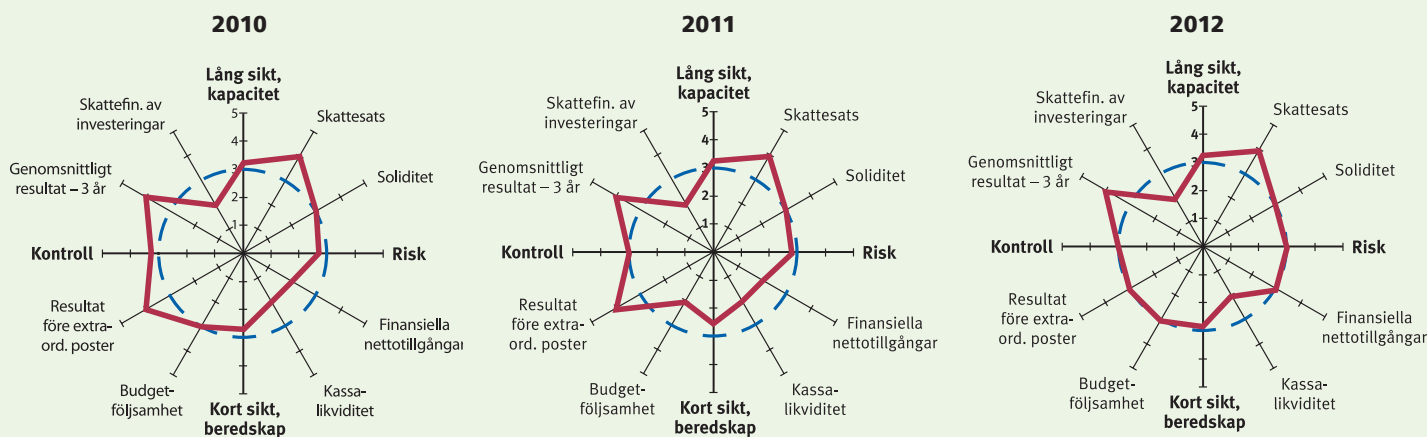
De finansiella målen för god ekonomisk hushållning och balanskravet uppnås både inklusive och exklusive jämförelsestörande poster. Det genomsnittliga resultatet under fyraårsperioden är cirka 41 mkr per år vilket motsvarar 2,7 procent av nettokostnaderna, vilket kan jämföras med kommunens mål på 1,5 procent. För att möta de stora pensionsutbetalningarna framöver har kommunfullmäktige 2013 fastställt nya och högre finansiella mål.

Resultat
Soliditetsnivån har under året förbättrats med två procentenheter till 19 procent. Sett ur ett längre perspektiv har soliditeten stärkts från 13 procent 2009 till 19 procent 2013. För att möta den successivt minskande pensionsskulden bör soliditetsnivån om 40 år vara cirka 50 procent. Det kräver att de redovisade resultaten även fortsättningsvis ligger på samma nivå som de senaste åren.

Trots minskad långfristig upplåning har kassalikviditeten stärkts till 72 procent. Förskottade medel för Bårhultsmotet är återbetalda. Kommunen kommer även framöver ha höga investeringsnivåer. Kommunen inväntar laga kraft kring överklagat markinköp om 31,2 mkr. Beslut om ytterligare nyupplåning finns med max 250 mkr under år 2014.

Risk
Kommunens borgensåtaganden för år 2013 var 99,2 mkr. Borgensåtagande bedöms inte utgöra någon väsentlig risk. Pensionsskulden redovisas enligt fullfundsmodellen, vilket innebär att alla pensionsförpliktelser ingår i balansräkningen. Modellen medför ryckighet i resultatet mellan åren, samtidigt som verkligt resultat och förmögenhetssituation blir mer rättvisande. Under kommande period då pensionsskulden sjunker kommer ett finansieringsbehov att uppstå, som kräver en resultatförbättring med motsvarande belopp som skulden sjunker. Annars riskerar den långfristiga upplåningen att öka i samma takt som pensionsskulden minskar. Den höga investeringsnivån kommer sig av att Härryda kommun fortfarande är en växande kommun, vilket i sin tur efterfrågar nyinvesteringar.

Kontroll
Bedömningen är att kommunen har väl fungerande planerings- och uppföljningssystem med tydlig målstruktur. Kontrollen över ekonomin är god. Budgetföljsamhet är i de flesta fall god. De finansiella målen för god ekonomisk hushållning har justerats inför år 2014, för att undvika att upplåning finansierar de ökande pensionsutbetalningarna.

Härryda kommuns finansiella profil Den finansiella profilen utgår från fyra olika perspektiv och tas fram av kommunforskning i Västsverige, vilket gör det möjligt att jämföra med andra kommuner.

Effektiv resursanvändning

Förvaltningen arbetar med att analysera hur effektivt de ekonomiska resurserna utnyttjas. Tendensen är ganska likartad mellan åren. För stora delar av förvaltningen finns tydliga indikationer på en hög effektivitet. Inom några områden finns anledning att undersöka om kostnadsnivån är en följd av en medvetet hög ambition, eller om en lägre nivå är motiverad.

Jämförelse inom regionen

Kommunens finansiella profil

Kommunforskning i Västsverige tar fram finansiella profiler på kommunerna i bland annat Västra Götalandsregionen. Dessa profiler visar hur kommunerna i regionen inbördes förhåller sig till varandra. Det är relativa mått, vilket innebär att de bara visar hur de olika kommunerna ligger till i förhållande till varandra. Den senaste profilen avser år 2012. Profilen utgår ifrån fyra olika perspektiv; långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, finansiellt riskförhållande

samt finansiell kontroll. Kommunen redovisade en marginell förändring mellan 2010 och 2012. Det innebär att utifrån profilen och jämfört med snittet hade kommunen samma finansiella utgångsläge 2012 som 2010.

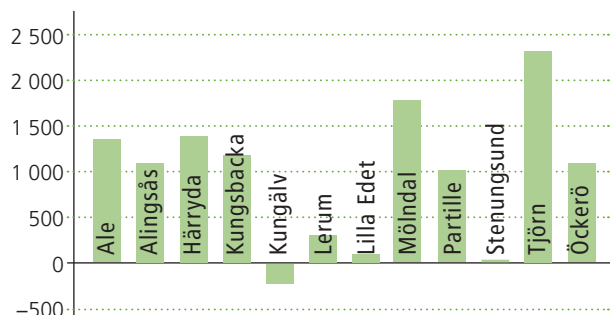
Härryda kommun hade en svagare resultatutveckling mellan 2010 och 2012 än snittet i länet men ett genomsnittligt resultat 2012. Under 2012 hade kommunen det 27:e starkaste resultatet i länet, vilket innebär en försvagning.

Härryda kommun hade en soliditet som var högre än snittet i länet samtidigt som soliditeten och kassalikviditeten försvagades.

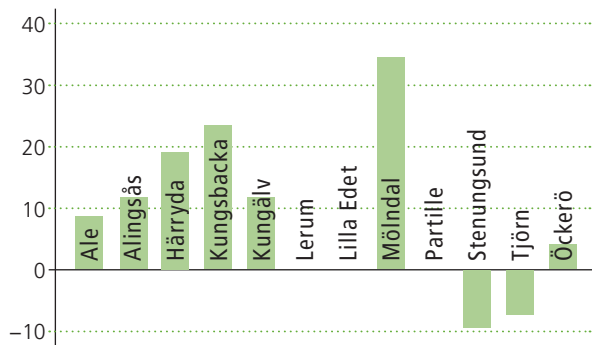
Nettoinvesteringarna var högre i kommunen än snittet i länet. Kommunen hade en skattesats som var 78 öre lägre än genomsnittet i regionen, och var den 9:e lägsta.

Härryda kommun hade, trots resultatförsvagningen, en stabil finansiell utveckling under 2010–2012, och har en ekonomi som är något starkare än genomsnittskommunen i Västra Götaland och Sverige.

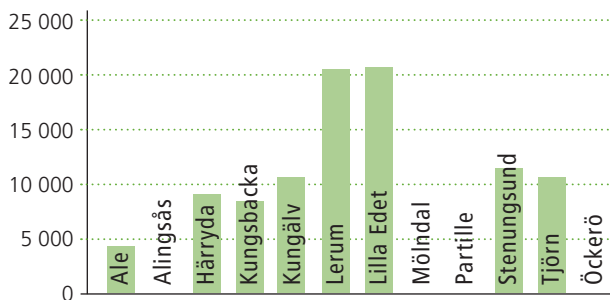
Verksamhetens resultat per invånare, kr

Soliditet fullfond, %

Låneskuld per invånare, kr

Sammanställning av GR-kommunernas bokslut 2013 exkl Göteborgs Stad

	Härryda	Ale	Alingsås	Kungs- backa	Kungälv	Lerum	Lilla Edet	Mölndal	Partille	Stenung- sund	Tjörn	Öckerö
Resultat, mkr	50,0	37,5	40,5	95,8	-8,2	11,6	0,7	116,2	36,3	0,2	33,8	13,6
Soliditet fullfond	19,0 %	8,5 %	11,0 %	23,3 %	10,7 %	14,1 %		34,2 %	10,5 %	-9,3 %	-6,9 %	4,0 %
Långfristiga skulder, mkr	325	120	0	650	865	811	265	0	0	375	160	0
Skattesats 2013	20,62	21,87	21,36	21,33	21,44	20,65	22,37	20,26	19,96	21,64	21,21	20,76
Skattesats 2014	20,62	21,87	21,36	21,33	21,44	20,65	22,37	20,26	19,96	21,64	21,21	20,76
Antal invånare	35 732	28 074	38 619	77 390	42 109	39 319	12 829	61 978	36 134	24 932	15 050	12 574
Verksamhetens resultat per invånare i kr	1 399	1 336	1 049	1 238	-195	295	55	1 875	1 005	8	2 246	1 082
Låneskuld per invånare i kr	9 095	4 274	0	8 399	20 542	20 626	20 656	0	0	15 041	10 631	0

Sammanställningen grundar sig på preliminära bokslutssiffror från respektive kommun.

Jämförelse inom GR-kommuner 2013

Flertalet kommuner inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) redovisade positiva resultat för 2013. Härryda kommun redovisar 1 399 kr per invånare, vilket är något högre än genomsnittet på 1 008 kr per invånare.

Verksamhetens nettokostnad för Härryda kommun uppgick till 44 162 kr per invånare vilket är lägre än genomsnittet på 45 833 kr per invånare. Verksamhetens nettokostnad spänner sig mellan 43 960 kr per invånare för Tjörn till 48 484 kr per invånare för Alingsås.

Härryda hade en soliditet på 19 procent. Mölndals soliditet var högst, 34 procent. Tre kommuner hade negativ soliditet.

Den genomsnittliga låneskulden per invånare var 8 407 kr, vilket är något lägre än Härryda kommuns låneskuld på 9 095 kr per invånare.

Kommunalskatten var i snitt 21,12 kr per intjänad hundralapp. Härryda kommun hade den tredje lägsta skattesatsen, 20,62 kr. Lägst hade Partille med 19,96 kr och Mölndal med 20,26 kr. Ingen kommun har beslutat om ändrad skattesats för 2014.

Framtiden

Årets resultat uppnår väl de finansiella målen och överträffar även de nya mål som kommunfullmäktige fastställt inför år 2014. De nya finansiella målen syftar till att stärka likviditeten så att kommande pensionsbetalningar inte ska behöva finansieras med nya lån. För att säkerställa att det blir möjligt måste resultatnivåerna långsiktigt upp till drygt 40 mkr årligen, samtidigt som soliditeten ökar till drygt 50 procent med nuvarande redovisningsmodell.

Sektorernas budgetavvikelser är små i förhållande till omsättningen. Vissa underskott kräver dock fortsatta analyser för att eventuellt vidta åtgärder eller ändra resursfördelningen. Speciellt viktigt är det att bevaka utvecklingen inom grundskolans enheter där underskotten inte får öka

Årets investeringsnivå på cirka 200 mkr kommer sannolikt att hålla i sig och på sikt till och med öka förutsatt att strategin att äga fastigheter för eget nyttjande består. I samband med kommunens fortsatta expansion kommer det redan under år 2014 troligen att investeras i en utökad markreserv, vilket på sikt bör bli ett positivt tillskott inför kommande exploatering.

Kommunen har en mängd spännande utmaningarna inför framtiden, vilka i grunden är positiva eftersom Härryda kommun har ett jämförelsevis mycket gott utgångsläge. Utgångsläget har naturligtvis sin grund

i läget i göteborgsregionen, men också att kommunen visat sig kunna ha en jämn befolkningsökning kombinerad med ett effektivt resursutnyttjande. Den planerade utvecklingen i Landvetter södra är kanske det tydligaste exemplet på en positiv utmaning. Möjligheten att bygga ett helt nytt stationsområde kommer att påverka kommunen positivt på många sätt och kan komma att erbjuda ett bra boende med mycket goda kommunikationer.

Svårigheten att kunna erbjuda hyreslägenheter är en fortsatt utmaning, liksom att minska den redan låga arbetslösheten. Arbetet med service och bemötande inkluderande ett ökat informations- och kommunikationsbehov från kommuninvånare kommer att fortsätta.

Under 2014 kommer medborgardialog att prövas inom tre sektorer för att öka medborgarnas möjlighet till inflytande.

På lite längre sikt slåss hela den offentliga sektorn med utmaningen att finansiera ökande behov och krav på kvalitetsökningar inom välfärdssektorn. Enbart ett ökat skatteunderlag kommer inte att räcka för att finansiera en utveckling i takt med de senaste decenniernas utveckling. Om konsumtionen av välfärdstjänster ska öka i samma takt kommer det att krävas skattehöjningar eller en ökad egenfinansiering i någon form.

Känslighetsanalys

Hur kommunens ekonomi kommer att utvecklas i framtiden påverkas av ett antal faktorer. Vissa av dem kan kommunen påverka genom egna beslut, andra inte. Det kan exempelvis vara konjunktursvängningar eller förändrade lagar och förordningar. Kommunen har ett ansvar för att ha en finansiell beredskap att hantera förändringar, både externa oförutsedda händelser och förändringar i den egna kommunen.

Känslighetsanalys, årseffekt

Förändringar	Mkr
Lönekostnader, en procent	±12,5
Skatteunderlag, en procent	±16,1
Utdebitering 10 öre	±7,8
Ränta med en procent	±2,5
Inflation, en procent	±4,3

Möjligheten att genom höjda taxor och avgifter öka intäkterna är begränsade, eftersom maxtaxor finns inom såväl barn- som äldreomsorg. Den största finansiella påverkan har skatteunderlagsutvecklingen i riket. Tabellen till vänster visar vilken effekt olika händelser har på Härryda kommuns ekonomi. Små förändringar innebär stora belopp, vilket visar hur viktigt det är med en marginal då budgeten fastställs.

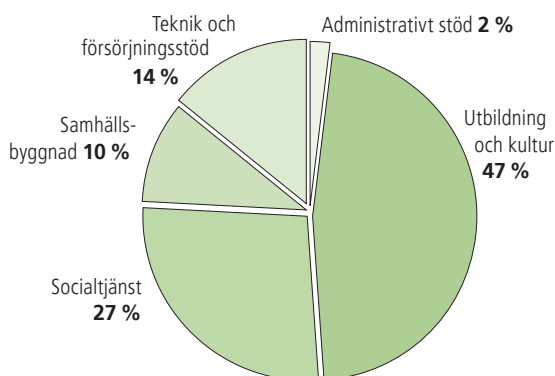
Bedömning 2014

Lönekostnaderna förväntas öka med 2,9 procent, skatteunderlaget med 3,6 procent och utdebiteringen är oförändrad. Även räntenivån bedöms oförändrad. Beslut om nyupplåning uppgår till max 250 mkr. Fortsatt låg inflation.

Drift och investeringar

Härryda kommun redovisade ett positivt resultat på 50 mkr för år 2013, vilket är en positiv budgetavvikelse på 9,2 mkr. De största avvikelserna är återbetalning från AFA försäkring med 27,9 mkr samt ökade pensionskostnader på 64,1 mkr. Totalt har kommunen investerat till ett belopp om 201,2 mkr.

Bruttokostnader för sektorerna 2013

Budgetavvikelse drift 2013, mkr

Utbildning och kultur	+8,4
Färre antal barn och högre statsbidrag än budgeterat inom förskolan.	+11,8
Högre kostnader per köpt plats inom gymnasiet och gymnasiesärskolan.	-6,2
Socialtjänst	-6,0
Högre kostnader inom hemtjänst på grund av högre timpris än budgeterat.	-4,9
Lägre ersättning för ensamkommande flyktingbarn.	-4,4
Högre utbetald försörjningsstöd än budgeterat.	-1,9
Färre antal brukare med personlig assistans samt förändrat brukarbehov avseende bostäder med särskild service.	+3,6
Samhällsbyggnad	+5,8
Slutredovisning av exploateringsområde Långetjärns höjd	+9,0
Högre kostnader för avfallsverksamheten på grund av mer matavfall samt ökade besök hos återvinningscentraler i andra kommuner.	-2,5
Högre kostnader för bostadsanpassning.	-2,1
Färre utredningar inom kollektivtrafiken samt lägre kostnader för färdtjänst och fria resor.	+2,8
Teknik och försörjningsstöd	+1,8
Reavinst i samband med fastighetsförsäljning.	+1,9
Högre kostnader för fastighetskötsel.	-2,1
Finans	-1,9
Återbetalning från AFA försäkring av premier från 2005 och 2006.	+27,9
Ökade pensionskostnader till följd av sänkt diskonteringsränta.	+64,1
Lägre löneökningar 2012 och 2013.	+16,0
Ökade skatteintäkter.	+7,0

Läs vidare på sidorna 30–45.

Drift, mkr	Intäkter	Kostnader	Netto	Budget	Avvikelse	Bokslut 2012
Politisk organisation	0,0	8,7	-8,7	-8,6	-0,1	-8,7
Sektor för utbildning och kultur	196,7	1 177,4	-980,7	-989,1	8,4	-957,6
Sektor för socialtjänst	158,4	667,6	-509,2	-503,2	-6,0	-503,5
Sektor för samhällsbyggnad	138,3	242,7	-104,4	-110,2	5,8	-99,6
varav skattefinansierat	58,5	159,2	-100,7	-110,2	9,5	-99,4
varav avfallsverksamhet	27,6	30,1	-2,5	0,0	-2,5	-0,4
varav vattenverksamhet	52,2	53,4	-1,2	0,0	-1,2	0,2
Sektor för teknik och försörjningsstöd	341,7	349,3	-7,6	-8,8	1,2	-9,6
Sektor för administrativt stöd	4,5	58,5	-54,0	-55,8	1,7	-48,8
Finansförvaltning (verksamhetskostnad)	104,5	17,9	86,6	33,8	52,8	72,5
Verksamhetens nettokostnad	944,1	2 522,1	-1 578,0	-1 641,7	63,7	-1 555,3
Skatter, utjämnings m m	1 728,5	0,0	1 728,5	1 721,5	7,0	1 640,0
Finansnetto	3,8	104,3	-100,5	-38,9	-61,4	-48,5
Resultat	2 676,4	2 626,4	50,0	40,8	9,2	36,1

Investeringar, mkr	Bokslut	Budget	Avvikelse	Bokslut 2012
Sektor för utbildning och kultur	11,1	13,9	2,8	31,8
Sektor för socialtjänst	2,9	4,7	1,8	4,1
Sektor för samhällsbyggnad	81,2	113,7	32,5	60,6
varav skattefinansierat	41,6	66,6	25,0	20,6
varav avfallsverksamhet	1,4	4,6	3,2	2,3
varav vattenverksamhet	38,2	42,5	4,3	37,6
Sektor för teknik och försörjningsstöd	105,9	181,3	75,4	82,5
Sektor för administrativt stöd	0,1	31,5	31,4	11,5
Nettoinvesteringar	201,2	345,1	143,9	190,5

Investeringar för 201,2 mkr

Nettoinvesteringar uppgår till 201,2 mkr, vilket är 143,9 mkr lägre än budget. Av dessa överförs 95,4 mkr till 2014. Orsaken är försenade bygg- och projektstarter. Läs vidare på sidorna 58–59.

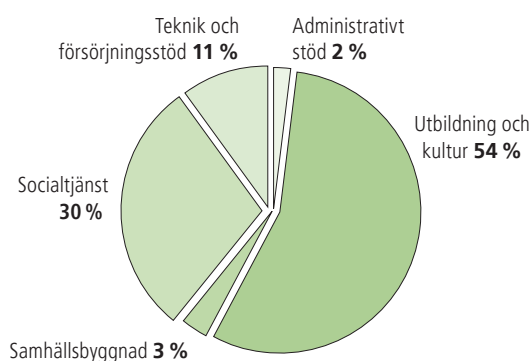
Personalomsättning i bristyrken motverkas av strategisk satsning

En genomsnittlig anställd i Härryda kommun är en kvinna på 46,5 år som tjänar 26 400 kronor i månaden och arbetar heltid i högre utsträckning än förra året. Dessutom byter hon jobb allt oftare, en trend som syns i hela samhället.

För att kunna skapa den framtid medborgarna vill ha ställs allt högre krav på motiverade, engagerade och kompetenta medarbetare. Kärnan i kommunens personalarbete är därför att skapa de förutsättningar som behövs för såväl ett gott medarbetarskap som ledarskap.

Detta och behovet av en god kommunikation och samverkan lyfter det personalpolitiska programmet som ska medverka till att vi kan uppfylla kommunens mål om att Härryda kommun ska vara en bra arbetsgivare.

Fördelning av tillsvidareanställda per sektor

Personalstruktur

Antalet tillsvidareanställda är 2 594 den 31 december 2013, och är oförändrat jämfört med 2012. Kommunen har därutöver 252 visstidsanställda medarbetare. Anledningen till visstidsanställning beror oftast på vikariat på grund av föräldraledighet, sjukdom eller annan tjänstledighet, men kan också bero på att krav på viss behörighet inte är uppfyllda.

Medelåldern för alla anställda är 46,5 år vilket är samma som 2012. Genomsnittlig sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda var 95,2 procent. 2012 var den 93,7

procent, vilket innebär en viss ökning. Av kommunens tillsvidareanställda har 86 procent heltid. Föregående år var det 81 procent.

Åldersstruktur bland tillsvidareanställda

Ålder	Antal 2013	Antal 2012	Antal 2011
-29 år	165	177	158
30-39 år	561	572	549
40-49 år	778	772	809
50-59 år	713	717	689
60 år-	377	362	363
Totalt	2 594	2 600	2 568

Arvoden, lön och ersättningar till ledning och styrelse

Exklusive sociala avgifter, mkr	2013	2012	2011
Arvoden kommunalråd (2 st)	1,4	1,4	1,3
Kommundirektör	1,0	0,9	0,9
Övrig ledningsgrupp (7 st)	5,1	4,9	4,9

Löner

Medianlönen för alla medarbetare var vid årets slut 26 367 kr per månad, en ökning av medianlönen med 767 kr per månad jämfört med 2012. Det motsvarar en ökning på tre procent av medianlönen.

Under 2013 genomfördes 47 008 utbetalningar av löner, arvoden och ersättningar till anställda och förtroendevalda.

Personalkostnader, mkr

	2013	2012	Förändring jmf med 2012
Lön	876,7	870,8	0,7 %
varav arvoden	4,5	4,4	2,3 %
varav övertid och mertid	9,7	10,6	-8,5 %
Övrigt	9,1	6,9	31,9 %
Sociala avgifter	274,2	275,0	-0,3 %
Pensionskostnader	49,9	54,5	-8,4 %
Totalt	1 209,9	1 207,2	0,2 %

Kvinnor och män – en jämförelse

82,7 procent av alla tillsvidareanställda är kvinnor. Förhållandena är lika i alla kommuner och lika över åren. Vissa yrken är nästan helt dominerade av ett kön. Vid 2013 års lönekartläggning var 98 procent av alla förskollärare kvinnor och inom vaktmästargruppen var 96 procent män. En av få yrkesgrupper med en relativt jämn könsfördelning är gymnasielärare.

Av samtliga chefer på olika nivåer är ungefär två tredjedelar kvinnor och en tredjedel män. I gruppen sektorschefer och verksamhets-/funktionschefer är fördelningen jämn mellan kvinnor och män.

Personalomsättning och kompetensförsörjning

Personalomsättningen i kommunen har stigit något jämfört med 2012. Under året har 253 personer slutat sin tillsvidareanställning varav 74 personer har avgått med ålderspension. Om man bortser från dem som pensionerats, innebär det att 6,9 procent av den tillsvidareanställda personalen lämnat sin anställning. Motsvarande siffra 2012 var 6,1 procent. De senaste åren har personalomsättningen ökat.

För att möta framtida krav på kompetent arbetskraft har kommunen tillsammans med de fackliga organisationerna under 2013 tagit fram en strategisk kompetensförsörjningsanalys. Analysen anger bland annat vilka grupper kommunen bedömer svårrekryterade i framtiden och ligger till grund för framtida lönepolitik och strategier avseende kompetensutveckling.

Under 2013 har strategiska satsningar genomförts i form av lönehöjningar och kompetensutvecklingsinsatser för att i god tid sörja för den framtida kompetensen.

Medarbetarenkät

Under året genomfördes en medarbetarenkät. På de frågor som avser Nöjd MedarbetarIndex (NMI) var resultatet 55, vilket är motsvarande föregående undersökning och ett resultat som enligt indexet motsvarar en nöjd personal. Medarbetarenkäten redovisas ner på respek-

tive enhet och är ett verktyg för att diskutera och förbättra den psykosociala arbetsmiljön.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron för 2013 var 6,1 procent. Det är en ökning motsvarande 0,4 procentenheter jämfört med 2012. Ökningen består i huvudsak av längre sjukfrånvaro, det vill säga från dag 15 eller mer.

En stor del av sjukfrånvaron, 25 procent, utgörs av deltidssjukfrånvaro. Det innebär att medarbetare till någon del finns i arbete och håller kontakten med arbetsplatsen.

Under 2013 hade 29,5 procent av medarbetarna inte någon sjukfrånvaro alls. Motsvarande siffra under 2012 var 31,7 procent.

Sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid 2013, %

Alla som under 2013 haft anställning, oavsett anställningsform.

	2013	2012	2011	2010
Total sjukfrånvaro	6,1	5,7	5,5	5,3
varav sjukfrånvaro över 60 dgr	40,2	37,6	35,0	43,3
Män	3,2	4,2	3,6	3,4
Kvinnor	6,7	6,2	6,0	5,8
Åldersgruppen –29 år	4,7	4,1	4,6	3,6
Åldersgruppen 30–49 år	6,2	6,0	5,8	5,8
Åldersgruppen >50 år	6,3	6,0	5,7	5,3

Hälsofrämjande arbete

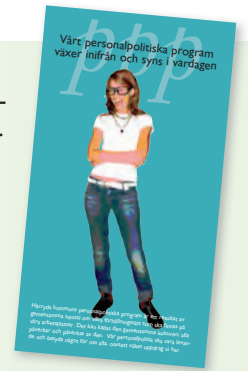
Kommunen eftersträvar att få så många medarbetare som möjligt att inse vikten av att leva ett hälsosamt liv. Genom hälsofrämjande arbete är målet att på sikt medverka till ett totalt bättre hälsoläge bland medarbetarna. Inom kommunen finns en hälsoutvecklare som tillsammans med ett nätverk av cirka 120 hälsoinspiratörer runt om på arbetsplatserna arbetar för att främja en hälsosam livsstil utifrån ledorden trivsel, gemenskap och hälsa.

Under 2013 arrangerades ett antal föreläsningar om bland annat motivation, kost och stresshantering och

Härryda kommun
skall vara en bra
arbetsgivare.

Kommunstyrelsens mål

Det personalpolitiska programmet (PPP) beskriver de förhållningssätt som ska genomsyra organisationen. PPP är uppbyggt kring tre grundperspektiv: medarbetarskap, ledarskap samt kommunikation och samverkan. Programmet ska vara levande och det är viktigt att alla deltar och engagerar sig i arbetet. Utifrån PPP sker ett löpande utvecklingsarbete inom olika personalpolitiska områden. PPP ska medverka till att Härryda kommun kan uppfylla kommunstyrelsens prioriterade mål för medarbetare.

hälsoutvecklaren har varit med i arrangerandet av såväl motions-, steg- och cykeltävlingar för kommunens anställda.

Kommunen har även ett nära samarbete med Härryda kommuns kultur- och idrottsförening (HKIF) som anordnar en mängd olika aktiviteter som främjar hälsan för medarbetare.

Företagshälsovård och personalstöd

För att förebygga ohälsa och utveckla verksamheterna finns den personalvårdsstödjande enheten Oasen. Oasen arbetar med arbetslagsutveckling, samtalsstöd, handledningsuppdrag, stresshantering och massage. Företagshälsovårdens främsta uppgift är att arbeta med pågående rehabiliteringsärenden.

PE3 sköter kommunens företagshälsovård sedan halvårsskiftet efter avslutad upphandling. Medarbetare som behöver stöd och råd inom områdena ekonomi, juridik, relationer och hälsa får kostnadsfri telefonrådgivning hos S:t Lukasstiftelsen. Rådgivningen är öppen dygnet runt, året om.

Utbildning och information

Nya medarbetare introduceras genom studiebesök på kommunala arbetsplatser samt utbildningen "I allmänhetens tjänst" där deltagarna lär sig vad en anställning i en kommunal verksamhet innebär. Nya chefer genom-

går en årslång utbildning som tydliggör hur kommunen ser på chefskap. Chefer som arbetat några år har erbjudits en vidareutbildning i sitt chefskap under året.

Semester och övertidsskuld

Semesterlöneskulden som utgörs av inestående outtagna semesterdagar uppgick vid årets slut till 49 mkr, vilket är oförändrat jämfört med föregående år. Skulden för outtagen övertid uppgick till 3 mkr, vilket är en ökning med 0,2 mkr jämfört med 2012. Ferielöneskulden för lärarkollektivet inklusive upphållslöneskuld var 19 mkr, en ökning med 1,8 mkr jämfört med 2012. Den sammanlagda skulden uppgick därmed till 71 mkr.

Framtiden

Ökande sjukfrånvaro är en tydlig trend i kommunen men också i samhället i stort. Andra tydliga trender är en ökad personalomsättning och ökade krav på kommunen att erbjuda heltidsanställningar till medarbetarna. Den långa sjukfrånvaron, mer än 14 dagar, ökar medan den korta sjukfrånvaron är oförändrad. Ett viktigt trenderbrott var att sjukfrånvaron bland män minskade, men att den ökade bland kvinnor.

Utbyggnad av infrastrukturen i Västsverige skapar stor konkurrens om arbetskraft främst inom ingenjörsyrkena, vilket också märks i en ökad personalomsättning inom dessa grupper. Det finns också en långsiktig trend i samhället att man byter anställning oftare än tidigare.

Sammanställd redovisning

Sammanställd redovisning upprättas i syfte att ge en bild av kommunens åtaganden oavsett i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. Resultatet för koncernen var plus 69,5 mkr, vilket motsvarar 2,9 procent av omsättningen på 2,4 miljarder. I redovisningen ingår förutom kommunen även Härryda Energi och Förbo. Kommunens andel är 90 procent.

Koncernredovisning

Årets viktigaste händelser

Uppgifter om väsentliga händelser för de kommunala bolagens verksamheter finns att läsa på sidorna 46–47.

Årets resultat är 69,5 mkr

Koncernens resultat för 2013 uppgick till 69,5 mkr, vilket är 9,2 mkr sämre än 2012. Jämfört med budget är det 14 mkr bättre.

Verksamhetens kostnader och intäkter

Bruttokostnaderna uppgick till 2 215 mkr, vilket är en ökning med 40 mkr jämfört med 2012. Nettokostnaderna ökade med 27 mkr till 1 534 mkr. 90 procent av bruttokostnaderna hänförs till den primärkommunala verksamheten, vilket är en minskning med en procentenhet. Verksamhetens intäkter uppgick till 682 mkr vilket motsvarar en ökning med 14 mkr. Den kommunalekonomiska utjämningen i den primärkommunala verksamheten är 1 728 mkr och en ökning med 5,4 procentenheter, vilket är en större ökning jämfört med föregående år.

Verksamhetens kostnader uppgick till 97 procent av de totala intäkterna och är en försämring med en procentenhet jämfört med 2012. Finansiella kostnader är 129 mkr och är en ökning med 70 procent, vilket beror på en engångspost på 64 mkr till följd av en sänkning av diskonteringsräntan avseende pensionsskulden inom kommunen. Finansiella intäkter uppgick till 4 mkr och är en minskning med 22 mkr. 2012 ingick försäljning av fastigheter inom Förbo AB.

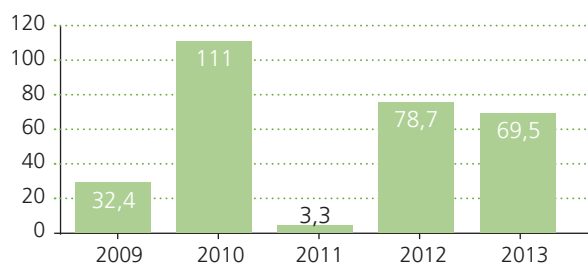
Investerat för 315 mkr

Bruttoinvesteringarna är 333 mkr. Investeringsbidrag uppgick till 18 mkr. Nettoinvesteringarna inom koncernen har därmed uppgått till 315 mkr. Av de redovisade investeringarna är 201 mkr hänförligt till kommunen. Av årets investeringar har 63 procent finansierats via koncernens interna kassaflöde. Det är en sänkning med 9 procentenheter.

Aktier och andelar i dotterföretag 2013-12-31

	Antal aktier och andelar	Bokfört värde, kr	Ägar- andel, %
Kommunens koncernbolag			
Förbo AB	80 470	8 047 000	42
Härryda Energi AB (HEAB)	70 554	7 055 400	100
Summa koncernbolag		15 102 400	
Samägda företag			
Kommuninvest ek förening		870 165	0
Renova AB		152 400	1
Gryaab AB		256 000	3
Komentus		1 900	–
Föreningen Folkets Hus i Mölnlycke		1 000	–
Bohusläns Företagareförening		200	–
Summa samägda föreningar		1 281 665	–
Summa totalt		16 384 065	

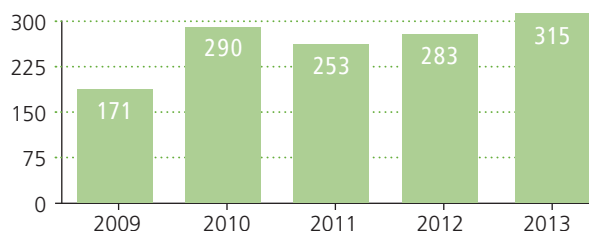
Resultatutveckling 2009–2013, mkr

Resultat, mkr

	Bokslut 2012	Bokslut 2013	Budget- avvikelse 2013
Resultat före koncernelimineringar			
Härryda kommun	36,1	50,0	9,2
Härryda Energi AB	11,7	5,4	2,1
Andel av Förbos resultat	30,9	14,1	2,7
Summa	78,7	69,5	14,0
Resultat efter koncernelimineringar			
Härryda kommun	36,0	55,4	
Härryda Energi AB	11,9	0,3	
Andel av Förbos resultat	30,7	13,8	
Summa	78,7	69,5	14,0

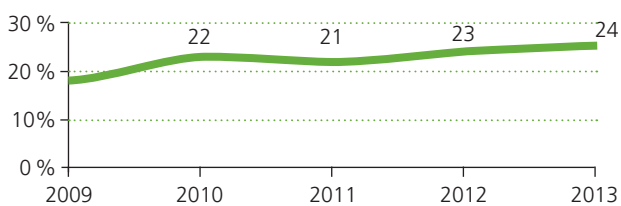
Nettoinvesteringar 2009–2013, mkr

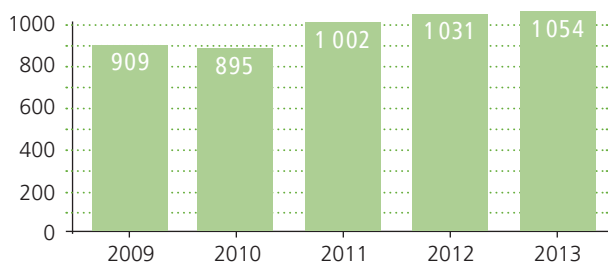
Soliditeten 24 %

Soliditeten har stärkts med en procentenhet till 24 procent. Skuldsättningsgraden, det vill säga den del av tillgångarna som finansierats via räntebärande och icke räntebärande skulder, är 76 procent, och är en minskning med en procentenhet. Under året har nya lån upptagits med 64,5 mkr och den långsiktiga skulden till va-kollektivet ökade med 5,9 mkr och 41,3 mkr amorterades. Koncernens likvida medel uppgick till 142 mkr, vilket är en ökning med 93 mkr.

Soliditetsutveckling 2009–2013

Långfristiga skulders utveckling 2009–2013, mkr

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt består enligt 6 kap, 1§ kommunallagen i att leda och samordna verksamheterna samt ha uppsikt över övriga nämnder och kommunala bolag. Kommunstyrelsen har redan tidigare i beslut om arbetsformer, ks §98/2011, formaliserat hur uppsiktsplikten ska fullgöras. Kommunstyrelsens presidium träffar Härryda Energi AB fyra gånger per år och Förbo AB 1–3 gånger per år utifrån särskild fastställd rutin. Denna uppsikt går enligt beslutet ut på att kontrollera att verksamheten som bedrivs i bolagen styrs och följs upp på i princip samma sätt som den verksamheten som bedrivs i förvaltningsform samt lyfta frågor om verksamhetens förenlighet med det fastställda kommunala ändamålet och huruvida den utförs inom ramarna för de kommunala befogenheterna. Det har vid följörandet av uppsiktsplikten enligt ovan nämnda rutiner inte framkommit annat än att verksamheten under 2013 i berörda hel- och delägda bolag bedrivits inom av fullmäktige uppställda ändamål och inom de kommunala befogenheterna. Vad som framgår av bolagens årsredovisningar och övrig rapportering leder inte heller till någon annan slutsats.

Samägda företag och organisationer

Härryda kommun har ett flertal samägda företag där kommunen saknar betydande inflytande.

Räddningstjänsten Storgöteborg

Räddningstjänsten Storgöteborg är ett kommunalförbund som består av räddningstjänsterna i Göteborg, Kungälv, Mölndal, Partille och Lerum. Härryda kommuns ägarandel är fem procent. Utbetalningarna till Räddningstjänsten för 2013 är 22 mkr.

Kommuninvest ekonomisk förening

Kommuninvest ekonomisk förening ägs av svenska kommuner och landsting. Föreningen äger kreditmarknadsbolaget Kommuninvest AB. Bolaget arbetar med att ge medlemmarna utlåning och rådgivning. Härryda kommuns andel är 0,3 procent. Kommunens upplåning hos Kommuninvest uppgår till 325 mkr och Härryda Energis upplåning till 80 mkr.

Renova AB

Företaget ägs av Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Mölndal, Partille, Tjörn, Stenungsund, Öckerö och Lerums kommuner. Renova AB handlar produkter och tjänster inom återvinning och avfall. Härryda kommuns ägarandel är en procent. Kommunens utbetalningar till Renova AB för 2013 är 20,4 mkr.

Gryaab AB

Gryaab AB är ett kommunalt bolag som har ansvar för reningen av avloppsvattnet i Göteborgsregionen. Bolaget ägs gemensamt av Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille kommuner. Härrydas ägarandel är tre procent. Kommunens utbetalningar till Gryaab AB för 2013 är 9,9 mkr.

Kommunala entreprenader

Härryda kommuns driftskostnader för köp av verksamhet är 343 mkr. Det är forskoleverksamhet, utbildningsplatser, vårdplatser och snöröjning.

Köp av huvudverksamhet, mkr

	2013	2012
Köpt huvudverksamhet totalt	343	272
De största parterna är:		
Föreningar och stiftelser	22	24
Kommunägda företag	10	–
Övriga företag	189	162
Kommuner	111	75
Landsting	5	5
Stat och myndighet	5	4
Kommunalförbund	1	2

Politisk organisation

Härryda kommun har en politisk organisation där kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för all verksamhet. Förvaltningen är organiserad utifrån den politiska organisationen.

Uppdrag

Kommunfullmäktiges uppgifter framgår av kommunallagen. Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen som mål och riktlinjer för verksamheten, budget, skatt, årsredovisning och andra viktiga ekonomiska frågor. Kommunfullmäktige ska också vara ett forum för idéer, debatt och information, ge ledamoten möjlighet till aktiv påverkan och ge allmänheten möjlighet till insikt i besluten. I fullmäktige finns fyra fasta beredningar och tillfälliga beredningar vid behov.

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen ska vidare ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunens företag och kommunalförbund. Styrelsen ska också bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige, ha hand om den ekonomiska förvaltningen och verkställa fullmäktiges beslut. Som nämnd svarar kommunstyrelsen för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kommunstyrelsen har ett ekonomiutskott.

Valnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter vid val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet samt folkomröstningar med mera.

Miljö- och bygglovsnämnden ska fullgöra de lagstadgade uppgifter som bland annat föreskrivs i miljöbalken och livsmedelslagen.

Överförmyndarnämnden ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på överförmyndarnämnd.

Den sociala myndighetsnämnden ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på socialnämnd.

Revisorerna ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på den kommunala revisionen och bedriva verksamheten i enlighet med ”Kommunal revision – vägledande principer”.

Den gemensamma IT-nämnden är inrättad i samverkan med Bollebygds kommun, med Härryda kommun som värdkommun, och har i uppgift att leverera ändamålsenlig funktion för drift och IT-stöd till kommunernas förvaltningar.

Ekonomi

Driftanalys

Den politiska organisationen redovisar ett underskott på knappt 0,1 mkr. Detta beror på högre kostnader för arvoden, inom främst kommunstyrelsen, till följd av fler och längre sammanträden.

Framtiden

Under 2014 kommer två val att hållas; dels val till riksdagen, regionfullmäktige samt kommunfullmäktige och dels val till Europaparlamentet.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	0,0	0,0	0,0
Bidrag	0,0	0,0	0,3
Summa intäkter	0,0	0,0	0,3
Personalkostnader	6,0	6,0	7,0
Avskrivning/internränta	0,0	0,0	0,0
Övriga kostnader	2,7	2,7	2,6
Summa kostnader	8,7	8,8	9,6
Nettokostnader	8,7	8,8	9,4
Kommunbidrag	8,6	8,5	8,9
Avvikelse	-0,1	-0,2	-0,5

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Politisk organisation	8,6	8,7	-0,1
Summa	8,6	8,7	-0,1
Varav			
Kommunfullmäktige	1,6	1,3	0,2
Kommunstyrelsen	2,4	2,8	-0,4
Valnämnd	0,0	0,0	0,0
Miljö- och bygglovsnämnd	0,2	0,3	-0,1
Överförmyndarnämnd	0,0	0,0	0,0
Social myndighetsnämnd	0,2	0,2	0,0
Revisorer	1,3	0,8	0,4

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Kommunfullmäktige (ordf Anders Halldén)				
Antal sammanträden per år	10	10	10	10
Antal ärenden per år	199	213	176	232
Antal ledamöter	51	51	51	49
Antal ersättare	31	31	31	28
Kommunstyrelsen (ordf Annette Eiserman-Wikström)				
Antal beslutssammanträden per år	10	10	10	10
Antal informationssammanträden per år	9	9	9	9
Antal sammanträden med genomgång av kommunens verksamhetsberättelse per år	2	2	2	2
Antal ärenden per år	375	334	345	365
Antal ledamöter	13	13	13	13
Antal ersättare	13	13	13	13
Gemensam IT-nämnd (ordf Christer Johansson)				
Antal ledamöter	3	3	3	3
Antal ersättare	3	3	3	3
Antal sammanträden per år	4	4	5	3
Valnämnd (ordf Weine Samuelsson)				
Antal ledamöter	7	7	7	5
Antal ersättare	5	5	5	3
Miljö- och bygglovsnämnd (ordf Holger Karlsson)				
Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	3	3	3	3
Överförmyndarnämnd (ordf Leif-Ove Bohlin)				
Antal ledamöter	3	3	3	3
Antal ersättare	1	1	1	1
Social myndighetsnämnd (ordf Göran Hildén)				
Antal ledamöter	5	5	5	-
Antal ersättare	3	3	3	-
Revisorer (ordf Ingrid Duwe)				
Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	0	0	0	0

Hulebäcksgymnasiet fortsatt populärt och fler elever lämnar grundskolan med fullständiga betyg

Under 2013 introducerades begreppet förstelärare, vuxenutbildningen beviljades fem nya utbildningar och Hulebäcksgymnasiet fortsätter att ha nöjda elever som presterar. Och med bibliotek som har bland de högsta utlåningarna i landet är det ingen risk att böckerna samlar damm på hyllorna.

Årets viktigaste händelser

Hulebäcksgymnasiet fortsätter att vara ett attraktivt gymnasium i Göteborgsregionen och trots minskade elevkullar i hela regionen tog Hulebäcksgymnasiet in högst antal elever höstterminen 2013 efter Hvitfeldtska gymnasiet. Den nya gymnasiereformen, Gy 11, har från och med höstterminen slagit igenom i alla årskurser.

Projektet "Omstrukturering av arbetskraft inom förskolan" med stöd från Europeiska Socialfonden avslutades under året. Inom ramen för projektet har en rad utbildningsinsatser erbjudits personal med syfte att kvalitetssäkra verksamheten inom förskolan.

Nya karriärtjänster i form av förstelärare infördes inom grundskola, gymnasium och vuxenutbildning från höstterminen 2013. Önnerödsskolan har byggts till med anledning av att skolan från och med höstterminen blivit en 4-9 skola och Lunnaskolan är numera en F-3 skola. Efter en nedgång i behörigheten till gymnasiet 2012 vände resultaten återigen upp 2013.

Efter några år med sjunkande antal beviljade yrkeshögskoleutbildningar har trenden brutits och vuxenutbildningen fick vid årsskiftet besked om fem nya beviljade utbildningar med kursstart hösten 2014.

I samband med att den nya Rävlandaskolan togs i bruk öppnades ett nytt bibliotek. Där fick också kulturskolan plats och detta har ökat tillgången till kultur för barn och ungdomar i kommunens östra delar. Glädjande är också att kulturskolan har fler elever än tidigare.

Måluppfyllelse

Totalt sett har sektorn en god måluppfyllelse där 97 procent av alla mål är uppfyllda eller delvis uppfyllda. Av sektorns 32 verksamhetsmål beräknas 75 procent som uppfyllda, 22 procent som delvis uppfyllda och 3 procent som ej uppfyllda.

Förskola

Förskolan uppfyller alla verksamhetsmål. Full behovstäckning har uppnåtts och alla föräldrar får sitt förstahandsval beträffande verksamhetsform tillgodosett. Resultatet i den årliga kvalitetsmätningen visar att vårdnadshavarnas nöjdhetsgrad med verksamheten är fortsatt hög. I denna mätning framgår också att vårdnadshavarna upplever en avsevärt högre grad av delaktighet och inflytande.

Grundskola

Under 2013 har det inom grundskolan genomförts verksamhetsförändringar i samband med elevtalsförändringar och omstrukturering av lokaler. Ett omfattande arbete har gjorts för att iscensätta ett kontinuerligt, systematiskt kvalitetsarbete på alla nivåer i verksamheten. Verksamheten har samtidigt lyckats bibehålla en hög måluppfyllelse. Inga mål bedöms som ej uppfyllda.

Andelen elever som lämnar grundskolan med fullständiga betyg och betyg i alla ämnen har ökat från en redan hög nivå. Kvalitetsmätningar genomförda under året tyder på att elever och föräldrar generellt sett är nöjda med grundskoleverksamheten.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn omfattar kultur, förskola, grundskola, särskola, gymnasium och vuxenutbildning. Mål och uppdrag för verksamheten finns i internationella, nationella och lokala styrdokument samt i lagar och förordningar.

Ungdomsgymnasium

Sammantaget har Hulebäcksgymnasiet en god måluppfyllelse. I jämförelse med riket har Hulebäcksgymnasiet färre avhopp, högre slutbetyg och fler elever som går vidare till högskolestudier. Elevernas trivsel är fortsatt mycket hög och söktrycket är bra trots att konkurrensen ökar och antalet elever i regionen minskat.

Elevinflyttandet behöver förbättras för att uppnå mål som satts upp i budget men är som genomsnittet av GR-kommunerna.

Samtliga elever i årskurs 1 följs upp avseende läs- och skrivfärdigheter samt matematikkunskaper, stödbehovet har ökat och mer resurser har lagts på stödundervisning och elevhälsoteam. Metoder för att utvärdera skolgången för gymnasieelever från Härryda kommun som inte går på Hulebäcksgymnasiet måste fortsätta att utvecklas.

Vuxenutbildning

Vuxenutbildningen arbetar med ett brett utbildningsutbud alltifrån kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå till yrkeshögskoleutbildningar och 80 procent av målen är uppfyllda.

Från och med 2013 erbjuder vuxenutbildningen möjlighet till undervisning under sommaren vilket är möjligt tack vare att alla lärartjänster från och med höstterminen 2012 omvandlats till semestertjänster.

Däremot har inte antalet studerande elever varit lika högt som förväntat. Glädjande är dock att de som studerade under sommarmånaderna i hög grad lyckades med sina studier.

Kultur

Kulturverksamheten har en god måluppfyllelse där alla mål är helt eller delvis uppfyllda. Kulturhuset i Mölnlycke har stabilt höga besökstal och biblioteken fortsatte att ha bland den högsta utlåningen i landet räknat per

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	1 350	1 390	1 348	1 371
Förskola				
Inskrivna barn i kommunal verksamhet	2 313	2 320	2 225	2 155
Bruttokostnad per inskrivet barn, tkr	116	116	113	114
Avgiftsfinansieringsgrad, %	8	8	8	8
Grundskola				
Elever år 1–9 i kommunens skolor	3 748	3 648	3 667	3 882
Nettokostnad per invånare 6–15 år, tkr	90	89	87	85
Gymnasium				
Antal elever på Hulebäcksgymnasiet	1 705	1 712	1 711	1 724
varav från andra kommuner	974	927	954	923
Vuxenutbildning				
Heltidsläsande elever	426	398	483	441
Bruttokostnad per heltidsläsande elev, tkr	50	50	41	43
Kultur				
Elever	1 353	1 306	1 084	1 161
Bruttokostnad per elev och år, tkr	8,8	8,6	9,3	9,0
Avgiftsfinansieringsgrad, %	14,8	14,7	14,5	14,1

invånare. Efterfrågan på bibliotekets digitala tjänster ökade liksom barnboksutlåningen.

Kulturupplevelser för barn och unga är prioriterat och skedde delvis i samverkan med förskolan och grundskolan.

Publiktillströmningen till vuxenprogram och familjeföreställningar innebar oftast utsålda hus och fler aktiviteter för barn arrangerades av både programenheten, biblioteken och kulturskolan.

Kulturskolan ökade antalet kursplatser och startade fler kortkurser och projekt men trots det växte kön.

Planering, fritid ungdom, folkhälsa

Verksamheten har en god måluppfyllelse. Mötesplatserna har varit välbesökta och uppskattade. Folkhälsoenheten arbetar brett och främjande särskilt med inriktning mot vuxna och vårdnadshavare. En särskild satsning har gjorts i ett projekt "Lägg dig i – Bry dig om" som vill engagera vuxna i närsamhället så att man vågar och kan agera då barn eller ungdomar uppträder utmanande eller begår olagligheter.

Ekonomi

Driftanalys

Sektorns budgetavvikelse är 8,4 mkr och det motsvarar 0,8 procent av sektorns budgeterade anslag. De verksamheter som visar underskott är lednings- och gymnasieverksamheterna. Ledningens underskott beror på ökade personalkostnader under 2013 men inför 2014 har detta korrigerats i budgeten.

Gymnasiets underskott beror på högre kostnad per köpt plats inom gymnasiet och gymnasiesärskolan. Hulebäcksgymnasiet har däremot varit välfyllt och haft en ekonomi i balans.

Övriga verksamheter inom sektorn visar överskott. Drygt hälften av förskolans överskott beror på färre barn i verksamheten än budgeterat och resterande del förklaras av högre intäkter i form av statsbidrag. Anledningen till varför det är färre barn i verksamheten jäm-

fört med budget är att efterfrågan inte har ökat i den omfattning som planerats för.

Grundskolans överskott förklaras av färre barn i de kommunala skolorna samtidigt som priset för de köpta platserna blev något lägre än budgeterat.

Inom vuxenutbildningen är det främst intäktssidan som bidragit till överskottet, främst i form av statsbidrag inom yrkesvux och såld verksamhet inom svenska för invandrare.

Under året har en omorganisation av fritid gjorts och delar av verksamheten har flyttat till sektorn för teknik och försörjningsstöd, TOF. Två enheter, folkhälsa och fritid ungdom, stannade kvar på sektorn för utbildning och kultur, UTK. Dessa verksamheter har haft vakanter vilket förklarar deras överskott. Kulturverksamheten har ett mindre överskott till följd av högre intäkter än budgeterat.

Jämfört med 2012 års bokslut ökar kostnaderna med 3 procent och intäkterna med 4 procent. Av den totala kostnadsökningen om knappt 31 mkr beror 9 mkr på ökade lönekostnader. Det är framförallt grundskolan som haft fler barn i verksamheten jämfört med tidigare år. Även lönerevisionen påverkar. Under 2013 höjdes måltidspriset och det, i kombination med fler elever i grundskolan, gör att måltidskostnaderna ökar. Kostnader för köpta platser i annan kommun och fristående verksamhet ökar också. På intäktssidan beror ökningen på fler sålda platser och alla utbildningsverksamheter bidrar till ökningen.

Investeringsanalys

Investeringsbudgeten för 2013 uppgår till 13,8 mkr och nettoinvesteringarna till 11,1 mkr vilket medför en positiv avvikelse om 2,7 mkr. Överskottet återfinns inom grundskolan där det är enheterna som inte använt sin tilldelade budget fullt ut. Dessutom har inte utgifterna för att utrusta Önnerödsskolans tillbyggnad blivit lika höga som budgeterat.

Framtiden

Kommunen växer med inflyttning och fler barn. Den stora utmaningen är att bibehålla god kvalitet och goda resultat i kommunal verksamhet. Förskolan och de tidigare åren i grundskolan kommer att öka volymmässigt under de närmsta åren. Fler förskoleavdelningar planeras och i Landvetter kommer ytterligare en grundskola i Östra Backa att byggas.

Elevunderlaget för gymnasiet i Härryda kommun kommer fortsatt att minska för att vända 2017. Med en överetablering av platser både inom kommunala och fristående gymnasier innebär detta att Hulebäcksgymnasiet fortsatt måste vara en attraktiv och högkvalitativ skola i konkurrensen om eleverna.

Under 2014 gör Skolinspektionen en tillsyn över all utbildningsverksamhet. Det blir en kvalitetssäkring av det arbete som gjorts till följd av de senaste årens statliga reformer.

Kulturhuset i Landvetter planeras stå färdigt för invigning i februari 2015, med bibliotek, kulturskola, samlingslokaler, fritids- och föreningslokaler.

Yrkeshögskolans volym har minskat under några år men från och med höstterminen 2014 har vuxenutbildningen fått fem nya kursstarter beviljade av Mynndigheten för yrkeshögskolan. Detta påverkar tillgängligheten till eftergymnasiala utbildningar i kommunen positivt. I budgetarbetet inför 2015–2017 kommer sektorn att särskilt beakta underskottet inom gymnasiet.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	147,2	139,9	130,8
Bidrag	49,5	49,2	58,4
Summa intäkter	196,7	189,1	189,2
Personalkostnader	645,6	644,4	613,3
Avskrivning/internränta	15,4	16,3	14,7
Övriga kostnader	516,4	486,0	482,8
Summa kostnader	1 177,4	1 146,7	1 110,8
Nettokostnader	980,7	957,6	921,6
Kommunbidrag	989,1	961,2	914,0
Avvikelse	8,4	3,6	-7,6

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	7,4	8,1	-0,7
Förskola	283,4	271,6	11,8
Grundskola	452,6	451,3	1,3
Gymnasium	141,0	147,2	-6,2
Vuxenutbildning	20,9	19,4	1,5
Kultur	34,4	34,2	0,2
Fritid	49,4	48,9	0,5
Summa	989,1	980,7	8,4

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Förskola/Grundskola	9,4	6,9	2,5
Gymnasium/Vuxenutbildning	2,6	2,6	0,0
Kultur/Fritid	1,8	1,6	0,2
Summa	13,8	11,1	2,7

Ny teknik men också hundar ökar förutsättningarna för god omvårdnad

25 procent fler anmälningar och utredningar av barn som far illa och fortsatt ökning för försörjningsstödet. Sektorn för socialtjänst fortsätter att arbeta med dem som står långt ifrån arbetsmarknaden, bland annat genom Framkant.

Årets viktigaste händelser

Vård och omsorg har arbetat med hjälp av ny teknik och IT för att främja meningsfullhet och öka förutsättningar för ett värdigt liv för de äldre. Individ- och familjeomsorgen har startat upp en ny hemsida för barn och unga med ohälsa och implementerat en övergripande satsning på värdegrundsträffar i verksamheten för att höja medvetenheten om bemötandets betydelse och brukarnas rätt till inflytande.

Hund i vården som arbets sätt har införts för att öka livskvaliteten för brukare och anhöriga.

Kompetenshöjning hos personal avseende våld i nära relationer har genomförts. Allt fler får stöd av resursenheten vars mottagande ökat med 25 procent jämfört med föregående år. Antalet anmälningar och utredningsärenden av barn som far illa har ökat i samma omfattning. Servicelag 2 fick ett nytt uppdrag att hålla snyggt på offentliga platser.

Funktionshinder har medverkat i GRAF-projektet, som möjliggör nya arbets sätt för att personer med daglig verksamhet ska kunna gå ut i ordinarie arbetsmarknad.

Brukarna på Lindskas servicebostad flyttade i början av året tillbaka till nya fina lägenheter i Mölnlycke centrum. Antalet lägenheter inom verksamheten har under året utökats med fler lägenheter på Lindska, på Långetjärns höjd och i anslutning till Lindbackens servicebostad.

Inom gruppen med psykiska funktionshinder har en kartläggning genomförts som ska resultera i en handlingsplan för att bättre kunna möta målgruppens behov.

Måluppfyllelse

Sektorn för socialtjänst bedömer 65 procent av målen som helt uppfyllda, 23 procent som delvis uppfyllda och 12 procent som ej uppfyllda. Vård och omsorg har en god måluppfyllelse och det är bara målet kring information till målgruppen som inte bedöms som fullt uppfyllt. Brukarenkäten tyder på att informationen måste förbättras ytterligare, då en lägre andel än önskat anser sig få bra information om hur de egna problemen kan lösas. Den nationella brukarundersökningen visar dock ett högt resultat avseende kvalitetskriteriet trygghet.

Individ- och familjeomsorgen har en lägre måluppfyllelse jämfört med tidigare år. För utsatta barn och ungdomar har antalet ärenden och utredningar ökat och mindre tid har funnits för besök i familjehem och individuella samtal med barn under utredningstiden. Vuxna med missbruksproblematik har i ökad omfattning varit aktuella i verksamheten. Bedömningen är att målen kring barns kontakt med vuxna att förlita sig på samt stöd till personer i missbruk eller med psykisk ohälsa endast delvis anses uppfyllda.

Avseende försörjningsstöd noteras att antalet personer som står långt ifrån arbetsmarknaden ökar vilket innebär krav på omfattande stöd och rehabiliteringsinsatser innan personerna når egen sysselsättning. En stor del av de personer som får stöd från arbetsmarknadsenheten blir dock självförsörjande via studier eller arbete, varför målet att färre personer ska bli långtidsberoende av försörjningsstöd ändå anses delvis uppfyllt. Samverkansmålen med UTK har till stor del ersatts av andra samverkansformer, varför dessa mål får anses endast delvis eller ej uppfyllda.

Inom funktionshinder bedöms de flesta mål vara uppfyllda. Enda avvikelsen är att en ökande andel beslut tillgodoses i extern regi. Orsaken är att fler personer haft behov som inte kunnat täckas inom befintlig verksamhet till exempel i form av korttidsplatser för personer med psykiska funktionshinder och för ungdomar med behov av specialplats inom gymnasieskolan. Detta mål bedöms därför som delvis uppfyllt.

Ekonomi

Driftsanalys

Sektorn för socialtjänst lämnar ett negativt resultat på 6 mkr, vilket motsvarar ett budgetöverskridande på cirka en procent. För ledning och administration redovisas ett överskott på 1,3 mkr som i huvudsak består av ersättning från Migrationsverket avseende 2012 och 2013.

Inom vård och omsorg redovisas ett negativt resultat på 3,1 mkr. Den största avvikelsen är hemtjänst i kommunal regi som inte kunnat hålla fastställt timpris, utan gör ett underskott på 4,9 mkt. Under året har ett intensivt arbete pågått gällande hemtjänsten för att få ordning på beviljade timmar från handläggarenheten och för att minska kostnaderna i egenregi. Sektorsledningen har fastställt nya schabloner för beviljad tid per insats och egenregi har kunnat minska sina kostnader motsvarande årets löneökning. En enhet på Ekdalagården har legat i malpåse vilket påverkar resultatet positivt.

Individ- och familjeomsorgen visar ett negativt resultat på 8,6 mkr, vilket till största del beror på en förändrad modell för periodisering av intäkterna för ensamkommande flyktingbarn, som påverkar resultatet negativt med 4,4 mkr. Budgeten för försörjningsstöd överskrider med 1,9 mkr då fler hushåll varit i behov av hjälp. Kostnaderna för hem för vård eller boende (HVB) för barn och unga går stadigt neråt sett över de tre senaste åren, men överskrider trots detta årets budgeterade medel med 1,1 mkr.

Funktionshinder redovisar ett överskott på 4,4 mkr. Bostäder med särskild service har en positiv avvikelse på 1,6 mkr, främst beroende på att en bemanningsminskning skett utifrån förändrat brukarbehov. Personlig assistans lämnar ett överskott på 1,6 mkr då antalet brukare inte ökat i budgeterad omfattning.

Investeringsanalys

Sektorns investeringsbudget uppgick till sammanlagt 4,7 mkr inklusive ombudgeteringar. Under året har investeringar för 2,9 mkr gjorts, vilket innebär ett överskott mot budgeten med 1,8 mkr. Överskottet beror bland

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	114,6	120,1	123,1
Bidrag	43,8	50,4	55,9
Summa intäkter	158,4	170,5	179,0
Personalkostnader	378,1	387,5	373,0
Avskrivning/internränta	4,2	4,0	3,7
Övriga kostnader	285,3	282,5	281,8
Summa kostnader	667,6	674,0	658,4
Nettokostnader	509,2	503,5	479,5
Kommunbidrag	503,2	491,3	477,0
Avvikelse	-6,0	-12,2	-2,5

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	70,8	69,5	1,3
Vård och omsorg	177,2	180,3	-3,1
Individ- och familjeomsorg	92,5	101,1	-8,6
Funktionshinder	162,7	158,3	4,4
Summa	503,2	509,2	-6,0

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Socialtjänst	4,7	2,9	1,8
Summa	4,7	2,9	1,8

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	732	744	716	689
Äldreboende, platser	267	267	268	228
Hemtjänst				
Hemtjänst personer, per 1 okt	648	675	669	660
Ekonomiskt bistånd				
Hushåll med ekonomiskt bistånd	393	386	340	418
Genomsnittlig kostn per hushåll, tkr	45,0	43,5	44,8	41,1
Hem för vård eller boende				
Placerade barn/unga, årsplatser	18,4 ¹	14,2	12,0	11,4
Placerade vuxna, årsplatser	5,7	9	3	12
Kostnad mkr, netto	14,7	18,4	19,8	21,4
Bostäder för funktionsnedsatta				
Lägenheter	82 ²	81	83	84
Daglig verksamhet LSS, personer	102	99	91	85

¹ inkl ensamkommande flyktingbarn

² exkl Båtsmanstorpet som under perioden används inom individ- och familjeomsorg

annat på att inga investeringar gjorts i sektorns verksamhetssystem eftersom det pågår en avtalsöversyn och på att byte av larmen på kommunens särskilda boenden för äldre utförts till en lägre kostnad än förväntat.

Framtiden

Arbetslösheten i kommunen är jämförelsevis låg men för ungdomar är den på en nivå som kräver särskilda åtgärder och fortsatt prioritering. För att förbättra ungdomars möjlighet att etablera sig på arbetsmarknaden behöver samverkansformerna mellan skola, socialtjänst, näringsliv och andra myndigheter utvecklas. Under 2013 bildades Framkant för samverkan mellan kommunen och det lokala näringslivet. Framkant utgör en bra plattform för det fortsatta arbetet där även olika EU-projekt kommer att samordnas. Trots en rad arbetsmarknadsåtgärder så bedöms kostnaderna för försörjningsstöd fortsätta att öka. Full måluppfyllelse uppnås inte 2013 och behovet av resursförstärkning kvarstår.

Under 2014 fortsätter arbetet med fokus på bemaning och effektiv vikarieanskaffning i samarbete med personalfunktionen. Sektorn kommer även att arbeta mer aktivt med resultaten från Kostnad per brukare, KPB, för att få en jämförbarhet med andra kommuner vad gäller den egna kostnadsutvecklingen för bland annat hemtjänst.

Under planperioden planeras för en utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning. För att få en fördjupad kunskap om brukarnas önskemål, förväntningar och förhoppningar kring sitt framtida boende kommer en ny form av medborgardialog att prövas under 2014. Behovet av särskilt boende för äldre fortsätter att öka men genom utbyggnad av Bygården i Landvetter

med sammanlagt 25 platser, samt möjlighet att öppna ytterligare en enhet på Ekdalagården, bedöms behovet bli tillgodosett.

Fler satsningar inom hälsofrämjande och förebyggande arbete krävs för att klara det framtida behovet av vård och omsorg. Digitaliseringens möjligheter behöver tas tillvara bland annat genom en utvecklad e-hälsa.

Frågor som rör barn och unga berör flera verksamheter och huvudmän, exempelvis hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst. Bra stöd till barn och deras familjer förutsätter kompetens och stabilitet i verksamheterna. De närmaste åren möjliggör statliga medel för kompetensutveckling och utvecklingsarbete på ett för verksamheten gynnsamt sätt.

Fler och fler ensamkommande barn och ungdomar anländer till Sverige. En lagändring träder i kraft 1 januari 2014 som ger Migrationsverket utvidgade möjligheter att anvisa kommuner att ta emot fler barn och ungdomar. Det medför ett ökat mottagande även i Härryda kommun, vilket kan komma att ställa större krav på skola och socialtjänst de närmaste åren.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn har bland annat hand om social omsorg om äldre, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, kommunal hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorg, familjerådgivning, invandrar- och flyktingmottagande, arbetsmarknadsåtgärder, konsumentvägledning, ekonomirådgivning och skuldsanering, medicinskt ansvar och tillsyn, tillståndsprovning och tillsyn enligt alkohol-, lotteri- och tobakslagstiftning.

Fortsatta satsningar på hållbar samhällsutveckling

2013 var året då Lennart Kvarnström fick en egen plats och Härryda kommun fortsatte att ha ett av landets bästa företagsklimat. Dessutom fick cyklisterna ännu fler cykelbanor.

Årets viktigaste händelser

Utvecklingen av Mölnlycke och Landvetter centrum och Landvetter Airport City har fortsatt.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen är god; av 23 verksamhetsmål är 19 mål uppfyllda och fyra mål delvis uppfyllda. Härryda kommun hamnade på plats nio av landets 290 kommuner i Svenskt Näringslivs ranking. Genom Framkant Härryda har kommunens roll i samarbetet med skolan och regionala organisationer som arbetar med näringslivsfrågor intensifierats.

Antalet påbörjade lägenheter uppgick till 208 stycken, vilket är något lägre än budgeterat. Avvikelsen bedöms i huvudsak bero på försenad byggstart i Landvetter centrum, kvarteret 2.

Bygglovsenheten ska handlägga ärenden inom tio veckor från det att kompletta handlingar inkommit. Uppskattningsvis har den genomsnittliga tiden för handläggningen av delegationsärenden varierat mellan fyra till tolv veckor och för ärenden till Miljö- och bygglovsnämnden mellan åtta till tjugo veckor.

Verksamhetens mål inom trafiksäkerhet, tillgänglighet, framkomlighet och miljö ses som uppfyllda. Bland annat har Lennart Kvarnströms plats färdigställts, 4 380 meter ny gång- och cykelbana tillkommit samt två nya cirkulationsplaster, finansierade av västsvenska paketet, färdigställts.

Måluppfyllelsen inom verksamheten för kollektivtrafik är god. Nyproducerade lägenheter har närhet till bra kollektivtrafik och undersökningar inom den särskilda kollektivtrafiken visar att resenärerna är nöjda.

Ekonomi

Driftanalys

De skattefinansierade verksamheterna inom samhällsbyggnad visar ett överskott på 9,5 mkr. Ledning och administration och miljösamordningen redovisar ett mindre underskott jämfört med budget. På grund av att det inte kommit in några nya Leaderansökningar (EU-projekt som kommunen delvis finansierar) visar näringsliv en positiv budgetavvikelse. Anläggning och underhåll redovisar ett negativt resultat på 0,3 mkr fram till och med augusti 2013, då verksamheten på grund av omorganisation flyttats till sektorn för teknik och försörjningsstöd. Slutredovisning av exploateringsprojektet Långetjärns höjd ger en positiv nettoavvikelse på 9,0 mkr, vilket är anledningen till mark och bostads positiva resultat. Bostadsanpassningen visar ett underskott på 2,1 mkr jämfört med budget. Plan och bygglov visar, på grund av högre intäkter än budgeterat, ett överskott. Inom gator och park finns såväl över- som underskott. Vinterväghållningen och barmarkunderhåll är högre än budgeterat medan kostnaderna för belysning är lägre jämfört med budget. På grund av färre utredningar samt lägre kostnader för färdtjänsten och fria resor i den allmänna kollektivtrafiken för personer som är 65 år eller äldre redovisar verksamheten för kollektivtrafik ett positivt resultat.

Investeringsanalys

De skattefinansierade verksamheterna inom samhällsbyggnad visar ett överskott på 25,0 mkr. Ledning och administration har inte förbrukat några investeringsmedel under året. Mark och bostad investerade i den framtida markreserven och har förbrukat 4,8 mkr, efter särskilda beslut i kommunfullmäktige. Gator och park redovisar ett överskott på 28,7 mkr, vilket beror på att flera projekt av olika anledningar försenats.

Exploatering

För varje exploateringsprojekt gör sektorn en bedömning av projektets förutsättningar att genomföras inklusive dess ekonomi. Inga exploateringsprojekt startar om de

inte bedöms genomförbara med en godtagbar ekonomi. Löpande inkomster (t ex vid tomtförsäljning) och utgifter (t ex markarbete) avseende pågående exploateringsprojekt/område redovisas och bokförs på balansräkningen (tillgång eller skuld). Först när projektet, efter flera år, är färdigställt bokförs vinsten eller förlusten i resultatet för året. Under 2013 har exploateringsprojektet Långetjärnshöjd slutredovisats. *Specificerad redovisning av exploateringsverksamheten redovisas på sida 41 och 60.*

Framtiden

2014 kommer arbetet med övertagande av enskilda vägar inom tätorter att fortsätta. Utvecklingen av Mölnlycke och Landvetter centrum fortsätter. Ny detaljplan planeras att antas för kvarteret två i Landvetter centrum och byggstart beräknas till senare delen av året. Med anledning av kommunfullmäktiges beslut om utveckling av Mölnlycke fabriker med bostäder och sporthall kommer planarbetet att påbörjas under 2014. Arbetet med Landvetter Airport City fortgår. Arbetet med att ta fram en process för utvecklingen av Landvetter södra pågår. Med anledning av ny järnväg mellan Mölnlycke och Bollebygd pågår ett fördjupat arbete med berörda kommuner längs sträckan Göteborg-Borås samt Göteborgsregionens och Sjuhärads kommunalförbund. Syftet med samarbetet är att uppnå största möjliga nytta för kommunerna längs den aktuella sträckan.

Bostadsanpassningen har 2014 fått en utökad budget som antagligen delvis kommer täcka de högre kostnaderna för anpassningarna.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn för samhällsbyggnad svarar för miljösamordning, näringsliv, räddningstjänst, detalj- och översiktsplaner, bygglovgivning, kartor och mätning, försörjning av mark för bostäder, kommunala verksamheter och allmänna anläggningar. Sektorn handhar även bostadsanpassningsstöd, byggande och förvaltning av vägar, park- och grönområden samt allmänna platser, trafiksäkerhet, skolskjutsar med mera.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	57,2	71,6	72,0
Bidrag	1,4	2,1	0,8
Summa intäkter	58,6	73,7	72,8
Personalkostnader	33,3	35,5	34,4
Avskrivning/internränta	17,7	16,3	15,5
Övriga kostnader	108,3	121,3	139,9
Summa kostnader	159,3	173,1	189,8
Nettokostnader	100,7	99,4	117,0
Kommunbidrag	110,2	101,9	113,2
Avvikelse	9,5	2,5	-3,8

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	4,5	4,6	-0,1
Miljösamordning	1,6	1,6	0,0
Näringsliv	2,8	2,6	0,2
Räddningstjänst	22,3	22,8	-0,5
Anläggning och underhåll	0,1	0,4	-0,3
Mark och bostad	7,7	0,0	7,7
Plan och bygglov	2,3	2,0	0,3
Gator och park	60,4	61,0	-0,6
Kollektivtrafik	8,5	5,7	2,8
Summa	110,2	100,7	9,5

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	0,1	0,0	0,1
Mark och bostad	1,0	4,8	-3,8
Gator och park	65,4	36,7	28,7
Summa	66,5	41,5	25,0

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	48	69	65	62
Mark och bostad				
Bostadsanpassningsbidrag per ärende, kr	16 829	15 635	17 572	11 407
Trafikbelysning				
Per styck, exkl kapitaltjänst, kr	680	808	825	951
Näringsliv				
Svenskt Näringslivs ranking*	9	14	12	8

* Ranking av lokalt företagsklimat i landets 290 kommuner.

Nu kan hela kommunen sortera sitt matavfall

Återvinningen ökar när kommuninvånarna fått ta ställning till sortering av matavfallet.

Årets viktigaste händelser

I oktober 2013 hade samtliga invånare i kommunen fått möjlighet att sortera ut sitt matavfall. Sedan hösten 2013 får ungefär hälften av hushållen sina kärl tömda av tvåfacksbilar.

Måluppfyllelse

Måluppfyllelsen för avfallsverksamheten är god, alla mål är uppfyllda. Återvinningen ökar, framför allt med anledning av matavfallsinsamlingen.

Ekonomi

Driftnalys

Avfallsverksamheten redovisar ett negativt resultat på 2,5 mkr jämfört med det budgeterade underskottet på 1,6 mkr. Underskottet kommer att balanseras mot verksamhetens resultatfond. Anledningen till avvikelsen är att insamlingsentreprenaden blir dyrare i samband med utökad matavfallsinsamling. Vidare har antalet besök från invånare i Härryda kommun ökat på återvinningscentraler i andra kommuner, vilket medför högre kostnader för Härryda kommun.

Investeringsanalys

Avfallsverksamheten visar ett överskott på 3,2 mkr främst med anledning av att några nya återvinningsstationer inte byggts under året.

Framtiden

Framöver kommer avfallsverksamheten att börja renovera återvinningsstationer. Vidare kommer kommunen vara en del av kampanjen "Less is more", organiserad av avfallsnätverket inom Göteborgsregionen. Projektet kommer att ha fokus på avfallsminimering.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	27,6	26,9	26,2
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	27,6	26,9	26,2
Personalkostnader	1,3	1,4	1,3
Avskrivning/internränta	1,2	1,0	0,8
Övriga kostnader	27,6	24,9	22,0
Summa kostnader	30,1	27,3	24,1
Nettokostnader	2,5	0,4	-2,1
Kommunbidrag	0,0	0,0	0,0
Avvikelse	-2,5	-0,4	2,1

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	0,0	2,5	-2,5
Summa	0,0	2,5	-2,5

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	4,7	1,5	3,2
Summa	4,7	1,5	3,2

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	2	3	3	2
Insamlad mängd matavfall, ton	1 139	682	317	-
Hushållsavfall till förbränning, kg per invånare	148	163	186	184
Kostnadstäckningsgrad, %	92	99	109	112

Uppdragsbeskrivning

Avfallsverksamhetens uppdrag är att svara för hantering av hushållsavfall inklusive slam.

Fortsatt arbete säkrar framtidens vattenförsörjning

Efter att den nya vattenledningen i Landvettersjön togs i bruk under 2013 är dricksvatten dubbelt säkrat såväl i Landvetter som på Göteborg Landvetter Airport.

Årets viktigaste händelser

Vattenledningen i Landvettersjön har tagits i drift. Ombyggnaden av Finnsjöns vattenverk har fortsatt under året och ombyggnaden beräknas slutföras under våren 2014. Arbetet med att ta fram en ansökan om vattendom för Västra Nedsjön samt vattentäkt i Hällingsjö har pågått under året. Vidare har ledningsrätt meddelats för Rådasjön och arbetet med miljökonsekvensbeskrivning inför ansökan om vattendom pågått.

Måluppfyllelse

Vattenverksamheten har uppfyllt två av sina tre verksamhetsmål. Ett av målen är delvis uppfyllt. Det är fortfarande läckage från ledningsnätet som inte gått att hitta under året.

Ekonomi

Driftanalys

Vattenverksamheten visar ett underskott på 1,2 mkr som kommer att balanseras mot verksamhetens resultatutjämningsfond. Anledningen till underskottet är att kostnaderna har varit högre än budgeterat, bland annat på grund av kostnadsregleringar för lagerhållet va-material vid omorganisationen av anläggning och underhåll. Intäkterna för 2013 har ökat med 4,9 mkr jämfört med 2012 med anledning av taxehöjningen på 7,5 procent. De ökade kostnaderna jämfört med föregående år beror på fler investeringar och därmed högre kapitalkostnader med 1,5. Avgiften till Gryaab var 2,0 mkr högre i förhållande till föregående år.

Investeringsanalys

Vattenverksamheten visar ett överskott på 4,3 mkr, vilket till största delen beror på att ledningsförstärkningarna mellan Björrodsmotet och Dansered inte färdigställdes under året.

Framtiden

Ombyggnationen av Finnsjöns vattenverk kommer att fortsätta och arbetet med ny dricksvattenledning i Rådasjön kommer att påbörjas. Västra Nedsjön ska komplettera framtida vattenförsörjning med ett nytt ytvattenverk och nya överföringsledningar mellan kommunens östra och västra delar, vilket är ett arbete som kommer att pågå i flera år framöver.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	52,2	47,3	46,7
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	52,2	47,3	46,7
Personalkostnader	8,9	8,4	9,5
Avskrivning/internränta	10,2	8,6	7,3
Övriga kostnader	34,3	30,1	32,5
Summa kostnader	53,4	47,1	49,3
Nettokostnader	1,2	-0,2	2,6
Kommunbidrag	0,0	0,0	0,0
Avvikelse	-1,2	0,2	-2,6

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten	0,0	1,2	-1,2
Summa	0,0	1,2	-1,2

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten	42,5	38,2	4,3
Summa	42,5	38,2	4,3

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	17	13	13	14
Rörlig avgift, kr/m ³	20,16	18,75	15,00	14,50
Försålt vatten, kr/m ³	35	31	32	29
Kostnadstäckningsgrad, %	98	100	95	101

Uppdragsbeskrivning

Vattenverksamhetens uppdrag är att svara för byggande och förvaltning av vatten- och avloppsledningar med tillhörande stationer och verk.

Särredovisning av va-verksamheten Lag om vattentjänster (sfs 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balans och resultaträkning upprättas. En fullständig redovisning görs i en särskild handling "Verksamheten för vattentjänster. Årsredovisning 2013". För en sammanställning se sidan 57.

God planering leder till bra blandning av bostäder och verksamheter

Sektorn för samhällsbyggnad, mark och bostad arbetar aktivt med exploatering av mark för bostäder och ser till att det finns tillgång till mark för infrastruktur och verksamhetsetableringar. I kommunens verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning anges att bostadsbyggnaden ska utformas så att en befolkningsökning på cirka 1,5 procent kan mötas med bostäder i alla upplåtelseformer.

Mark och bostad upprättar och reviderar, tillsammans med övriga verksamheter inom samhällsbyggnad, varje år kommunens bostadsförsörjningsprogram. I programmet redovisas olika exploateringsområden för bostäder, tid för byggstart, antal bostäder och typ av upplåtelseform. Projekten är samordnade efter övriga förutsätt-

ningar som investeringar för infrastruktur och upprättande av detaljplan. För varje exploateringsprojekt görs en bedömning av projektets förutsättningar att kunna genomföras och dess ekonomi. Inga exploateringsprojekt startar om de inte bedöms genomförbara med en godtagbar ekonomi.

I huvudsak sammanfaller detaljplaneområde och gatukostnadsområde med exploateringskontots inkomster och utgifter. Löpande inkomster, till exempel vid tomtförsäljning, och utgifter, till exempel för markarbete, för pågående exploateringsprojekt redovisas och bokförs på balansräkningen som en tillgång eller skuld. Först när projektet, efter flera år, är färdigställt bokförs vinsten eller förlusten i resultatet för året. I bokslutet per den 31 december överstiger inkomsterna utgifterna med 86,2 mkr, vilket är positivt.

Aktuella exploateringsprojekt Under 2013 pågick 21 projekt varav Långetjärnshöjd avslutades (slutredovisades).

INDUSTRIMARK

Björkåsen Försäljning av industrimark pågår, cirka 14 000 m² finns tillgängligt. I första hand är området lämpligt för ett antal mindre etableringar.

Björrod Försäljning av industrimark pågår, totalt inom Björrodsområdet finns cirka 245 000 m² mark tillgäng-

ligt. Området lämpar sig för såväl större som mindre etableringar. Förfrågningar finns.

Bårhults företagspark Detaljplanearbete pågår för utvidgning av befintligt verksamhetsområde.

Fläskebo Av färdigplanerad industrimark återstår bara 2 000 m² vilken intilliggande verksamhet avser

att förvärva. Osålt område fungerar idag som parkering för Landvetter Ryttarsällskaps ridbanor. Ridbanorna är tänkta att flyttas från området.

Hindås Försäljning av industrimark pågår, cirka 20 000 m² mark finns tillgängligt.

Företagsparken 2 Försäljning av industrimark pågår. Av färdigplanerad

mark återstår cirka 4 000 m², intressent finns.

Företagsparken 1 Solsten Härryda kommuns mark för industrietablering är slutsåld. Justering av gator och övrig allmänplatsmark kvarstår för färdigställande av området.

MARK FÖR BOSTÄDER

Börjesgården Försäljning av småhustomter pågår. Två kommunala småhustomter återstår.

Enebacken Området avses bli Mölnlyckes nästa större utbyggnadsområde med blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer. Färdig detaljplan för etapp 1. Gata och kommunalt vatten och avlopp planeras byggas ut under 2014. Markanvisningstävling för byggnation av 18 radhus och 40–60 hyreslägenheter i flerbostadshus genomförs under våren 2014.

Fagervallen Hindås Byggnation av bostäder pågår. 15 kommunala småhustomter återstår, varav 7 beräknas säljas under våren 2014.

Grönsångarvägen Detaljplan överklagad. Området ska byggas ut med kommunalt vatten och avlopp samt standardhöjning av gatan, 38 nya småhustomter föreslås.

Hönekulla By 13 parhus är färdigställda. 33 bostadsrätter har färdigställt 2012, 32 hyresrätter och 27 bostadsrätter planeras byggstarta tidigt 2014.

Kobacka Detaljplan överklagad. Kommunalt vatten och avlopp samt standardhöjning av gata, ett fåtal nya småhustomter föreslås.

Långetjärnshöjd Området slutredovisades 2013. Mark för 18 hyreslägenheter samt 84 småhustomter har sålts av kommunen.

Norra Önneröd Markförsäljning för bostäder pågår. 18 bostadsrätter har färdigställts. Mark för 47 hyreslägenheter i flerbostadshus har sålts av kommunen under 2012. 23 småhustomter har sålts under 2013, 13 småhustomter säljs under 2014.

Nya Landvetter centrum Detaljplanearbete pågår för översyn av gatustrukturer samt studie av förutsättningar för flerbostadshus. 64 bostadsrättslägenheter har färdigställt under 2012.

Råda torg Byggstart har skett 2013. Huvudkontor för Förbo samt 18 hyreslägenheter.

Solåsen Hindås Utrednings- och detaljplanearbete pågår. Området

planeras för kommunal gata, vatten och avlopp samt tillkommande bostäder.

Stenhuggeriet Detaljplanearbete pågår. Kommunalt vatten och avlopp samt standardhöjning av gata, ett fåtal nya småhustomter föreslås.

Västra Landvetters Backa Detaljplanearbete pågår. Utbyggnad av bostäder. Relativt få nytilkommande bostäder föreslås.

Östra Landvetters Backa Detaljplanearbete pågår. Kommunalt vatten och avlopp samt utbyggnad av kommunal gata samt tillkommande småhustomter, flerbostadshus, gruppstad, skola och förskola föreslås.

En tabellsammanställning finns att läsa på sidorna 60–61.

Allt fler ser kommunen som trygg och säker och med kontaktcenter ökar tillgängligheten

Fastighet fortsätter sitt arbete med att minska miljöpåverkan och allt fler invånare tycker att kommunen är trygg och säker, enligt SKL:s mätning. Effektiv städutrustning sparar pengar men livsmedelspriserna stiger. Kommunens idrottshallar och anläggningar fortsätter att nyttjas flitigt.

Årets viktigaste händelser

Från och med september tillhör den nya funktionen mark och anläggningar teknik och försörjningsstöd. Funktionen är en sammanslagning av delar av anläggning och underhåll samt fritid och består av de tre enheterna fritid förening, yttre verksamhetsservice och fordonscentralen.

Kontaktcenter har startat upp och hanterar nu enklare frågor och information för samhällsbyggnads verksamheter tomt- och bostadskön, vatten och avfall, bygglov samt trafik.

Måltidsservice har under året slutat leverera mat till hemtjänsten som nu löser mathanteringen på olika sätt beroende på brukarnas behov och önskemål.

Måluppfyllelse

Huvuddelen av sektorns mål bedöms vara uppfyllda. Fastighet har under året genomfört åtgärder för att minska miljöpåverkan. Resultatet av den årliga chefsenkäten visar på att IT har en professionell service. Inom mark och anläggningar visar måluppfyllelsen bland annat på en hög nyttjandegrad av kommunens anläggningar och lokaler för idrott. Såväl måltidsservice som städservice uppfyller målet med välutbildad personal. När det gäller säkerhet så rankas kommunen på plats 20 i SKL:s undersökning ”trygg och säker” vilket är en förbättring med nio platser jämfört med föregående år.

Ekonomi

Driftanalys

Sektorn redovisar en nettokostnad på 7,6 mkr vilket motsvarar ett överskott på 1,2 mkr. Detta förklaras av lägre

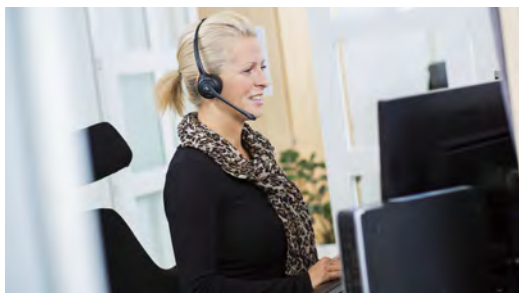
kostnader på grund av vakanta tjänster inom mark och anläggningar. Överskottet beror också på lägre materialkostnader för städservice till följd av bland annat effektivare städutrustning och städmaskiner. Även inom IT redovisas ett större överskott då planerade licensinköp skjutits upp till år 2014. Resultatet för fastighet innebär ett mindre överskott totalt sett men det förekommer stora budgetavvikelser inom funktionen. Exempelvis har försäljningen av en fastighet inneburit en reavinst på 1,9 mkr. Samtidigt redovisas ett underskott inom fastighetsskötsel på 2,1 mkr vilket bland annat beror på högre kostnader för entreprenader än budgeterat. Överskottet inom säkerhet förklaras av att statsbidraget för krishantering inte använts fullt ut.

För måltidsservice har stigande livsmedelspriser inneburit ett budgetöverskridande som till viss del bromsats av marginalintäkter till följd av volymökningar.

Investeringsanalys

Sektorns investeringar är 105,9 mkr vilket är en positiv budgetavvikelse på 75,4 mkr. Större delen av avvikelsen, som är inom fastighet, beror framför allt på försenad detaljplan och/eller försenad byggstart för ett antal objekt jämfört med budget. Detta gäller bland annat tillbyggnad av kommunhuset, kulturhuset i Landvetter, Rullstenens förskola samt Tallgårdens förskola. Dessutom kvarstår större delen av anslaget för energieffektiviseringar samt upprustning av ventilationsanläggningar i förskolor på grund av tidsförskjutningar respektive lägre investeringsbehov.

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	260	230	234	230
Förvaltad yta, m ²	193 239	196 352	192 397	188 421
varav hyrda lokaler	23 639	26 274	26 196	27 957
Area per kommuninv, m ²	5,0	5,5	5,5	5,5
Bruttokostnad per kommuninv, kr	5 759	5 382	5 224	5 329
Städad area, m ²	131 852	134 100	129 300	130 000

IT redovisar ett underskott på 0,5 mkr vilket beror på större behov av datalagring.

Överskottet inom mark och anläggningar förklaras framför allt av att anslagen för inventarier och maskiner inte använts fullt ut samt att lekplatsen i Hällingsjö inte kunnat byggas under 2013 på grund av svårigheter med marktillträde.

Måltidsservice har endast förbrukat en liten del av sitt anslag vilket beror på ett lägre investeringsbehov än budgeterat.

Framtiden

Utvecklingen av kontaktcenter fortsätter i takt med att vissa uppgifter överförs från sektorerna till kontaktcenter. För IT planeras tillsättning av nya tjänster med kompletterande kompetenser för att möta förändrat behov från sektorerna. För perioden 2014 till och med 2016 tillsätts en ny projektjänst i syfte att minska livsmedelssvinnet i kommunen. Inom fastighet fortsätter arbetet med att bygga klimatsmarta byggnader för verksamheterna och insatser görs i det befintliga fastighetsbeståndet för att göra dem mer energieffektiva.

Funktionerna inom sektorn fortsätter att se över att verksamheten är kostnadseffektiv jämfört med den privata sektorn.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	338,3	317,2	311,7
Bidrag	3,4	3,8	3,6
Summa intäkter	341,7	321,0	315,3
Personalkostnader	103,4	95,4	94,5
Avskrivning/internränta	93,9	87,7	79,5
Övriga kostnader	152,0	147,6	150,1
Summa kostnader	349,3	330,7	324,1
Nettokostnader	7,6	9,6	8,8
Kommunbidrag	8,8	12,9	4,8
Avvikelse	1,2	3,3	-4,0

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	4,7	5,5	-0,8
Fastighet	-2,2	-2,3	0,1
IT	-0,4	-0,9	0,5
Mark och anläggning	0,2	-0,6	0,8
Måltidsservice	1,5	1,6	-0,1
Städservice	4,3	3,7	0,6
Säkerhet	0,7	0,5	0,1
Summa	8,8	7,6	1,2

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	0,2	0,0	0,2
Fastighet	165,9	90,7	75,1
IT	3,8	4,4	-0,6
Mark och anläggningar	10,4	10,0	0,3
Måltidsservice	0,6	0,1	0,4
Städservice	0,5	0,5	-0,1
Summa	181,2	105,9	75,4

Uppdragsbeskrivning

Sektorn ska med sina specialkompetenser kostnadseffektivt lämna efterfrågat stöd och service till förvaltningen. Sektorn sköter också kommunens grönytor, gångbanor, snöröjning, kon-

taktcenter samt föreningsstöd. Via säkerhetsfunktionen svarar sektorn för att kommunen har en organisation som är utbildad/övad för att kunna förebygga och vid behov hantera oöns-

kade händelser. Genom den gemensamma IT-nämnden ansvarar sektorn också för driften av IT-verksamheten i Bollebygds kommun.

Fokus på förbättrad tillgänglighet och service för kommuninvånare, näringsliv och brukare

Upphandling flyttar till sektorn för administrativt stöd och Lean används som ett verktyg för en effektiv organisation.

Årets viktigaste händelser

Upphandling har flyttats från teknik och försörjningsstöd till sektorn för administrativt stöd.

Måluppfyllelse

Fem av sektorns sju mål bedöms vara uppfyllda. Målet med att kommunen ska ha en korrekt och aktuell redovisning anses vara delvis uppnått då avsteg från vissa rekommendationer gjorts.

Inom miljö- och hälsoskydd har vissa handläggningstider varit längre än uppsatta mål. Samtidigt visar enkätundersökningen på en hög nöjdhetsgrad vilket innebär att målet bedöms som delvis uppnått.

Ekonomi

Driftanalys

Sektorn redovisar ett överskott på 1,7 mkr vilket framför allt beror på lägre personalkostnader till följd av tjänstledigheter och vakanta tjänster.

Underskottet inom ledning beror på en ej budgeterad kostnad för utredning av tågsträcka mellan Göteborg och Borås.

Investeringsanalys

Sektorns investeringsutgifter är 0,1 mkr vilket motsvarar en positiv budgetavvikelse på 31,4 mkr. Detta beror på ett antal olika faktorer som medför att det planerade inköpet av vindkraftverk inte kommit till stånd.

Större delen av anslaget för konstnärlig utsmyckning kvarstår på grund av tidsförskjutningar.

Framtiden

Härryda kommun växer och förvaltningen anpassar volymen till det ökande medborgarantalet. Sektorn för administrativt stöd fortsätter ett kontinuerligt arbete för att utföra uppdraget så effektivt som möjligt genom att ständigt se över organisation och processer.

Lean kommer att fortsätta användas som ett verktyg för att skapa effektiv organisation och utveckla kvaliteten. Hela förvaltningen arbetar för att förbättra tillgänglighet och service för kommuninvånare, näringsliv och brukare.

Under 2014 kommer medborgardialog att prövas inom tre sektorer för att öka medborgarnas möjlighet till inflytande. Dialog genomförs i olika orter och utifrån olika frågeställningar. Resultatet kommer att utvärderas och ligga till grund för beslut om att införa årliga medborgardialoger som en metod.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn tillhandahåller service till den politiska organisationen, till förvaltningen samt till medborgare och övriga externa intressenter. Sektorns arbetsuppgifter omfattar kansli, ekonomi, upphandling, personaladministration samt miljö- och hälsoskydd.

Resultaträkning, mkr	2013	2012	2011
Avgifter och ersättningar	4,5	4,6	3,4
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	4,5	4,6	3,4
Personalkostnader	36,7	38,3	34,8
Avskrivning/internränta	0,3	0,6	0,6
Övriga kostnader	21,5	14,6	13,3
Summa kostnader	58,6	53,4	48,7
Nettokostnader	54,0	48,8	45,3
Kommunbidrag	55,8	48,1	45,7
Avvikelse	1,7	-0,8	0,4

Drift	2013	2013	2013
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	11,8	11,9	-0,1
Kansli	9,3	9,1	0,2
Ekonomi och upphandling	12,5	11,6	0,9
Personal	18,2	17,8	0,5
Miljö- och hälsoskydd	4,0	3,6	0,4
Summa	55,8	54,0	1,7

Investering	2013	2013	2013
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Administrativt stöd	31,5	0,1	31,3
Summa	31,5	0,1	31,4

Informationsmått	2013	2012	2011	2010
Årsarbetare	68	67	63	60
Diarieförda ärenden	1 035	970	911	913
Utbetalda löner	47 008	48 442	46 739	42 792
Fakturor	54 075	53 496	53 623	51 095
Debiteringar	98 238	96 648	93 795	92 149

Projekt Nätstädning ska ge säkrare nät

Stormarna Sven och Simone var skonsamma mot Härryda. Arbetet fortsätter med att säkra nätet för väderrelaterade störningar och kortare reparationstider.

Årets viktigaste händelser

Ett större ombyggnadsprogram pågår och som en del i detta har två viktiga transformatorstationer byggts om. Den ena finns i Mölnlycke och är mottagningsstation för matningen från Vattenfalls regionnät. Den andra, placerad i Härryda, kommer att vara viktig för den kommande expansionen kring flygplatsinfarten.

Några strömavbrott orsakade av bland annat stormar har förekommit. Härryda Energis elnät klarade stormarna Simone och Sven. Bolaget har tagit ett inriktningsbeslut om att åtgärda kvarvarande väderutsatta nätdelar över en fyraårsperiod. Satsningen går under begreppet ”Nätstädning”.

Vattenfalls planerade nya 130 kV matning till Landvetter har kommit ett steg vidare och nu finns ett förslag till sträckning av ledningen. Energimarknadsinspektionen har infört ett regelverk för maximala intäkter för elnätbolagen. Då regelverket enligt bolaget skulle vara starkt hämmande för till exempel expansion har cirka 80 elnätsföretag tillsammans med Härryda Energi överklagat reglerna. I slutet av året meddelade förvaltningsrätten domen och de gick helt på elnätsföretagens linje. Energimarknadsinspektionen har dock överklagat domen, vilket innebär fortsatt rättslig process.

Elhandeln har under året utvecklats ytterligare. Antalet kunder har ökat med 300 stycken till 2 100; 16 procent av elnätets kunder.

Måluppfyllelse

Verksamheten har följt den översiktliga planen för 2013. Åtgärder i nätet ska bibehålla och förbättra leveranssäkerheten. Elhandeln utvecklas enligt planen.

Ekonomi

Resultatet är 5,4 mkr, 2,1 mkr bättre än budget. Rörelsens kostnader blev 0,2 mkr högre än budget, vilket till största delen bestod av lägre reparations- och underhållskostnader samt högre entreprenadkostnader. Intäkterna ökade med 1,6 mkr jämfört med budget främst beroende på en kall inledning av året med högre eldistribution. Utfallet av investeringsverksamheten blev 41,7 mkr, 4,7 mkr högre än budget. Den huvudsakliga orsaken är att ett större ombyggnadsprojekt färdigställdes tidigare än planerat. Låneskulden har ökat med 25 mkr till 80 mkr, vilket är en förklaring till sjunkande soliditet.

Elhandelns omsättning är 0,9 mkr.

Framtiden

Fortsatta kvalitetsförbättrande åtgärder i nätet för att bibehålla och förbättra leveranssäkerheten. Reinvesteringarna i viktiga stationer pågår därför under ett antal år, liksom programmet med förstärkt underhåll. Matningen till Landvetter förbättras med en ny inmatning från Vattenfalls regionnät. Förbättrad matning är en förutsättning för den kommande expansionen i området Landvetter-Härryda med bland annat Airport City.

Uppdragsbeskrivning

HEAB är ett helägt bolag som har till uppgift att distribuera ledningsbunden energi inom kommunens område. Uppdraget tillåter även att tillhandahålla elförsäljning.

Härryda Energi, AB (HEAB) mkr	2013	2012
Summa intäkter	92	94
Summa kostnader	84	82
Resultat före bokslutsdispositioner	5	12
Balansomslutning	223	194
Soliditet, procent	50	55
Ågarandel, procent	100	100
Antal årsarbetare	27	27

Fina nomineringar för Förbos hus

Ny vd, byggstart för nytt huvudkontor, nya lägenheter i Landvetter och Mölnlycke. Dessutom nominerades Säteriet i Mölnlycke för bästa ombyggnad.

Årets viktigaste händelser

Nya ägardirektiv fastställdes under året som en konsekvens av ny lagstiftning för de allmännyttiga bostadsbolagen. Förbos nye vd Peter Granstedt tillträdde i juni. I december stod ombyggnaden av en före detta förskola till tio nya lägenheter i Skogsglantan, Mölnlycke klar. Byggnation av Förbos nya huvudkontor samt 18 lägenheter i Mölnlycke centrum startade i juni, inflyttning hösten 2014. Färdigställandet av 47 nya lägenheter på Anna-Lisas gård i Landvetter pågår med inflyttning våren 2014.

Förbos tredje etapp i det gemensamma projektet Norra Hallsås i Lerum har under året färdigställts. Det handlar om totalt 39 lägenheter fördelade på 12 lägenheter i tre parhus, Kamhusen och ett punkthus, Höjdpunkten, med 27 lägenheter. Höjdpunkten är certifierad enligt nivå silver, Miljöklassad Byggnad och nominerades till Sveriges Arkitekters Bostadspris 2013. Statens Fastighetsverk nominerade omdanningen av Säteriet i Mölnlycke till Helgopriset för bästa om- eller tillbyggnad. Drygt hälften av lägenheterna har hittills renoverats. Arbetet med att förnya Brattåsvägen i Landvetter påbörjades i slutet av året.

Måluppfyllelse

Förbos resultat i Hyresgästföreningens mätning av förvaltningskvalitet förbättrades mot tidigare mätningar, från index 57 till 59. Förbo deltar sedan 2009 i SABO-företagens Skåneinitiativ, vilket innebär att företagen antar en kollektiv utmaning att minska energianvändningen med 20 procent fram till 2016 från 2007 års nivå. Inom ramen för Skåneinitiativet har energianvändningen i Förbo minskat med 8,6 procent.

Ekonomi

Resultat efter finansiella poster uppgick till 34 mkr, vilket är 6,4 mkr bättre än budgeterat.

Bolaget har investerat 172 mkr i ny- och ombyggnationer i fastigheterna. Kostnaderna för underhåll uppgick till 102 mkr. Likvida medel och outnyttjade checkkrediter uppgick vid periodens slut till 50 mkr. Av låneportföljen har 32 procent en räntebindning kortare tid än ett år.

Hyresnivån för bostadslägenheter under 2013 uppgick i genomsnitt till 1 006 kr per m², vilket är en ökning med 21 kr per m² jämfört med 2012.

Framtiden

Med en fortsatt stark efterfrågan på bostäder i regionen ser Förbo stora möjligheter att fortsätta tillföra cirka 75–100 nya bostäder per år. Resultatet för 2014 kommer att påverkas positivt efter övergång till nytt regelverk för redovisning enligt K3.

Hyresförhandling avseende 2014 pågår fortfarande.

Uppdragsbeskrivning

Förbo ägs av Härrydas (42,0%), Mölndals (27,6%), Lerums (21,4%) och Kungälv kommun (9,0%). Förbo bedriver fastighetsförvaltning inom de fyra ägarkommunerna. I stort sett hela beståndet är bostäder och specialbostäder.

Förbo AB, mkr	2013	2012
Summa intäkter	428	473
Varav försäljning fastigheter	–	54
Summa kostnader	–394	–389
Resultat före bokslutsdispositioner	35	83
Balansomslutning	2 172	2 074
Soliditet, procent	31	31
Ägarandel, procent	42	42
Antal årsarbetare	51	51

Uppllysning om redovisningsprinciper

Härryda kommun följer i allt väsentligt Lagen om kommunal redovisning, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR), och följer god redovisningssed.

Kommunen

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet reducerad med eventuella investeringsbidrag samt avskrivningar. För att aktiveras som investering måste anläggningstillgången ha en livslängd på minst tre år och anskaffningsvärde över 20 tkr. Avskrivningar och internränta bokförs den månad investeringen aktiveras. Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. Linjär avskrivning tillämpas i enlighet med den beräknade ekonomiska livslängd som anges i tabellen nedan. Inköp av datorer redovisas som korttidsinventarier och kostnadsförs direkt i samband med anskaffningen.

Från och med 2007 redovisas åtgärder på utrangerade eller helt avskrivna åtgärder som en investering. Även utgifter för åtgärder på befintligt nät, som ökar befintlig tillgångs kapacitet, kvalitet eller som i övrigt kan anses likställas med en nyinvestering redovisas som en investering. Omprövning av nyttjandeperiod har ej gjorts.

Avskrivningstider

Mark, kulturbyggnader	0 år
Verksamhets- och publika fastigheter	10–33 år
Affärsfastigheter	20–50 år
Övriga fastigheter	20–33 år
Maskiner, inventarier och IT-utrustning (exkl datorer)	3–10 år
Bilar och övriga transportmedel	5–10 år
Immateriella anläggningar	5 år
Konstnärlig utsmyckning	0 år

Exploateringsstillgångar

Byggklar mark klassificeras som omsättningstillgång och i värdet inräknas såväl inköpsutgifter samt övriga tidigare nedlagda utgifter. Ränta påförs årligen exploateringsverksamheten som avräknas finansförvaltningen. Först när exploateringsprojektet slutredovisas redovisas kostnader och intäkter på resultaträkningen, vilket avviker från RKR 18 och 11.1 samt RKR:s vägledning för markexploatering.

Redovisning av skatteintäkter

Redovisning och periodisering av skatteintäkter sker i enlighet med RKR nr 4.2. Det innebär att årets bokslut innehåller definitiv slutavräkning för 2012 och en preliminär slutavräkning för 2013 enligt prognos från Sveriges kommuner och landsting, SKL. Den kommunala fastighetsavgiften periodiseras till det år intäkten hänför sig.

Övriga intäkter

Årets anslutningsavgifter har bokförts i samma takt som avskrivningar görs på de investeringar som anslutningsavgifterna bidragit till att finansiera. Från och med bokslut år 2007 bokförs nästkommande års periodiserade anslutningsavgifter som en kortfristig skuld, resterande års skuld klassificeras som en långfristig skuld. Investeringsbidrag redovisas så att de reducerar det bokförda värdet, vilket innebär att kommunen avviker från rekommendation RKR nr 18. Avviker från rekommendationen gör även redovisning av gatukostnadsersättning som minskar anskaffningsvärdet. Avviker gör även flyktbidrag som intäktsförs det år det utbetalas. Övriga avgifter och driftbidrag periodiseras på aktuell period.

Pensioner

Härryda kommun redovisar enligt den så kallade fullfonderingsmodellen, vilket strider mot gällande lagstiftning. Motivet är att ge en mer rättvisande bild av kommunens finansiella ställning och utveckling samt att minska den framtida belastningen på kommunen då utbetalningarna av pensioner ökar. Modellen innebär att pensionsåtagandet redovisas i balansräkningen som en avsättning samt att hela den årliga förändringen resultatförs. Löneskatten ingår i pensionskulden.

Ränta och basbeloppsuppräknings redovisas som finansiell kostnad. Ingen del av pensionsavsättningen har försäkrats bort. Pensioner avseende avgiftsbestämd ålderspension, som kommer att betalas ut i mars 2014 har bokförts som en kortfristig skuld i 2013 års bokslut. Vistidspensioner beräknas utifrån tecknade pensionsavtal. För aktiverade pensionsavtal ingår ränta och basbeloppsuppräknings enligt beräkningar hos kpa, medan övrig del inte har påförts ränta och basbeloppsuppräknings. Tecknade avtal enligt Alternativ kap-kl och Lönevaxling till pension redovisas som pensionsförsäkringsavgifter för enskilda arbetstagar. Kommunen använder beräkningsmodellen RIPS07. Kommunen redovisar pensionskulda för två förtroendevalda.

Den ingår inte i den ordinarie pensionsskultsberäkningen, utan beställs som en särskild pensionsskultsberäkning från KPA.

Öppet för externa transaktioner

Kommunens redovisning har varit öppen för externa transaktioner till den 8 januari 2014. Därefter har kostnader och intäkter överstigande 50 tkr hänförs till redovisningsåret. Det förekommer inga väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens utgång.

Särredovisning av va-verksamheten

Lag om vattentjänster (SFS 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balans och resultaträkning upprättas. *En redovisning görs på sidan 57.*

Leasing

Leasingavtal ska enligt rekommendation nr 13.1. klassificeras och redovisas som operationellt och finansiellt avtal, varav finansiell leasing redovisas som en tillgång i balansräkningen. Kommunens samtliga leasingavtal klassificeras som operationella och har inga väsentliga leasingavtal. Kommunen avviker från rekommendationen enligt RKR nr 13.1.

Redovisning av lånekostnader

Härryda kommun tillämpar huvudmetoden i enlighet med RKR:s rekommendation nr 15.1.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster 2013

I kommunens bokslut förekommer det 2013 två jämförelsestörande poster. AFA Försäkrings styrelse har beslutat att sänka och återbetala premier om 27,9 mkr för avtalsgruppsförsäkring samt avgiftsbefrielseförsäkring även för åren 2005 och 2006. Ytterligare en jämförelsestörande post om sammanlagt 64,1 mkr till följd av sänkt diskonteringsränta för kommunens pensionsförpliktelser ingår. Posterna bokförs i linje med RKR nr 18 och redovisas i resultaträkningen. Enligt rådets yttrande klassificeras posten som en jämförelsestörande post enligt RKR nr 3.1.

En nedskrivning har gjorts med 4,2 mkr för en tillgångs-post i balansräkningen avseende Räddningstjänstförbundet i Storgöteborg. Posten hanteras inte som jämförelsestörande på grund av sitt låga belopp.

Jämförelsestörande post 2012 och 2011

I kommunens bokslut förekom det 2012 en jämförelsestörande post på 30,2 mkr, återbetalning av sänkta AFA premier 2007 och 2008. I kommunens bokslut 2011 förekommer jämförelsestörande poster om 55 mkr till följd av sänkt diskonteringsränta för kommunens pensionsförpliktelser.

Förskottering

Kommunfullmäktige antog 2009 och 2012 ett avtal med Trafikverket rörande Bårhultsmotet. Avtalen innebar att kommunen åtagit sig att förskottera cirka 170 mkr som projektet är kostnadsberäknat till samt att stå för räntekostnaderna under byggtiden. Projektet påbörjades i början av september och den första förskotteringen gjordes i december 2012 med 32 mkr. Förskotteringen har återbetalats och ytterligare förskottering kommer inte att ske.

Effekter av ändrade uppskattningar

Det förekommer inga effekter på den aktuella rapportperioden av ändrade uppskattningar och bedömningar som har redovisats under tidigare räkenskapsår.

Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår bolag där kommunen har en ägarandel på minst 20 procent. Enligt RKR nr 8.2 har kommunen skyldigheten att upprätta sammanställd redovisning om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens omsättning är fem procent eller mer av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag, eller om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens balansomslutning uppgår till fem procent eller mer av kommunens balansomslutning. Inget av dessa villkor är uppfyllda och därmed faller kravet på kommunens skyldighet att inkludera ytterligare bolag i den sammanställda redovisningen. Den sammanställda redovisningen för kommunkoncernen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Härryda kommuns bokförda värden på aktier i dotterbolagen har eliminerats mot dotterbolagens egna kapital. Endast Härryda kommuns ägda andel av dotterbolagens intäcks- och kostnadsposter respektive tillgångs- och skuldposter ingår i sammanställningen. Interna transaktioner av väsentlig betydelse har eliminerats. Inga förändringar har skett under året i kommunkoncernens sammanställning.

RESULTATRÄKNING miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		Not	2013	2012	2013
Verksamhetens intäkter	1	427,1	420,3	681,6	667,8
Verksamhetens kostnader	2	-1 913,2	-1 888,0	-2 088,4	-2 053,7
Avskrivningar		-91,9	-87,6	-127,0	-121,2
Verksamhetens nettokostnader		-1 578,0	-1 555,3	-1 533,8	-1 507,1
Skatteintäkter	3	1 561,0	1 478,2	1 561,0	1 478,2
Kommunalekonomisk utjämning mm	3	167,5	161,8	167,5	161,8
Finansiella intäkter	4	3,8	2,1	4,5	25,7
Finansiella kostnader	4	-104,3	-50,7	-129,1	-75,9
Resultat före extraordinära poster		50,0	36,1	70,1	82,7
Extraordinära intäkter		0,0	0,0	0,0	0,0
Extraordinära kostnader		0,0	0,0	0,0	0,0
Bokslutsdispositioner		0,0	0,0	3,2	-3,0
Skatt		0,0	0,0	-3,8	-1,1
Årets resultat		50,0	36,1	69,5	78,7
Budget		40,8	17,0		

KASSAFLÖDESANALYS miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		Not	2013	2012	2013
Den löpande verksamheten					
Årets resultat	13	50,0	36,1	69,5	78,7
Justering för av- och nedskrivningar		91,9	87,6	127,0	121,2
Justering för överavskrivning	13			-3,5	-1,7
Justering för gjorda avsättningar	14	62,1	20,1	62,2	20,1
Justering för övriga ej likvidpåverkande poster	5			-1,6	3,2
Medel från verksamheten före förändr. av rörelsekapital		204,0	143,8	253,6	221,5
Ökning/minskning av kortfristiga fordringar	11	11,7	-20,2	14,0	-9,3
Ökning/minskning av förråd och lager	10	17,4	6,0	17,5	6,0
Ökning/minskning av kortfristiga skulder	16	0,0	36,8	-2,9	47,8
Kassaflöde från den löpande verksamheten		233,2	166,4	282,2	266,0
Investeringsverksamheten					
Bruttoinvestering i materiella anläggningstillgångar	6	-219,3	-205,9	-333,5	-299,0
Försäljning av materiella anläggningstillgångar/utrangeringar	6	13,5	0,6	13,6	41,7
Investeringsbidrag och investeringsinkomster	6	18,1	15,4	18,1	15,4
Ökning/minskning av finansiella anläggningstillgångar	9	54,2	-47,7	54,2	-47,8
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-133,5	-237,6	-247,6	-289,7
Finansieringsverksamheten					
Nyupptagna lån	15	5,9	112,1	64,5	112,1
Amortering av skuld	15	-41,3	-41,1	-41,3	-83,8
Ökning/minskning av långfristiga fordringar	9	35,6	-35,2	35,6	-35,2
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		0,1	35,7	58,8	-6,9
Årets kassaflöde		99,8	-35,5	93,4	-30,6
Likvida medel vid årets början		40,9	76,4	48,9	79,4
Likvida medel vid årets slut		140,8	40,9	142,3	48,9

BALANSRÄKNING miljoner kronor

	Not	KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2013	2012	2013	2012
TILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar	7	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	8	1 563,2	1 467,0	2 492,4	2 330,9
Maskiner och inventarier	8	106,8	107,2	290,4	277,1
Summa materiella anläggningstillgångar		1 669,9	1 574,2	2 782,8	2 608,0
Aktier, andelar och bostadsrätter	9	16,5	20,7	1,4	5,6
Obligationer	9	4,2	54,2	4,2	54,2
Långfristiga fordringar	9	0,4	36,0	0,4	36,0
Summa finansiella anläggningstillgångar		21,1	110,9	6,0	95,8
Summa anläggningstillgångar		1 691,0	1 685,1	2 788,8	2 703,7
Förråd och lager	10	14,5	32,0	14,5	32,0
Kortfristiga fordringar	11	142,9	154,7	148,8	162,8
Likvida medel	12	140,8	40,9	142,3	48,9
Summa omsättningstillgångar		298,2	227,6	305,6	243,6
Summa tillgångar		1 989,3	1 912,7	3 094,4	2 947,4
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR, SKULDER					
Eget kapital	13	370,8	320,8	730,8	664,8
varav årets resultat		50,0	36,1	69,5	78,7
Avsättningar för pensioner	14	835,1	773,0	836,3	774,1
Avsättning skatteskuld obeskattade reserver		0,0	0,0	23,3	24,9
Summa avsättningar		835,1	773,0	859,6	799,0
Långfristiga skulder	15	391,1	426,5	1 054,1	1 030,9
Kortfristiga skulder	16	392,2	392,3	449,8	452,7
Summa skulder		783,3	818,8	1 503,9	1 483,6
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		1 989,3	1 912,7	3 094,4	2 947,4
Ställda panter och ansvarsförbindelser					
Borgensförbindelser	17	99,2	74,5	19,2	19,5
Donationsfonder		0,3	0,3	0,3	0,3
Ställda panter					
Övriga ansvarsförbindelser	18	0,0	5,0	0,0	5,0
Övriga upplysningar	19				

EKONOMISKA BEGREPP

Resultaträkningen Sammanfattar årets kostnader och intäkter och visar årets resultat.

Avskrivning Minskning av det bokförda värdet av en anläggningstillgång.

Kassaflödesanalys Hur årets drift-, investerings- och låneverksamhet påverkar rörelsekapitalet.

Balansräkning Visar den ekonomiska ställningen vid årets slut fördelat på tillgångar och skulder.

Anläggningstillgångar Fast och lös egendom som kommunen stadigvarande innehar, exempelvis värdepapper, fastigheter och anläggningar.

Omsättningstillgångar Tillgångar som man oftast räknar med att inneha kortare tid än ett år. Lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Eget kapital Skillnaden mellan tillgångar och skulder, det vill säga den del som finansierats av det egna resultatet.

Avsättningar En ekonomisk förpliktelse vars belopp eller förfallotidpunkt inte är helt bestämd.

Långfristiga skulder Skulder med löptider längre än ett år.

Kortfristiga skulder Lån och övriga skulder med en löptid av ett år eller kortare.

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2013	2012	2013	2012
NOT 1 Verksamhetens intäkter				
Taxor och avgifter	139,4	133,3	139,4	133,3
Bidrag	97,9	105,4	97,9	105,4
Bidrag återbetalning av premier AFA, jämförelsestörande	27,9	30,2	27,9	30,2
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	112,5	111,2	191,4	191,9
Övriga intäkter	49,3	40,3	225,0	207,0
Summa	427,1	420,3	681,6	667,8
NOT 2 Verksamhetens kostnader				
Löner och övriga personalkostnader	-1 209,9	-1 207,2	-1 247,4	-1 242,6
Köpt verksamhet	-343,5	-319,2	-343,5	-319,2
Övriga kostnader	-359,9	-361,6	-497,5	-491,9
Summa	-1 913,2	-1 888,0	-2 088,4	-2 053,7
NOT 3 Skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning m m				
Skatteintäkter				
Preliminär kommunalskatt	1 568,7	1 462,3		
Slutavräkningsdifferens föregående år	0,8	0,2		
Preliminär slutavräkning innevarande år	-8,6	15,7		
Summa	1 561,0	1 478,2	1 561,0	1 478,2
Kommunalekonomisk utjämning m m				
Inkomstutjämningsbidrag	44,6	58,5		
Kostnadsutjämningsavgift	0,0	0,0		
Kostnadsutjämningsbidrag	36,9	18,9		
Regleringsavgift	0,0	0,0		
Regleringsbidrag	16,0	17,1		
Bidrag för LSS-utjämning	10,5	10,7		
Bidrag kommunal fastighetsavgift	59,5	56,5		
Tillfälligt konjunkturstöd	0,0	0,0		
Summa	167,5	161,8	167,5	161,8
Summa skatteintäkter, kommunalekonomisk utjämning m m	1 728,5	1 640,1	1 728,5	1 640,1
NOT 4 Finansiella intäkter och kostnader				
Finansiella intäkter				
Utdelning aktier	1,9	0,0	0,0	0,0
Ränteintäkter	1,4	2,0	1,5	2,3
Övriga finansiella intäkter	0,6	0,1	3,0	23,4
Summa	3,8	2,1	4,5	25,7
Finansiella kostnader				
Räntekostnader	-11,1	-13,1	-35,8	-38,2
Ränta pensionsskuld	-87,7	-37,4	-87,7	-37,5
varav effekten av sänkt diskonteringsränta, jämförelsestörande	-64,1	0,0	-64,1	0,0
Övriga finansiella kostnader	-5,6	-0,2	-5,6	-0,2
varav nedskrivning andel Räddningstjänstförbund Storgöteborg	-4,2	0,0	-4,2	0,0
Summa	-104,3	-50,7	-129,1	-75,9

FORTS. NOTER miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
NOT 5 Ej likvidpåverkande poster		2013	2012	2013	2012
Latent skatt obeskattade reserver				-1,6	3,2
Summa				-1,6	3,2
NOT 6 Nettoinvesteringar		2013	2012	2013	2012
Bruttoinvesteringar		-219,3	-205,9	-333,5	-299,0
Investeringsbidrag och investeringsinkomster		18,1	15,4	18,1	15,4
Uppskrivning av anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Försäljning av anläggningstillgångar och utrangeringar		13,5	0,6	13,6	41,7
Summa		-187,7	-189,9	-301,8	-241,9
NOT 7 Externt förvärv. immateriella anl. tillgångar		2013	2012	2013	2012
Anskaffningsvärde		1,5	1,5	1,5	1,5
Ackumulerade avskrivningar		-1,5	-1,2	-1,5	-1,2
Ingående bokfört värde		0,0	0,3	0,0	0,3
Årets investeringar		0,0	0,0	0,0	0,0
Årets avskrivningar		0,0	-0,3	0,0	-0,3
Summa programvarulicenser		0,0	0,0	0,0	0,0
NOT 8 Materiella anläggningstillgångar		2013	2012	2013	2012
Fastigheter och anläggningar					
Mark		66,5	61,7	66,5	61,7
Verksamhetsfastigheter		1 051,1	1 023,3	1 051,1	1 023,3
Fastigheter/anläggningar för affärsverksamhet		185,9	152,7	1 068,6	986,5
Publika fastigheter		217,6	190,6	217,6	190,6
Övriga fastigheter		0,0	0,0	88,6	0,0
Pågående projekt		42,1	38,6		68,8
Summa fastigheter		1 563,2	1 467,0	2 492,4	2 330,9
Maskiner och inventarier					
Maskiner och inventarier		88,3	90,8	271,9	260,7
Konstnärliga anläggningar		15,1	13,3	15,1	13,3
Transportmedel		3,4	3,1	3,4	3,1
Summa maskiner och inventarier		106,8	107,2	290,4	277,1

HÄRRYDA KOMMUN	Mark	Verksamhetsfastigheter	Affärsfastigheter	Publika fastigheter	Fastigheter annan verksamhet	Maskiner och inventarier	Konstnärliga anläggningar	Transportmedel	Pågående projekt	Summa 2013	Summa 2012
IB Anskaffningsvärde	61,7	1 697,8	237,0	304,9	0,0	281,0	13,3	9,8	38,6	2 644,1	2 455,3
IB Ack avskrivningar	0,0	-674,5	-84,3	-114,3	0,0	-190,3	0,0	-6,7	0,0	-1 070,0	-983,7
Ing. bokfört värde	61,7	1 023,3	152,7	190,6	0,0	90,8	13,3	3,1	38,6	1 574,2	1 471,6
Årets nettoinvesteringar	4,8	31,1	38,1	36,1	0,0	21,1	1,8	1,2	66,9	201,2	190,5
Årets försäljningar	0,0	-1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,5	0,0	-2,0	-0,1
Årets avskrivningar	0,0	-53,8	-5,0	-9,2	0,0	-23,5	0,0	-0,5	0,0	-91,9	-87,3
Årets nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Flyttningar, korrigeringar	0,0	52,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	52,0	72,6
Utrangeringar	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-11,4	-11,5	-0,5
Drifftagna projekt 2013	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-52,0	-52,0	-72,6
Utg. bokfört värde	66,5	1 051,1	185,9	217,6	0,0	88,3	15,1	3,4	42,1	1 669,9	1 574,2

FORTS. NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2013	2012	2013	2012
NOT 9 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier, andelar och bostadsrätter	16,5	20,7	1,4	5,6
Obligationer	4,2	54,2	4,2	54,2
Långfristiga fordringar va- och gatukostnadslån	0,4	0,5	0,4	0,5
Långfristig fordring Trafikverket, Bårhultsmotet	0,0	35,5	0,0	35,5
Summa finansiella anläggningstillgångar	21,1	110,9	6,0	95,8
Aktier	15,5	15,5	0,5	0,5
varav Förbo AB	8,0	8,0		
varav Härryda Energi AB	7,1	7,1		
Andelar	0,9	5,1	0,9	5,1
varav Räddningstjänstförbund Storgöteborg	0,0	4,2	0,0	4,2
varav övriga andelar ¹	0,9	0,9	0,9	0,9
Summa aktier och andelar	16,4	20,6	1,4	5,6
¹ Bland andelar redovisas andelskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening som är 870 165 kr. Kommuninvest ekonomisk förening har därefter beslutat om insatsemmissioner om sammanlagt 1 047 370 kr för Härryda kommun. Härryda kommuns totala andelskapital i Kommuninvest ekonomisk förening uppgick per 2013-12-31 till 1 917 535 kr.				
NOT 10 Förråd och lager	2013	2012	2013	2012
Lager av byggklar mark	14,5	30,4	14,5	30,4
Förråd och lager	0,0	1,6	0,0	1,6
Summa	14,5	32,0	14,5	32,0
NOT 11 Kortfristiga fordringar	2013	2012	2013	2012
Kundfordringar	18,7	21,4	6,8	10,2
Förutbetalda kostnader	11,9	11,9		
Upplupna intäkter	28,4	58,1		
Interimsfordringar	0,0	0,0	111,1	86,9
Diverse kortfristiga fordringar	84,0	63,2	30,9	65,7
Fordran skattekonto	0,0	0,0		0,0
Summa	142,9	154,7	148,8	162,8
NOT 12 Likvida medel	2013	2012	2013	2012
Kassa	0,0	0,1		
Bank	155,0	53,2		1,6
Bank, koncernkonto	-14,3	-12,4		
Kassa koncernkonto	0,0	0,0	142,3	47,3
Summa	140,8	40,9	142,3	48,9
NOT 13 Eget kapital	2013	2012	2013	2012
IB eget kapital	320,8	284,7	664,8	587,8
Årets resultat	50,0	36,1	69,5	78,7
Utdelning, HEAB och Förbo AB		-	- 0,2	-0,3
Överavskrivningar/omföring uppskjuten skatteskuld		-	-3,3	-1,4
Summa utgående balans	370,8	320,8	730,8	664,8
NOT 14 Avsättningar inkl löneskatt	2013	2012	2013	2012
Ansvarsförbindelse intjänad före 1998, IB	664,4	662,0		
Försäkring IPR	0,0	0,0		
Ränteuppräknig	7,4	9,2		
Basbeloppsuppräknig	13,2	23,7		
Gamla utbetalningar	-29,9	-27,5		
Sänkning av diskonteringsränta	52,8	0,0		

FORTS. NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
FORTS NOT 14 Avsättningar inkl löneskatt	2013	2012	2013	2012
Aktualisering	-0,4	-2,5		
Bromsen	0,0	0,0		
Övrig post	0,3	-0,5		
Ansvarsförbindelse intjänad före 1998, UB	707,9	664,4		
Pensionsavsättning intjänad fr o m 1998, IB	105,8	87,4		
Försäkring	0,0	0,0		
Ränteuppräknig	1,9	2,1		
Basbeloppsuppräknig	1,1	2,4		
Nya utbetalningar	-3,8	-3,0		
Sänkning av diskonteringsränta	11,2	0,0		
Intjänad PA-KL	0,0	7,9		
Slutbetalning FÅP	0,1	0,0		
Intjänad Förmånsbestämd ålderspension	6,7	7,8		
Intjänad Särskild avtalspension	0,0	0,0		
Nya efterlevandepensioner	1,1	0,0		
Övrig post	-0,2	-0,2		
Pensionsskultsberäkning för förtroendevalda	1,4	1,5		
Pensionsavsättning intjänad fr o m 1998, UB	125,5	105,8		
Särskilda avtalspensioner enligt överenskommelse, IB	2,8	3,5		
Ränteuppräknig	0,0	0,0		
Basbeloppsuppräknig	0,0	0,0		
Utbetalning ÖK-SAP	-1,1	-1,4		
Sänkning av diskonteringsränta	0,0	0,0		
Arbetstagare som pensionerats	0,5	1,5		
Ändrad samordning	0,0	0,0		
Tillkommande avsättning enligt särskilda avtal	-0,5	-0,7		
Övrig post	0,0	-0,2		
Särskilda avtalspensioner enligt överenskommelse, UB	1,8	2,8		
Summa avsättningar för pensioner	835,1	773,0	836,3	774,1
Aktualiseringsgrad per 2013-12-12: 83,0 % (2012: 82 %)				
NOT 15 Långfristiga skulder	2013	2012	2013	2012
Låneskuld				
Ingående skuld	426,5	355,6	1 030,9	1 002,6
Nyupplåning under året	5,9	112,1	64,5	112,1
Årets amorteringar	-41,3	-41,1	-41,3	-83,8
Summa	391,1	426,5	1 054,1	1 030,9
varav anslutningsavgifter	66,1	61,5		61,5
Kreditgivare				
Kommuninvest	325,0	365,0	405,0	420,0
Övriga	66,1	61,5	649,1	610,9
Summa	391,1	426,5	1 054,1	1 030,9
Låneskuldens struktur				
Andel som förfaller inom 1 år	23%	11 %	27%	21%
Andel som förfaller inom 1-4 år	47%	49 %	56%	57%
Andel som förfaller efter 4 år	30%	40 %	17%	22%
Andel lån med rörlig ränta	31%	27 %	29%	28%
Andel lån med fast ränta	69%	73 %	71%	72%
Genomsnittsränta	2,90%	3,29 %		

FORTS. NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2013	2012	2013	2012
NOT 16 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder inom koncernen	0,0	0,0		
Leverantörsskulder	70,9	83,5	95,7	100,0
Moms och särskilda punktskatter	3,4	3,7		
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	18,6	18,1		
Övriga kortfristiga skulder	8,4	6,0	35,9	8,7
Upplupna kostnader/förutbetalda intäkter	190,2	199,8	217,5	344,0
varav semester- och övertidsskuld	71,0	69,0		
varav upplupna lärarlöner	0,0	16,3		
varav kortfristig individuell del, pensionskuld	40,9	40,4		
varav kortfristig pensionsskuld	9,9	9,9		
varav anslutningsavgifter	1,4	1,3		
Exploateringsverksamhet	100,7	81,0	100,7	
Summa	392,2	392,3	449,8	452,7
NOT 17 Borgensförbindelser¹	2013	2012	2013	2012
Kommunägda företag				
GRYAB AB	0,0	0,0	0,0	
Härryda Energi AB	80,0	55,0	0,0	
Räddningstjänsten Storgöteborg	8,3	8,1	8,3	8,1
Renova	0,6	0,5	0,6	0,5
Summa	88,9	63,6	8,9	8,6
Föreningar				
Landvetter tennisklubb	2,7	2,8	2,7	2,8
Pixbo tennisklubb	2,9	3,1	2,9	3,1
Hindås tennisklubb	4,0	4,2	4,0	4,2
Summa	9,6	10,1	9,6	10,1
Egnahem och småhus	0,7	0,8	0,7	0,8
Summa borgensförbindelser	99,2	74,5	19,2	19,5
NOT 18 Ansvarsförbindelser²	2013	2012	2013	2012
Bankgaranti 0 euro	0,0	5,0	0,0	5,0
NOT 19 Upplysning av överklagande av markförvärv³				

¹ Härryda kommun har i augusti 1995 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 278 kommuner som per 2013-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnda borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Härryda kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse kan noteras att per 2013-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 269 401 727 843 kronor och totala tillgångar till 271 338 145 992 kronor. Kommunens andel av förpliktelserna uppgick till 590 346 304 kronor och andelen av de totala tillgångarna var 593 487 655 kronor.

² Den tidigare utfärdade bankgarantin till NordPool AS har återkallats eftersom kommunen inte längre är kund på elbörsen.

³ Kommunfullmäktige beslutade i § 96/2013 att godkänna förslag om överenskommelse om fastighetsregleringen med Land Development 1 AB om markförvärv av del av fastigheten Björrod 1:179. Det omfattar ett markförvärv om cirka 281,3 hektar skogsmark i området "Landvetter södra". Ersättningen för markförvärvet är 31 200 000 kronor. Markområdet är beläget inom framtida utbyggnadsområde "Landvetter södra" i kommunens gällande översiktsplan. Beslutet är överklagat till förvaltningsrätten. Nu inväntas domslut från förvaltningsrätten för tillträde och utbetalning av ersättning.

Va-verksamhetens resultaträkning, balansräkning och noter

RESULTATRÄKNING tusen kronor	Not	2013	2012
Verksamhetens intäkter	1	50 347	45 676
Verksamhetens kostnader	2	-43 246	-38 491
Avskrivningar	3	-5 336	-4 673
Verksamhetens nettokostnader		1 765	2 512
Finansiella intäkter	4	1 863	1 635
Finansiella kostnader	5	-4 826	-3 948
Resultat före extraordinära poster		-1 198	199
Extraordinära intäkter			
Extraordinära kostnader			
Årets resultat		-1 198	199
BALANSRÄKNING tusen kronor			
Tillgångar			
Mark, fastigheter för affärsverksamheter		175 945	142 506
Maskiner och inventarier		3 157	3 734
Summa anläggningstillgångar	6	179 102	146 240
Fordringar		2 659	4 806
Summa omsättningstillgångar	7	2 659	4 806
Summa tillgångar		181 761	151 046
Eget kapital och skulder			
Eget kapital	8	3 251	4 449
varav årets resultat		-1 198	199
Avsättningar			
Avsättning för pensioner		4 583	4 091
Summa avsättningar		4 583	4 091
Långfristiga skulder	9	172 065	140 980
Kortfristiga skulder	10	1 862	1 526
Summa skulder		173 927	142 506
Summa eget kapital och skulder		181 761	151 046

Särredovisning av va-verksamheten

Lag om vattentjänster (SFS 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balans och resultaträkning upprättas. En fullständig redovisning görs i en särskild handling "Verksamheten för vattentjänster Årsredovisning 2013".

NOTER tusen kronor	2013	2012	NOTER tusen kronor	2013	2012
1 Verksamhetens intäkter	50 347	45 676	Materiella anläggningstillgångar		
Brukningssavgifter	48 933	44 440	Affärsfastigheter	175 946	142 507
Övriga intäkter	1 414	1 236	Publika fastigheter	-1	-1
2 Verksamhetens kostnader	43 246	38 491	Maskiner och inventarier	3 157	3 734
Entreprenad-köp av verksamhet	19 813	19 654	Transportmedel	0	0
Personalkostnader	8 911	8 366	7 Fordringar	2 659	4 806
Övriga kostnader (konsulter, el, förbrukningsmaterial m m)	14 522	10 471	Kundfordringar i kommunens debiteringssystem	2 659	4 806
3 Avskrivningar	5 336	4 673	8 Eget kapital	3 251	4 449
Affärsfastigheter	4 568	3 780	Verksamhetens resultatfond där överskott i resultaträkningen fonderas	3 251	4 449
Publika fastigheter	0	0	9 Långfristiga skulder	172 065	140 980
Maskiner och inventarier	768	887	Lån från kommunen	108 775	82 009
Transportmedel	0	6	Kvarvarande skuld avseende anläggningsavgifter	63 290	58 971
4 Finansiella intäkter	1 863	1 635	10 Kortfristiga skulder	1 862	1 526
Ränta på ej resultatförda anläggn. avgifter	1 863	1 635	2014 års periodiserade anläggningsavgifter	1 391	1 276
5 Finansiella kostnader	4 826	3 948	Kunder	471	250
Ränta på investeringsutgifter	4 826	3 948			
6 Verksamhetens anläggningar	179 102	146 240			

STÖRRE INVESTERINGAR tusen kronor

	BUDGET 2013		UTFALL 2013		Budget- avvikelse	Pågående Avslutat	Beräknas avslutas
	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Netto		
Sektor för utbildning och kultur							
Inventarier förskola		530		890	-360	A	
Inventarier grundskola		3 970		2 832	1 138	A	
Inventarier utbyggnad Önnerödsskolan		2 500		1 657	843	A	
Inventarier gymnasiet		2 205		2 267	-62	A	
Övrigt utbildning och kultur		4 714		3 457	1 257		
Summa utbildning och kultur	0	13 919	0	11 103	2 816		
Sektor för socialtjänst							
Inventarier inom samtliga verksamheter		800		1 652	-852	P	
Övrigt socialtjänst		3 912		1 273	2 639		
Summa socialtjänst	0	4 712	0	2 925	1 787		
Sektor för samhällsbyggnad							
Upprustning Råda Torg	3 000	7 984	950	13 239	7 305	P	2014
Buller och trafiksäkerhetshöjande åtgärder		1 300	10 175	12 417	-942	A	
Mölnlycke, Brokonstruktion Platåvägen–Boråsvägen		3 115		4 684	-1 569	A	
Mölnlycke, gång- och cykelväg Boråsvägen sträckan Mölndal–Säterivägen		4 571	2 528	5 368	1 731	P	2014
Allmän markreserv		1 000		4 790	-3 790	A	
Övrigt skattefinansierat	9 500	61 085	4 491	19 170	22 296		
Summa skattefinansierat	12 500	79 055	18 144	59 668	25 031		
Investeringar vatten- och avloppsverk		7 500	5	10 192	-2 687	A	
Investeringar befintliga va-ledningar		6 000		5 948	52	A	
Dubblering av dricksvattenledning Landvettersjön		4 459		6 700	-2 241	A	
Va-investeringar i samband med exploatering	12 000	21 199		8 417	782	P	2014
Övrigt avgiftsfinansierat	0	20 004	0	8 391	11 613		
Summa avgiftsfinansierat	12 000	59 162	5	39 648	7 519		
Summa samhällsbyggnad	24 500	138 217	18 150	99 316	32 550		

FORTS. STÖRRE INVESTERINGAR tusen kronor

	BUDGET 2013		UTFALL 2013		Budget- avvikelse	Pågående Avslutat	Beräknas avslutas
	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Netto		
Sektor för teknik och försörjningsstöd							
Tallgårdens förskola, 6 avd		9 954		2 515	7 439	P	2015
Rullstenens förskola, 6 avd		30 769		20 100	10 669	P	2014
Säteriskolan, renovering/ombyggnad		3 770		5 381	-1 611	P	2015
Önnerödsskolan tillbyggnad 150 elever		18 141		12 548	5 593	A	
Rävländaskolan om- och nybyggnad		16 644		16 928	-284	A	
Landvetter kulturhus		20 692		5 032	15 660	P	2015
Lindbacken, bostäder med särskild service, 3 lgh		5 070		4 680	390	P	2014
Kommunhus tillbyggnad		20 448		3 247	17 201	P	2015
Ekdalaskolan ombyggnad		2 945		3 113	-168	A	
Lokalanpassningar		1 550		1 860	-310	P	2014
Ombyggnad kök		1 635		2 068	-433	P	2014
Säkerhetslarm		1 033		1 074	-41	P	2014
Garantiarbeten		977		1 041	-64	P	2014
Energieffektivisering		5 235		2 406	2 829	P	2014
Furubäckens förskola energiprojekt		5 089		2 920	2 169	P	2014
Infrastruktur		3 000		3 846	-846	A	
Maskiner, inventarier och fordon		800		1 080	-280	A	
Konstgräsplan Djupedalsäng		3 500		3 317	183	P	2014
Konstgräs i Härryda		3 500		4 046	-546	P	2014
Övrigt teknik och försörjningsstöd		26 476		8 652	17 824		
Summa teknik och försörjningsstöd	0	181 228	0	105 855	75 373		
Sektor för administrativt stöd							
Summa administrativt stöd	0	31 503	0	108	31 395		
Totalt kommunen	24 500	369 579	18 150	219 307	143 921		

EXPLOATERING tusen kronor

Sektor för samhällsbyggnad		Bokslut 2013-12-31				
Namn	Beskrivning/Status		Budget 2013	IB 2013	UB 2013	Resultat- redovisning
Företagsparken Solsten	Kommunalägd industrimark slutsåld, vissa gatuarbeten återstår för färdigställande av området.	Inkomst	13 000	43 871	59 427	
		Utgift	1 500	28 062	28 350	
		Netto	-11 500	-15 809	-31 077	0
Företagsparken II	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 4 000 kvm återstår.	Inkomst	4 000	42 442	45 979	
		Utgift	500	28 971	29 394	
		Netto	-3 500	-13 471	-16 585	0
Fläskebo	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 2 000 kvm återstår.	Inkomst		49 389	49 709	
		Utgift	400	25 260	25 434	
		Netto	400	-24 129	-24 275	0
Hindås industriområde	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 20 000 kvm finns för försäljning.	Inkomst		2 129	2 150	
		Utgift		614	614	
		Netto	0	-1 515	-1 536	0
Björkåsen	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 14 000 kvm återstår.	Inkomst		3 265	3 358	
		Utgift	200	4 304	4 339	
		Netto	200	1 039	981	0
Björrod E	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 245 000 kvm finns tillgängligt.	Inkomst	15 000	12 842	16 741	
		Utgift		13 032	14 577	
		Netto	-15 000	190	-2 164	0
Bårhults företagspark	Detaljplaneläggning pågår, byggstart gata och va tidigast sommaren 2014.	Inkomst		197	204	
		Utgift	5 000	843	3 021	
		Netto	5 000	646	2 817	0
Långetjärnshöjd	Slutredovisas 2013.	Inkomst		81 351		82 509
		Utgift	3 000	67 328		71 870
		Netto	3 000	-14 023	0	-10 639
Hönekulla by	Byggstarter pågår i deletapper i enlighet med upprättat exploate- ringsavtal.	Inkomst	21 100	19 725	34 882	
		Utgift		19 426	24 063	
		Netto	-21 100	-299	-10 819	0
Stenhuggeriet	Detaljplaneläggning och gatukost- nadsutredning pågår.	Inkomst				
		Utgift	4 500	946	1 084	
		Netto	4 500	946	1 084	0
Kobacka	Detaljplan överklagad.	Inkomst				
		Utgift	4 000	310	315	
		Netto	4 000	310	315	0
Norra Önneröd	Pågående markförsäljning för bostäder.	Inkomst	10 000	10 968	31 608	
		Utgift	2 000	26 690	28 382	
		Netto	-8 000	15 722	-3 226	0
Landvetters Backa	Detaljplaneläggning och gatu- kostnadsutredning pågår.	Inkomst				
		Utgift	4 000	1 465	2 742	
		Netto	4 000	1 465	2 742	0

forts. EXPLOATERING tusen kronor
Sektor för samhällsbyggnad
Bokslut 2013-12-31

Namn	Beskrivning/Status		Budget			Resultat- redovisning
			2013	IB 2013	UB 2013	
Nya Landv Centrum 1	Pågående detaljplaneläggning av kvarteret 2 och 3.	Inkomst	3 000	12 533	12 630	
		Utgift		4 617	6 754	
		Netto	-3 000	-7 916	-5 876	0
Grönsångarvägen	Detaljplan överklagad.	Inkomst	9 400			
		Utgift	12 000	1 775	2 397	
		Netto	2 600	1 775	2 397	0
Västra Landvetters Backa	Detaljplaneläggning och gatukostnadsutredning pågår. Slås ihop med Landvetters Backa.	Inkomst				
		Utgift	9 000	1 256		
		Netto	9 000	1 256	0	0
Råda Torg	Byggnation pågår.	Inkomst		3 016	3 054	
		Utgift		83	248	
		Netto	0	-2 933	-2 806	0
Solåsen Hindås	Utredningsarbeten för detaljplaneläggning pågår.	Inkomst				
		Utgift			3	
		Netto	0	0	3	0
Börjesgården	Pågående försäljning av småhustomter, 2 tomtor återstår.	Inkomst		5 089	6 519	
		Utgift	300	4 188	4 176	
		Netto	300	-901	-2 343	0
Enebacken	Lagakraftvunnen detaljplan för bostäder, byggstart gata och våren 2014.	Inkomst		3 022	3 022	
		Utgift		3 646	3 679	
		Netto	0	624	657	0
Fagervallen Hindås, bostäder (f.d. Älmhult II)	Tomtförsäljning för bostäder pågår. 7 tomtor säljs våren 2014, därefter återstår 6 tomtor.	Inkomst	4 000	8 245	13 496	
		Utgift		14 643	17 031	
		Netto	-4 000	6 398	3 535	0
Slutredovisas årligen	Avslutas årligen	Inkomst				
		Utgift				27
		Netto	0	0	0	27
Summa netto inklusive ränta			-33 100	-50 625	-86 176	-10 612

Miljöarbetet utrustat med kompass

2013 antogs kommunens miljöpolicy, som bland annat slår fast att låta resurshushållning och kretsloppstänkande genomsyra verksamheten. Dessutom har kommunanställda pratat miljö hela året.

Kommunfullmäktige antog en miljöpolicy som ska fungera som kompass för miljöarbetet:

”Härryda kommun ska ta en aktiv roll för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Kommunen ska kontinuerligt utveckla och förbättra sitt miljöarbete och ge medborgarna och näringslivet förutsättningar att också minska sin miljöpåverkan.”

Härryda kommun har under året ökat från en till 13 miljödiplomerade enheter. Miljödiplomering är en etablerad metod för att förbättra miljöarbetet, där granskning görs av extern revisor. Övriga enheter genomför Miljödialog där miljöpåverkan identifieras och åtgärder sammanställs. 22 av dessa har tagit fram miljöhandlingsplaner.

Av de 27 verksamhetsmålen för miljö är 12 uppfyllda, 7 delvis uppfyllda och 8 inte uppfyllda.

Härryda kommun kom på 62:a plats i tidningen Miljöaktuelltts kommunrankning, något lägre än 2012 och 2011. Rankningen görs utifrån enkätfrågor och nyckeltal. Något som drog ned resultatet var bland annat att miljöledningssystemet inte är komplett och att exploatering görs inom tätorternas grönområden.

NYCKELTAL ENERGI

GATUBELYSNING

Från 2013 används LED-lampor vid byte av trasiga lampor eller vid nybyggda gator och gång- och cykelvägar. 2013 förbrukades 299 kWh per stolpe, vilket är något mer än 2012 års 289 kWh per stolpe.

UPPVÄRMNING AV KOMMUNENS LOKALER

2012 stod olja för 3 procent av uppvärmningsbehovet, el 7 procent, värmepump 17 procent och fjärrvärme 73 procent. Andelen värmepump har ökat med 3 procent från 2012.

Energi

Härryda kommun fortsätter sitt engagemang i Smart Energi med Västra Götalandsregionen och andra aktörer. Kommunen undertecknade två nya överenskommelser; insamling av matavfall och minska avfallsmängder.

Härryda, Mark och Bollebygd driver projekt för energieffektivisering med fokus på kommunala fastigheter och interna transporter. En utvärdering visar att många släcker lampor och stänger av datorer när de inte används men att resvanor är svårare att förändra.

Trafik

Första januari infördes trängselskatt i Göteborg. Resandet med kollektivtrafik har fortsatt att öka, pendelparkering och ny busshållplats planeras i Hällingsjö. 1,5 km cykelbana mellan Mölnlycke och Göteborg har tillkommit med bidrag från Västsvenska paketet och Trafikverket.

I tävlingen ”På egna ben” deltog 149 elever från sju klasser. Deltagandet är lägre än 2012 års toppnotering med drygt 400 elever. Barnen har samlat poäng genom att gå eller cykla till skolan och om föräldrarna ställer bilen. I Cykelutmaningen deltog 186 personer från Härryda kommun och 54 personer från nio företag.

Vid Benarebyvägen i Mölnlycke centrum finns en cykelbarometer sedan 2012, som visar antalet cykelpassager. 65–70 000 cyklar har passerat här per år.

43 anställda i Härryda kommun hyr en miljöbil som personalbil. Enligt beräkningar har koldioxidutsläppen minskat med 62 ton under året. Personalen inom den kommunala verksamheten kör mer bil. Antal körda mil i tjänsten har ökat med 14 procent mellan åren 2009 till 2012.

NYCKELTAL TRAFIK

CYKELBANOR

Under 2013 byggdes 4 380 meter gång och cykelbana, varav 1,5 kilometer är utmed Boråsvägen från Mölnlycke västerut och lika långt vid Bårhultsmotet.

NYCKELTAL BOENDE OCH DELAKTIGHET

INSAMLAD MÄNGD HUSHÅLLSAVFALL

Alla hushåll och verksamheter kan sedan hösten 2013 samla in matavfall till biogas. 53 procent samlar in sitt matavfall, 16 procent lämnar osorterat hushållsavfall och övriga hemkomposterar.

MILJÖCERTIFIERADE/MILJÖDIPLOMERADE VERKSAMHETER

Åtta företag är miljödiplomerade, en halvering från 2011. Med Härryda kommuns 13 enheter finns 21 miljödiplomerade verksamheter i kommunen. Under 2013 blev det klart att Business Region Göteborg ska samordna seminarieserier för företag. 31 företag har ISO 14001, vilket är ett företag mer än 2012.

SKOLOR OCH FÖRSKOLOR

17 skolor och förskolor har Grön Flagg, lika många som 2012. Tre förskolor, Båtsmannaskolan och Hulebäcksgymnasiet har utmärkelserna "Skola för hållbar utveckling". Det är en färre än 2012.

Boende och delaktighet

Ett sätt att öka medborgarnas miljömedvetenhet och handlingsvilja är att kommunicera med kommunens personal. Här har en storsatsning gjorts. Cirka 980 personer har miljöutbildats, 12 nya enheter är miljödiplomerade och 34 miljödialoger genomförda.

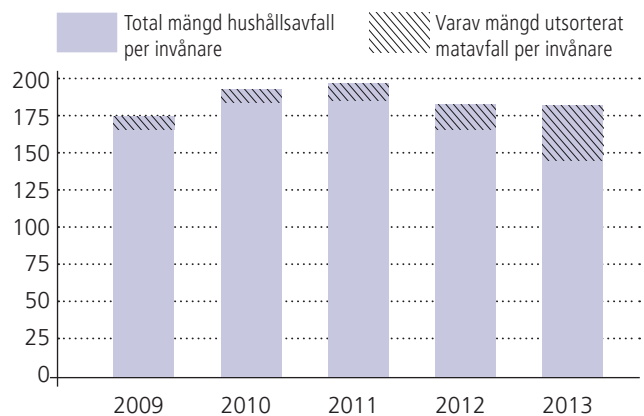
Härryda kommun är Fairtrade City sedan 2010. 2 426 personer anmälde att de fikade Fairtrade den 17 oktober under "Fairtrade Challenge", 400 fler än 2012.

Härryda kommun deltog igen i Earth Hour med att släcka gatubelysningen under en timme och uppmana personalen att släcka på sina arbetsplatser. Både boende och nyanställda i kommunen har fått information om olika resmöjligheter och provåkarkort till kollektivtrafiken genom kampanjen "Nya Vägvanor".

MILJÖDIPLOMERADE KOMMUNALA ENHETER

Hedgården	Hönekulla gård
Smedjebackens förskola	Ekdalagården
Orrekullens gruppboende	Säterigården
Städservice	Kontorsservice och
IT	kontaktcenter
Kulturhuset	Måltidsservice
Socialtjänsten administration	Fastighet

Insamlad mängd hushållsavfall, kg per år

Naturen

Nu ingår även Brattåsberget i Gallhållans naturreservat i Landvetter. Reservatet ska skydda värdefull ekskog och göra området mer tillgängligt för besökare.

Leader-projektet "Rådasjön runt" har avslutats. En vandrings slinga på 12 kilometer har rustats upp och markerats runt sjön. Projektet har skett i samverkan mellan Härryda och Mölndals kommuner och ideella föreningar i området. Även Vildmarksleden rustas upp genom samverkan mellan det offentliga och privata. Halva sträckan nyinvisades hösten 2013.

Kommunens fladdermöss har inventerats; tio olika arter är nu noterade. Talrikast och mest utbredd är nordisk fladdermus. Två av de mer sällsynta arterna är Leislers fladdermus och fransfladdermus. Alla fladdermöss är fridlysta. Göteborgs ornitologiska förening inventerar tjäder i Härryda och Mölndals kommuner.

NYCKELTAL NATUREN

NATURVÅRDSPROJEKT

Projektet fladdermusinventering avslutades under året. "Värna skyddsvärda träd" pågår. Två nya naturvårdsprojekt startade; "Samverkan hästtjejer och boende i Landvetter" och "Delsjön-Härskogenkilen – mellankommunalt samarbete kring en av de gröna kilarna i Göteborgsregionen".

Alkohol- och drogförebyggande arbete i fokus

Under 2013 har insatserna intensifierats och kunskaperna höjts kring alkohol, narkotika och tobak. För att följa upp ungas drogvanor lokalt har en drogvaneundersökning genomförts bland alla elever i årskurs nio och årskurs två på gymnasiet.

Härryda kommun satsar på ett systematiskt folkhälsoarbete som är sektorsöverskridande och omfattar insatser som är riktade till befolkningen. Ett motiv till folkhälsoarbete är att det finns ett ömsesidigt samband mellan hälsa och ekonomisk tillväxt. Hälsa är en förutsättning för ekonomisk tillväxt och tillväxten påverkar hälsoläget i befolkningen. Kommunfullmäktige har antagit fyra inriktningsmål för folkhälsoarbetet.

Inriktningsmål för folkhälsoarbetet

1. Alla Härrydabor har förutsättningar för en god hälsa på lika villkor.
2. Barn och unga växer upp under trygga och goda villkor som är lika för alla.
3. Äldre är delaktiga och lever ett gott, aktivt, hälsosamt och tryggt liv och har samma tillgång till en god omsorg.
4. Bruk av alkohol och andra beroendeframkallande preparat har trängts tillbaka och ingen riskerar att hamna i beroende och utanförskap till följd av eget eller andras missbruk.

Det alkohol- och drogförebyggande (ANDT) arbetet är ett prioriterat område. Kommunens folkhälsoråd beslutade år 2009 att fokusera på ett alkoholförebyggande arbete vilket senare har utvecklats till att även innefatta narkotika, dopning och tobak. Då det finns samband mellan konsumtion av tobak, alkohol och narkotika är det centralt i det förebyggande arbetet att fokusera på samtliga delar. Kommunens ANDT-förebyggande arbete utgår från regeringens ANDT-strategi som bygger på tidigare framgångsrika erfarenheter med fokus på föräldrastöd, tillgänglighetsbegränsning och opinionsbildning.

Här presenteras ett urval av insatser som genomförts inom ramen för mål fyra eftersom året har innefattat ett intensifierat arbete inom detta område:

Stärkta resurser

Resurserna för att arbeta förebyggande med ANDT har stärkts, en halvtidstjänst på Folkhälsoenheten samordnar alkohol- och drogförebyggande insatser.

Ungdomars alkohol- och drogvanor

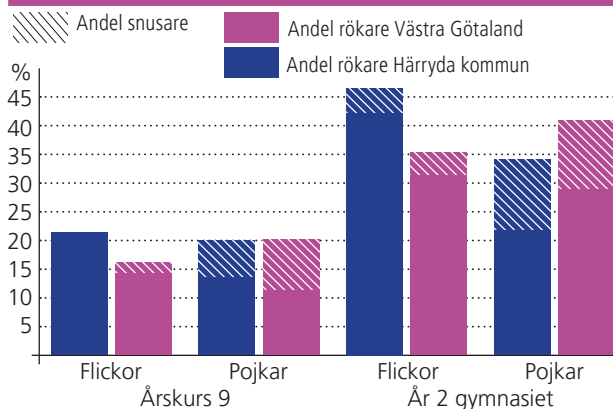
På uppdrag av folkhälsorådet genomfördes en drogvaneundersökning bland samtliga elever i årskurs 9 och år 2 gymnasiet som är boende i kommunen.

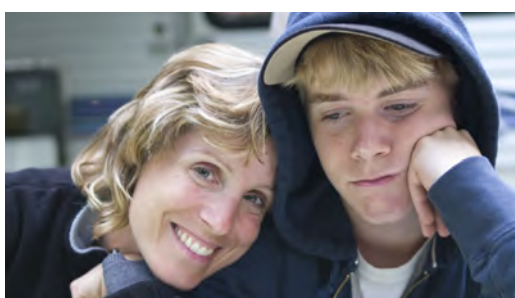
Andelen pojkar och flickor som konsumerar alkohol i årskurs 9 har enligt undersökningen minskat kraftigt sedan förra mätningen 2010. Detta tyder på att färre ungdomar gör sin alkoholdebut i 15 års ålder vilket går i linje med kommunens mål att senarelägga ungas alkoholdebut. 42 procent av pojkarna och 65 procent av flickorna i nian uppger att de dricker alkohol, vilket är högre än genomsnittet i länet. Det är en fortsatt trend att flickor konsumerar alkohol i högre utsträckning än pojkar.

I undersökningen uppger var fjärde elev i årskurs 9 och varannan elev i gymnasiet att de blir bjudna på alkohol av sina föräldrar, vilket är en kraftig minskning sedan 2010. Resultatet visar på att föräldrar är mer restriktiva till att bjuda sina ungdomar på alkohol, vilket är en målsättning med opinionsarbetet.

Användningen av snus och cigaretter bland unga i årskurs 9 och bland gymnasiekillar i år 2, har minskat kraftigt sedan föregående drogvaneundersökning. Däremot har rökningen bland tjejerna i gymnasiet ökat något.

Andel tobakskonsumenter åk 9 och år 2 gym

När det gäller narkotika är utvecklingen däremot inte lika positiv. Femton procent av gymnasietjejerna har använt narkotika vilket är en ökning med åtta procentenheter sedan 2010. Var fjärde gymnasiekille har använt narkotika vilket är i nivå med föregående resultat. Cannabis är den vanligaste drogen och därefter kommer spice.

Föräldrastöd, opinionsbildning och tillgänglighetsbegränsning

Genom det generella föräldrastödsarbetet som kommunen erbjuder ges stöd för alla föräldrar. Några av de insatser som erbjudits under året är föräldraträffar i förskolan, aktiva föräldramöten, föräldrautbildning, PREP (friskvård för parrelationer) samt föreläsningar. På dessa har drygt 650 föräldrar deltagit.

Ett aktivt opinionsarbete har pågått under året. Kommunen har deltagit i den nationella/regionala kampanjen Tänk Om. I samband med riskhelger har särskilda kampanjinsatser genomförts i syfte att påverka vuxnas och ungdomars attityder till alkohol genom att skapa diskussion och debatt i frågan. Kampanjen har kompletterats med artiklar och annonser i lokalpress, information på webben, utdelning av informationsblad, viktiga vuxnas nyhetsbrev, brev till 1 500 föräldrar med barn i årskurs 8 och 9 och vykort till drygt 500 tjugohåringar med budskapet att inte förse yngre syskon och kompisar med alkohol.

Kommunen har erbjudit drogfria mötesplatser, exempelvis öppen skola, studio 11, studio 13 och drogfria skolavslutningar. Två av kommunens drogfria mötesplatser "Solway" och "Snowway" blev IQ-certifierade, vilket innebär att dessa verksamheter tar ansvar i alkoholfrågan.

Folkhälsorådet har i samarbete med Länsnykterhetsförbundet erbjudit utbildningen "Alkohol och social hållbarhet" vid två tillfällen för politiker. Totalt del-

tog 26 politiker från kommunfullmäktige och Folkhälsorådet. Kommunen ansvarar för tillsyn av tobak och folköl enligt alkohollagen. Under året har kommunen besökt 31 verksamheter som säljer tobak och 21 som säljer folköl.

Projekt

Härryda kommun har medverkat i "Projekt Oberoende" för att tillsammans med fem kommuner utveckla samverkansformer och kunskapsbaserade verktyg för lokalt ANDT-förebyggande arbete. Projektinsatserna har inriktats på Rävlanda och Landvetter. Projektet har genom kompetensutvecklande insatser gett förutsättningar att skapa ett gemensamt syn- och förhållnings sätt kring ANDT bland personal i skolan. 45 tjänstemän från kommunen har deltagit i olika utbildningar. En utvärdering av samtliga insatser påbörjas i januari 2014 och resultatet beräknas färdigt till våren.

Härryda kommun har också deltagit i en FoU-cirkel med tema cannabis. Arbetet har skett i samverkan med Länsstyrelsen i Västra Götaland, Högskolan i Borås, Göteborgs universitet och sex kommuner. Projektet har syftat till att fördjupa kunskaper om cannabis samt skapa en mobilisering i det förebyggande arbetet. FoU-cirkeln har mynnat ut i en rapport som visar på vilken kunskap och dominerande föreställningar som finns kring cannabis bland föräldrar, ungdomar och tjänstemän, vilka insatser som finns i kommunerna och hur samverkan ser ut.

Framtid

Erfarenheter från året, resultaten från CAN-undersökningen och deltagandet i projekten kommer att utgöra ett underlag i utvecklingen av det alkohol- och drogförebyggande arbetet. Dessutom antogs nya inriktningsmål i december som också kommer att innefatta nya utmaningar kring spel och dopning.

Trygga invånare och höga skolresultat

I Härryda kommun pågår ett aktivt kvalitetsarbete för att se till att de resurser som kommunen förfogar över används så effektivt som möjligt och att kommuninvånarna känner sig trygga med den verksamhet kommunen erbjuder. Resultatet av detta arbete går bland annat att hitta på kommunens webbplats harryda.se.

Härryda kommun använder ett antal metoder och verktyg som tillsammans ger en bild av kommunens kvalitet och ska ligga som underlag vid verksamhetsförbättringar. Förvaltningen genomför löpande brukarundersökningar, följer upp synpunkter och jämför sig med andra kommuner.

Kommunens Kvalitet i Korthet

Under hösten deltog Härryda kommun för fjärde året i rad i Kommunens Kvalitet i Korthet (KKiK). I projektet

ingår 230 andra kommuner och syftet är att genom jämförelser mellan kommunerna ge invånarna en samlad bild av kommunens kvalitet samt ge underlag för utveckling och förbättring. Resultaten för 2013, som presenteras i kategorierna Tillgänglighet, Trygghet, Delaktighet, Effektivitet och Samhällsutveckling, visar att Härryda kommun överlag ligger över snittet för samtliga kommuner men att det finns områden för förbättringar.

Framtiden

Förvaltningen ser det som en viktig uppgift att öka tillgängligheten per telefon och e-post bland våra anställda. Kommunens kontaktcenter kommer att fortsätta sin utbyggnad och ta en allt större del av de inkommande frågorna. För att öka invånarnas möjligheter till inflytande anordnar kommunstyrelsen under 2014 medborgardialoger i frågor som rör flera av våra verksamheter.

Resultat Kommunens Kvalitet i korthet 2013, KKiK

Tillgänglighet	Trygghet	Delaktighet	Effektivitet	Samhällsutveckling
<p>Resultat visar att kommunen måste bli bättre på att vara tillgänglig per telefon och e-post.</p> <p>Resultatet är fortfarande i topp vad gäller bemötande och kommunen är relativt snabb med att erbjuda förskoleplats samt hantera ansökningar om ekonomiskt bistånd.</p>	<p>Undersökningen visar att kommunens invånare känner sig trygga. Förskolorna har relativt många pedagoger per barn vilket anses bidra till trygghet.</p> <p>Kommunens hemtjänstagare möts dock av relativt många vårdare vilket kan vara en otrygghetsfaktor.</p>	<p>Kommunens webbinformation är väldigt god och i relation till andra kommuner gör kommunen mycket för att möjliggöra delaktighet för invånarna.</p> <p>Medborgarna i kommunen upplever även mer inflytande och insyn än de flesta andra kommuner.</p>	<p>Utifrån resultaten kan man se att kommunen är relativt effektiv. Skolresultaten är höga men samtidigt har skolan inte högre kostnader än rikssnittet.</p> <p>Serviceutbudet för de äldre är högt och kommunens ungdomsarbete bedöms vara effektivt.</p>	<p>Kommunen har ett gynnsamt företagsklimat, låga sjukskrivningstal och en hög förvärvsfrekvens.</p> <p>Kommunen är sämre på att återvinna hushållsavfall och det inhandlas en mindre andel ekologisk mat än i genomsnittskommunen.</p>

Kommunstyrelsen – från Kalifornien till Pixbo

Jan Linde   Håkan Eriksson   Kersti Lagergren   Evalotta Liljenzin   Birgitta Olsson   Leif Persson   Per Vorberg

Siw Hallbert

Mats Werner

Annette Eiserman-Wikström

Göran Hildén

Gunnar Carlson

Siw Hallbert (S)

Född år 1945 på Söder i Stockholm, uppvuxen i Hägersten. Bor idag i Mölnlycke.

Mats Werner (S)

Född 1951 i Lund, uppvuxen i Värnamo. Bor idag i Rävlanda.

Annette Eiserman-Wikström (M)

Född 1951 i Göteborg, uppvuxen i Pixbo. Bor idag i Pixbo.

Göran Hildén (FP)

Född 1947, uppvuxen i Borås. Bor idag i Landvetter.

Gunnar Carlson (–)

Född 1932 i Ronneby. Bor idag i Mölnlycke, innan dess i Göteborg, London, USA och Hongkong.

Jan Linde (S)

Född 1946, uppvuxen i Blomstermåla och Oskarshamn. Bor idag i Mölnlycke efter många år i Falköping.

Håkan Eriksson (KD)

Född 1958, uppvuxen i Göteborg. Bor idag i Mölnlycke.

Kersti Lagergren (M)

Född 1952 i Lund, uppvuxen i Karlstad. Bor sedan 1981 i Mölnlycke.

Evalotta Liljenzin (M)

Född 1965, uppvuxen i Mölndal, Kalifornien och Kålleröd. Bor idag i Hällingsjö.

Birgitta Olsson

Född 1948 i Borås. Bor idag i Hindås.

Leif Persson (–)

Född 1934 och uppvuxen i Hindås. Bor idag i Hindås.

Per Vorberg (M)

Född 1967 i Värmland, i huvudsak uppvuxen i Göteborgsområdet och norra Halland. Bor idag i Landvetter.

Anna Palmér (S) *(saknas på bilden)*

Född 1969 i Leksberg, uppvuxen där och i Falköping. Bor idag i Landvetter.

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR 2013

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmanrevisorer verksamheten i kommunens bolag.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll samt återredovisning till fullmäktige. Revisorer ansvarar för att granska verksamhet, kontroll och redovisning och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, kommunens revisionsreglemente och god revisionssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

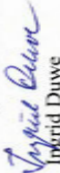
I bilaga redovisas de sakkunnigas rapport avseende granskningen av årsredovisningen 2013. Övriga revisionsrapporter hänförliga till revisionsåret 2013 har fortlöpande översänts till kommunfullmäktige för kännedom.

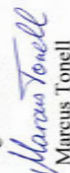
Vår sammanfattande bedömning är att kommunen följer Kommunallagen, Lagen om kommunal redovisning (KRL) och redovisningsrekommendationer för området. Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är uppfattad enligt god redovisningssed. De avvikelser från gällande lagstiftning och rekommendationer som noterats redovisas på ett öppet sätt i årsredovisningen.

Styrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll bedöms ännu inte vara fullt tillräcklig. Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är i allt väsentligt förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt. Genomförda granskningar visar att verksamheten relativt väl uppnår fullmäktiges målsättningar även om förslag till förbättringar av rutinerna lämnats. Vi noterar att våra förslag i de flesta fall har beaktats eller kommer att beaktas.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse, nämnder och beredningar ansvarsfrihet. Vi tillstyrker att kommunens årsredovisning för 2013 godkänns.

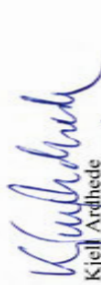
Mölnlycke den 3 mars 2014

Ingrid Duwe

Marcus Tonell

Allan Andersson

Peter Wägsjö

Kjell Arhede

Ing-Britt Magnusson

Bilaga: Granskning av årsredovisning 2013

Lekmanrevisorerens granskningsrapporter om de kommunala bolagen avlämnas i särskild ordning.

Revisionsberättelse för år 2013

Undertecknad revisor instämmer med övriga revisorer revisionsberättelse fram till dess styrelsens, nämndernas och beredningarnas interna kontroll behandlas.

Eftersom varje ledamot i revisionen är självständig, har jag valt att lämna en separat revisionsberättelse för att belysa vad som framkommit i de sju granskningar, som revisionen gjort under året, samt den uppföljning som undertecknad själv fortlöpande gjort av beslutsärenden inom kommunfullmäktige.

Fem av revisionens granskningar innehåller påpekanden om bristande policies, rutiner och kontroller av mer eller mindre allvarlig natur, såsom otillräcklig kontroll av hur rese-och representationspolicy efterlevs, brister i uppföljningen av beslut inom biståndsbedömningen, i hanteringen av psykofarmaka inom omsorgen samt brister i hur fordonsparken utnyttjas.

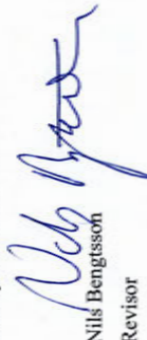
Den granskning som gäller kommunens försäljning av mark samt pågående om köp av mark gäller verksamheter av stor betydelse för kommunens ekonomi och utveckling. Tydligt är att EU:s direktiv för markvärdering ej följits samt att oklarheter förelegat kring prissättning, beslutsunderlag och kontroll.

Dessa samlade påpekanden kring brister i kontroll, policies och rutiner, som kunde ha sammanfattats som en anmärkning, föranleder en rekommendation att kommunstyrelsen ökar sina ansträngningar i dessa avseenden. Särskilt viktigt är detta i samband med köp och försäljning av mark samt större investeringar, så att man effektivt kan eliminera oklarheter, som annars kunde leda till misstankar om allvarigare felaktigheter.

Ett förändringsarbete är emellertid på gång, bl.a. efter genomförda granskningar, och det förväntas att av styrelsen redan beslutade åtgärder snabbt genomförs och kompletteras.

Jag tillstyrker därmed att fullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse, nämnder och beredningar ansvarsfrihet samt tillstyrker att kommunens årsredovisning för 2013 godkänns.

Mölnlycke den 3 mars 2014

Nils Bengtsson
Revisor

DINA PENGAR 2013

Kortversion av Härryda kommuns
årsredovisning

Kortversionen av
Dina pengar skickas ut till alla
hushåll och företag i kommu-
nen. **Saknas den här?** Då kan
du hämta den i kommunhuset
eller beställa via information@harryda.se
eller 031-724 61 03.
Du kan också läsa den på
harryda.se/dinapengar

HÄRRYDA KOMMUN I JÄMFÖRELSE

	Härryda kommun	Medelkommun
Antal invånare	35 223	32 951
Förändring 2002–2012	14,1 %	6,6 %
Invånare under 18 år	25,8 %	20,2 %
Invånare över 64 år	15,1 %	19,1 %
Utrikes födda	9,8 %	15,4 %
Invånare med eftergymnasial utbildning (25–64 år)	46 %	40 %
Medianinkomst (invånare 20 år och äldre), kr	290 073	242 844
Köpt verksamhet	14 %	16 %
Kommunalskatt, kr	20,62	20,59
Skatteintäkter, kr per invånare	41 968	37 762

KOSTNAD PER INVÅNARE

Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, kr	9 867	6 181
Utbildning, kr	15 682	15 474
Individ- och familjeomsorg, kr	2 504	3 029
Äldre och funktionshindrade, kr	12 207	16 157
Kultur, kr	986	993
Fritid, kr	1 137	1 284
Infrastruktur, kr	2 687	3 308
Nettokostnad totalt egentlig verksamhet, kr	45 789	47 673

UTFALL

Resultat enligt blandmodellen, kr per invånare	1 092	1 140
Andel elever som uppnått målen i alla ämnen åk 9	85,9 %	77,4 %
Andel elever som fullföljt gymnasieskolan	81 %	77 %
Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid	5,7 %	5,5 %

De större avvikelserna mellan Härryda kommun och medelkommunen beror främst på befolkningens sammansättning. Uppgifterna avser 2012.

Härryda kommun | 435 80 Mölnlycke
 Telefon 031-724 61 00 | Fax 031-724 61 75
harryda.se | [facebook.com/harrydakommun](https://www.facebook.com/harrydakommun)

